

Haftalık Gazete **EXPRESS**

Sahibinin sesi değil, kendi sesi

Express uyandırıyor!
1994'te "alakarga"
burcundayız

O GEÇE HEPSİ ORADAYDI

Güneş TANER

Ertuğrul ÖZKÖK

İlhan KESİCİ

Zulfü LİVANELİ

Kimisi iş adamı, kimisi bankacı, kimisi reklamcı, kimisi yazar, kimisi televizyoncu... Ve kimisi İstanbul'u yönetmeye aday. En güzel Küba kokteyllerini içiyor, romları diyor, Commandante Che şarkısını söylüyorlardı. Ertuğrul Özkök'ün kaleminden Che.

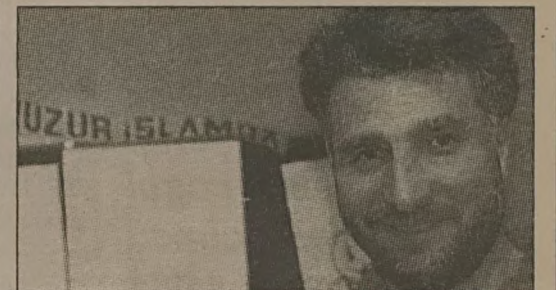
Sivas'a rağmen

Refah'tan Alevilere davet.
Ve cemaatin tepkisi

Coelacanth'ın şok iddiası:
Nuh Peygamber
uzaylı mıydı?

SHP
bölümenin
eşiğinde
Tolga
Yarman'ın
Kurultay'da
söyledikleri
gerçekleşiyor.

Nasıl oluyor da (Hasan Kaçan İslamcı) oluyor?

Bir ölümün

MARAZI BİR YAZI, "SEMPTOMATİK" BİR OKUMA...

0 gece hepsi Küba Bar'daydı

Meksika'daki Zapatistlerin Che posteriyile yürümesinin ardından, bu kez de İstanbul'da "Commandante Che" şarkıları söylendi. İşin tuhafı, söyleyenler "dinozor" filan değildi. Evet, garip ama gerçek: Liberal, elit "ağır top"lar dan kurulu koro, "Küba Bar"da efsanevi devrimciye sevgilerini sundular... Hürriyet'ten Ertuğrul Özkök, 30.1.1994 tarihli yazısında ballandıra ballandıra anlattı Küba Bar macerasını. Express o geceyi, Ertuğrul Özkök'ün ağzından aynen naklediyor. Küçük eklemelerle (italik) ve basit "yer değiştirme"lerle. Birinci tekil - çoğul şahısları üçüncü tekil - çoğul şahıs yaparak.

Kimler yoktu ki... Kimisi işadama, kimisi gazete yöneticisi, kimi bankacı, kimisi yazar, kimisi reklamcı, kimisi televizyoncu... Ve kimisi

İstanbul gibi bir megapolü yönetmeye aday. Ve hepsi İstanbul Ortaköy'de yeni açılan "Küba Bar"dalar.

En güzel Küba kokteyli-rini içiyor, romları dikiyorlar. Çoğu liberal ekonomiye inanıyor, ama hepsi sosyalist şarkılar söylüyor. Hepbir ağızdan aynı şarkı söyleniyor. Fısıldanmıyor, bal gibi söyleniyor. Commandante Che Guevara...

En güzel Küba kokteyli-rini içiyorlar, romları dikiyorlar...

Güneş Taner iri pürosunu içine çekiyor.

Şarkıya o da eşlik ediyor. *Evet, o da: "No no" tişörtüyle siyasi yasakları savunan ANAP'lı. "Enflasyonu şahsi meselesi" ilan eden "devlet bakanı". Bir zamanlar, faizleri tek bir kalem hareketiyle indirip çıkaran "liberal" ekonomiden sorumlu devlet bakanı. Tabii Zülfü'nün sesi daha ön plana çıkıyor.*

Masada ilginç bir mozaik oluşmuş. İlhan Kesici ile

Zülfü Livaneli yanyana oturuyor. Güneş Taner, ANAP İstanbul milletvekili Bahattin Yücel de aynı masada.

Commandante Che öldü ama, şarkısını hep birlikte söylüyorlar. Elit "ağır top"lar birarada. Özal döneminde "Özköşk" namıyla maruf ağır başlı gazeteci Ertuğrul Özkök, Özal dönemindeki "ağır turizm ham-

10 Ekim 1967 tarihli fotoğraf... Che "ölü ele geçirilmişti"...(üstte)

Rembrandt'ın "Profesör Tulp'un Anatomi Dersi" tablosu... İki "tablo" arasındaki benzerlik irkiltici...

lemiz"ın baş mimarlarından, TURSAB eski başkanı, ANAP İstanbul milletvekili Bahattin Yücel... Demirel'in damadı, eski bürokrat, eski DYP'li, yeni ANAP'lı, ANAP'ın İstanbul belediye başkanı adayı.

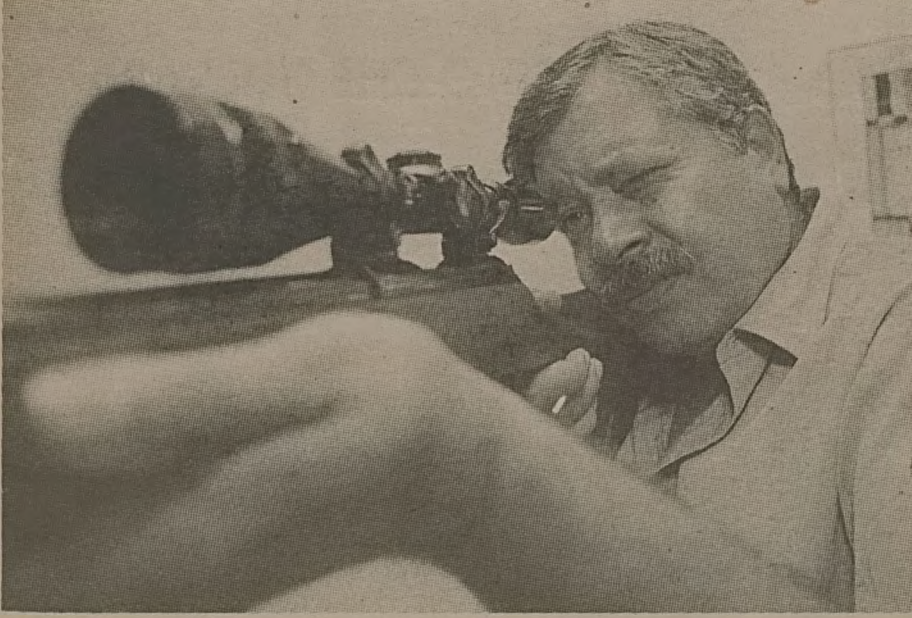
Camide namaz kılariken çekilmiş fotoğrafına, Tan gazetesinin "kıbleyi şaşırdı" diye resimaltı yazdığı İlhan Kesici. Sazıyla, türkülerıyla "sol mesaj"lar veren, Sabah gazete-

sinde "liberal" yazılar yazan, "halk ozanı", SHP İstanbul belediye başkanı adayı Ömer Zülfü Livaneli...

Ve... Güneş Taner iri pürosunu içine çekiyor...

Şarkıya o da eşlik ediyor. Commandante Che Guevara artık yok. Bir zamanlar onun posterini duvarlarına asan iki insan ise şimdi, İstanbul gibi küçük bir

toplumsal anatomisi

Güneş Taner de oradaydı, her zamanki "sivil" haliyle.

Latin Amerika ülkesinden daha büyük şehrin belediye başkanlığı için yarışıyor. (İmla ve cümle bozukluğu E.Ö'nün).

Ve... Güneş Taner iri pürosunu içine çekiyor.

Guevara'nın sakallı yüzü onlara ba-

Olay mahalli: Küba Bar. Kıyor.

Birara gözümün (E.Ö'nün gözü) önüne bir başka fotoğraf geliyor. Basit bir masanın üzerine yatırılmış sakallı bir adamın çıplak gövdesini hatırlıyor. Fotoğraf bir ikona gibi hala gözlerinin önünde duruyor. Che Guevara'nın öldürüldükten sonra basına gösterilen fotoğrafı... Şimdi o günler ne kadar uzakta, o fotoğraf ne kadar sararmış, kenarları ne kadar yıpranmış.

Güneş Taner iri pürosunu içine çekiyor.

Che Guevara artık yok. Deniz Gezmış darağacında canvermiş. Mahir Çayan bir bir dağ köyünde öldürülmüş. Siyan Cemgil Nurhak'ta helak olmuş.

Efsaneleri devam ediyor.

Guevara'nın sakallı yüzü karşılarındaki duvardan onlara bakıyor...

Güneş Taner pürosunu içine çekiyor...

Commandante Che şarkısını hep birlikte söylüyorlar. Çoğu liberal ekonomiye inanıyor ama, hepsi bu sosyalist şarkıyı söylüyor.

Guevara'nın sakallı yüzü karşıdaki duvardan onlara bakıyor...

Arkasından Guantamera'ya geçiyorlar. Zülfü önde, onlar arkasında Latin Amerikan hasiendeleri ile uçuyorlar. En güzel Küba kokteyllerini içiyorlar, romları dikiyorlar. Kadife dalgalar üzerinde sörf yaptıran ritm devam ediyor. Hepsi kaygan bir sörf tahtası üzerinde mutluluk kıyısına doğru uçuyorlar. Hayat değişiyor, ideoloji gidiyor, geriye müziğin romantizmi kalıyor.

Che Guevara'nın sakallı yüzü karşılarındaki duvardan onlara bakıyor...

Bir ara başka bir fotoğraf geliyor. Basit bir masanın üzerine yatırılmış sakallı bir adam... Fotoğraf ikona gibi. Che Guevara'nın öldürüldükten sonra basına gösterilen fotoğrafı...

O fotoğrafa bakan İngiliz ressam-yazar John Berger şöyle diyor: 10 Ekim tarihli fotoğraf, bir efsaneyi sona erdirmektir. Gene de görenler üzerinde etkisi çok farklı olabilir. Guevara tasarımlarının ayrıntılarından fazlasını temsil etti ve edecektir...

Ertuğrul Özkök'ün dediği gibi "efsane" devam ediyor. Çünkü tarih devam ediyor.

Güneş Taner iri pürosunu içine çekiyor.

Guevara'nın sakallı yüzü karşıdaki duvarda bize bakıyor...

O, bir "tercih", bir "karar"dı...

John Berger

(...) Şimdi yaşamıyor. Yaşama şansı, efsanesinin gücüyle ters orantılıydı. Efsanenin vurulması gerekiyordu. "Eğer" dedi New York Times, Ernesto Che Guevara Bolıvy'a'da gerçekten öldürüldüyse, ki şimdi öyle gözüküyor, bir insan kadar bir efsane de huzura kavuşmuş oldu."

Ölümünün ayrıntılarını bilmiyoruz. Ölümünden sonra cesedine nasıl davrandıklarına bakarak, eline düştüğü kimselerin düşünce biçimleri kestirilebilir. Önce sakladılar. Sonra sergilediler. Sonra bilinmeyen bir yerde adsız bir mezara gömdüler. Sonra mezardan çıkardılar. Sonra Yaktılar.

Ama yakmadan önce, ilerki teşhisler için parmaklarını kestiler. Bütün bunlar, öldürdükleri kişinin gerçekten Guevara olduğuna ilişkin ciddi kuşkuları olduğunu düşündürebilir. Aynı derecede, hiçbir kuşkuları olmadığını, ama onun ölüsünden korktuklarını da düşünebiliriz. Ben ikincisine inanmaktan yanayım.

10 Ekim tarihli fotoğrafın amacı bir efsaneyi sona erdirmektir. Gene de görenler üzerinde etkisi çok farklı olabilir. Nedir anlamı? Bu fotoğraf, kesin ve gizemsiz olarak bugün ne ifade ediyor?

Fotoğraf ile Rembrandt'ın Profesör Tulp'un Anatomi Dersi arasında bir benzerlik var. Tertemiz giyinmiş Bolıvyalı Albay, profesörün yerini almış. solundaki iki kişi, profesörün solundaki iki doktor gibi, kadavrayı aynı keskin ama kişisel olmayan ilgiyle izliyorlar. Rembrandt'ın resminin daha kalabalık olduğu doğru -Vallegrande'deki ahırda da fotoğrafa girmeyen daha çok insan olsa gerek. Ama cesedin, ayaktaki kişilere göre yerleştiriliş biçimi ve cesetteki evrensel sükunet duygusu; bunlar birbirine çok benziyor.

Bu benzerlik bizi şaşırtmamalı, çünkü iki resmin de amacı aynı: Her ikisi de nesnel ve resmi olarak incelenmiş bir cesedin teşhirine ait; dahası, ikisi de, ölü'nün bir örneğini vermeye çalışıyor: Biri hekimliğin gelişimi için, öteki de pratik bir uyarı olarak. Ölen ve katledilenlerin binlerce fotoğrafı çekilmiştir; ama bu, çok ender rastlanan bir örnek olarak, resmi teşhir gerekçesiyle yapılmıştır. Doktor Tulp, kolun ligamentlerini teşhir ediyor ve bunu yaparken her insanın normal kolunu kastediyor. Albay, bir

gerilla önderinin -"tanrı inayetiyle" emredilen- nihai yazgısını teşhir ediyor ve bu kıtadaki her guerillero'yu kastediyor.

Gene fotoğrafın bana hatırlattığı bir başka görüntü var: Montegna'nın şimdi Brera, Milan'da duran Ölü İsa resmi. Gövde, aynı yükseklikten, ama ayakucu yerine, yandan görülüyor. Parmaklar aynı jestle kıvrılmış, eller aynı konumda duruyor. Gövdenin alt kısmındaki kıvrımlı kumaş Guevara'nın üzerindeki kanlı, düğmeleri açık, zeytuni pantolon gibi buruşmuş. Baş, aynı açıyla kaldırılmış. Ağzı aynı ifadeyle gevşemiş. İsa'nın gözleri kapalı, çünkü arkasında yasını tutan iki kişi var. Guevara'nın gözleri açık, çünkü orada sadece albay, bir ABD istihbarat görevlisi, birkaç Bolıvyalı asker ve otuz gazeteci var. Benzerlikten ötürü şaşırmaya gene gerek yok. suçlu bir ölüyü teşhir için hazırlamanın değişik fazla yolu yoktur.

Bu kez benzerlik, jestlerden ya da fonksiyondan kaynaklanmıyordu. O çarşamba akşamüstü, akşam gazetesinin ilk sayfasındaki fotoğrafın bende uyandırdığı duygular, tarihsel imgelem ile, daha önce Mantegna'nın resmine karşı çağdaş bir inananın göstereceğini düşündüğüm tepkilere çok yakındı. Bir fotoğrafın gücü, görece kısa ömürlüdür. Fotoğrafa şimdi baktığımda, şekilsiz ilk duygularımı yeniden düzenliyorum sadece. Guevara bir İsa değildi. Eğer Milan'daki Mantegna'ya tekrar bakarsam, onda Guevara'nın gövdesini göreceğim. Ama bunun tek nedeni, belirli ender durumlarda, bir insanın ölümünün trajedisinin onun tüm yaşamının anlamını tamamlaması ve örneklemesidir. Ben bunun farkına Guevara'da vardım, zamanında belirli ressamlar İsa'da farketmişlerdi aynı şeyi.

Guevara'nın ölümünü ele alan çoğu yorumcunun hatası, onun, yalnızca askeri yeteneklerini ya da belirli bir devrimci stratejiyi temsil ettiğini düşünmeleridir. Bu nedenle, bir terslikten ya da yenilgiden sözederler. Guevara'nın ölümünden doğan kaybin Güney Amerika'daki devrimci hareket için ne anlama geldiğini tam olarak değerlendirecek durumda değilim. Ama kesin olan şu ki. Guevara, tasarımlarının ayrıntılarından fazlasını temsil etti ve edecektir. O, bir tercihi, bir kararı temsil etti. (...)

Devrimciler ölmüyor

Che'nin Batı medyalarında "demistifikasyonu" 80'li yılların sonunda başlamıştı. İlk olarak bir alman "Zeitgeist" (dönemin ruhu) dergisinde 87 yılında gördüğüm bir yazıyı hatırlıyorum. Che'nin güncelerine dayanarak, onun bir kahraman, bir şövalye değil; sıradan, beceriksiz bir gerzek olduğunu anlatmaya çalışan bir yazıydı. Galiba "modern zamanlar" -en azından benim için- işte o yazıyla başladı. Aynı sıralarda, diğer Batı medyalarında da "aynı kafa" yaygın olarak izlerini bırakıyordu. Böylece, komünizm çöktü, çökecek beklentileri, iletişim çağı-bilgi toplumu, bırak bu dogmatik kafaları, "tarihin sonu" maval-larıyla 90'lara savrulduk. Che arkada kahr gibi oldu... Sonra 90'lar, biliyorsunuz çok "güzel" geldi: İç savaşlar, bölünen halklar, birleşen güçler, 3. Dünya'nın üzerine "uzaydan gelmiş gibi" çöken emperyalizm, savaş, kan, ırkçılık, "birinci-üçüncü" ayırdetmeden bütün dünyaya yayıldı." Mazlumların mazlumları vurduğu bir çeteler savaşı"na bulandı dünya. Bugünlere geldik.

Tam o sırada bir "haber" aldık: Meksika'da, ABD'nin arka bahçesinde, hani tam da NAFTA filan derken, "bütünleşirken" Meksika'nın güneyinde, dağlarda Mayaların torunları, "kızıl derili halk" ayaklanmıştı. Kendilerine Zapatista'lar diyor, Che'nin ruhunu taşıyorlardı. 10 yıldır dağdaydılar, egemenliği ele almış, hükümeti pesettirmiş, ateşkese, askeri kışlaya çekilmeye zorlamışlardı. Meksika'nın başkentinde onbinler onları desteklemek için yürümüştü, Che'nin posterlerini asmışlardı parlamento binasının karşısına... Eskiden, "ham hayallerle" coşmaya daha yatkın olduğumuz yaşlarda, "devrimciler ölür ama, devrimler durmaz sürer..." derdik. Şimdi anlıyorum: "Devrimler ölüyor, ama devrimciler ölmüyor."

SİNAN HINCAL

Efsaneler kurşun geçirmez

Graham Greene *

Che Guevara'nın ölümü, marksizme hiçbir yakınlık duymayan insanlara keder ve düş kırıklığı verdi. Giderek büyük güçlerin iş ilişkilerine teslim olan bir dünyada kahramanlığı, şövalyeliği ve serüveni temsil ediyordu Che'nin varlığı. Bizim için ise zaferin her zaman büyük müfrezelere ait olmayabileceği umudunun ifadesiydi. En tutucularımız, sayıların ve silahların bir kez daha kazanmış olmasından, Küba'daki oniki kişilik serüvenin bir daha yaşanmamasından ötürü içten bir üzüntü duydular. Boş umutların, eşitsizliğe karşı verilen kavganın sonu muydu bu? Gelgelelim Che'nin ölüm biçimi bir rahatlama getirdi. Onun yakalandıktan sonra vurulması, Bolivya'daki otoritelerin tutsak bir Che'den bile korktuklarını göstermiyor muydu? Onu yargılamak üzere mahkemeye çıkartmaktan korkmuşlardı sesinin duruşma salonundan yükselecek yankılarından korkmuşlardı, bir kaşık suda boğacakları adamın dış dünyanın insanları tarafından nasıl sevildiğini herkesin görmesinden korkmuşlardı. Ama bu korku, onun efsanesinin dilden dile dolaşmasına yardım edecek, efsaneler ise bildiğimiz gibi kurşun geçirmez.

* İngiliz casus-polisiye roman yazarı.

ERNESTO CHE GUEVARA

Asıl adı Ernesto Guevara De La Serna (d.14 Haziran 1928, Rosario, Arjantin-ö. Ekim 1967, Bolivya). Küba Devrimi'nin (1956-59) önderlerinden, Latin Amerikalı gerilla savaşçısı ve kuramcısı. Arjantin'de İspanyol-İrlanda asıllı ve sol eğilimli bir orta sınıf ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Beş kardeşin en büyüğüydü. Astımlı olmasına karşın, hem iyi bir atlet, hem de iyi bir öğrenciydi. 1953'te tıp öğrenimini tamamladı. Tatillerinin çoğunu Latin Amerika ülkelerini gezerek geçirdi. Kitlelerin olağanüstü yoksulluğuna ilişkin gözlemleri sonucunda, tek çözümün şiddet yoluyla devrim olduğu kanısına vardı. Latin Amerika'nın ayrı uluslardan oluşan bir topluluk değil, kültürel ve ekonomik bir bütün olduğu ve kurtuluşunun kıta çapında bir strateji gerektirdiği düşüncesini benimsedi.

1953'te Jacobo Arbenz'in ilerici yönetimindeki Guatemala'ya gitti. Arjantinlilerin günlük konuşma dilinde sık sık kullandıkları "che" ünlemi bu sıralarda Guevara'nın lakabı oldu.

Arbenz rejiminin 1954'te Merkezi Haberalma Örgütü'nce (CIA) desteklenen bir darbeye devrilmesi, Guevara'yı ABD'nin ilerici sol hükümetlere her zaman karşı çıkacağı sonucuna götürdü. Bu inancı, Latin Amerika'da devrimin emperyalizme karşı verilecek topyekun bir mücadelenin ürünü olacağı biçimindeki düşüncesinin temelini oluşturdu.

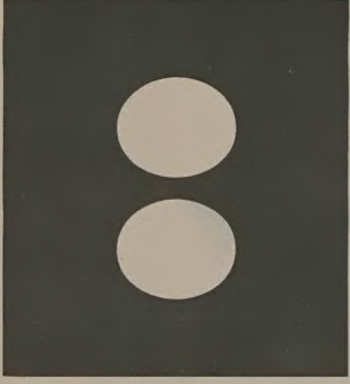
Guatemala'dan Meksika'ya giden Guevara orada, Küba'daki Fulgencio Batista diktatörlüğünü devirme hazırlıklarını sürdüren Kübalı Fidel ve Raul Castro kardeşlerle tanıştı. Castro kuvvetlerine katıldı. Kasım 1956 sonlarında Küba'nın Oriente ilinde karaya çıkan Kübalı devrimciler Batista'nın ordusu tarafından neredeyse tümüyle yok edildi. Yaralanan Guevara'yla birlikte sağ kalan bir kaç kişi Maestra dağlarına ulaşarak bir gerilla ordusunun çekirdeğini oluşturdular. Giderek güç kazanan devrimciler, Batista kuvvetlerinden askeri malzeme ele geçirdiler, yeni katılımlarla gitgide çoğaldılar. Castro'nun en güvenilir yardımcıları arasına giren Guevara, Batista rejiminin yıkılmasıyla sonuçlanan iki yıllık mücadelenin öyküsünü "Pasajes de la guerra revolucionaria" da (1963; Savaş anıları, 1968, 1979) anlattı.

Castro'nun birlikleri 2 Ocak 1959'da Havana'ya girdi. Devrimci hükümetin oluşturulmasından sonra Guevara, Küba yurttaşlığına geçti ve savaşta olduğu gibi yeni hükümette de önemli görevler aldı, birçok ticari heyette Küba'yı temsil etti. Gerek emperyalizmin ve yeni sömürgeciliğin bütün biçimlerine karşı çıkması, gerek ABD'nin dış politikasına yönelttiği ağır eleştiriler nedeniyle, Batı'da da büyük ün kazandı. Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü Sanayi Bölümü Başkanı, Küba Ulusal Bankası yöneticisi ve Sanayi Bakanı olarak görev yaptı.

1960'ların başlarında bir çok konuşma ve yazısında Küba'nın politikalarını ve kendi görüşlerini dile getirdi. "El socialismo y el hombre en Cuba" da (1965; Küba'da Sosyalizm ve İnsan, 1967) Küba'nın sosyalizm deneyini inceledi. "La guerra de guerrillas" ise (1960; Gerilla Harbi, 1967) çok geniş etki uyandırdı. Guevara, Nisan 1965'ten sonra iki yıl boyunca ortadan kayboldu. Sonradan, Kübalı başka gerilla savaşçılarıyla birlikte bir süre Kongo'ya gierek iç savaşa katılan Patrice Lumumba Taburu'nun örgütlenmesine yardımcı olduğu öğrenildi.

Guevara, 1966 sonbaharında kimlik değiştirerek Bolivya'ya gitti; Santa Cruz bölgesinde bir gerilla grubu örgütleyerek başına geçti. 8 Ekim 1967'de bu grup, Bolivya ordusunun özel bir müfrezesince neredeyse tümüyle yok edildi. Guevara yaralı olarak ele geçirildi ve kısa süre sonra vurularak öldürüldü.

Ana Britannica'dan

EXPRESS GİZLİ BELGEYİ ELE GEÇİRDİ

İşte basında uzlaşma deklarasyonu

Bülent Gültekin: Kısmet olmadı

Gültekin banknota imza atama dan gitti

Merkez Bankası'na, Başbakan Tansu Çiller'e ve Türk ekonomisine ancak 4 ay 21 gün dayanabilen ve geçen hafta içinde misketlerini toplayarak artık oynamaya-çağını söyleyen Merkez Bankası Başkanı Bülent Gültekin'in bu kısa süreli görev süresi içinde kaçırdığı büyük bir fırsat var. Aslında, fırsat mı, kısmet mi belli değil... Uzatmadan söyleyelim... Gültekin'e banknotlara imza atmak kısmet olmadı. Bu aynı zaman anlı şanlı Merkez Bankası tarihinde de hazin bir durum. Nedir, bugüne kadar bütün gelmiş geçmiş müdürlerin banknotlarda imzası vardı. Üstelik Gültekin, bizleri en büyük Türk Lirası banknotu olacak bir milyon liranın üzerindeki imzasından mahrum etti. Bakalım, pek yakında piyasalarda dolaşması kuvvetle muhtemel yeni bir milyon liralık banknotu imzalamak hangi babayiğit müdüre kısmet olacak?

Yalçın Bayer'in Mega Seçim 94'ü

Yeni dünya düzeni ve yüksek değerler ideolojisinin gönüllü-gönülsüz savunucularının portatif kavramlarından biri de megaydı. Mega gerekli gereksiz her yere girdi. İbrahim Tatlıses bile mega aşk adını verdiği bir şarkı yaptı. Bir umumi tuvaletteki ücret tar-

Görüntülü ve görüntüsüz basının görgülü ve görgüsüz temsilcileri geçen hafta bir araya gelerek basının kendi içindeki savaşa son verip, ateşkes ilan ettiler. Basın konseyi öncülüğünde gerçekleştirilen toplantı sonunda da bir deklarasyon yayınlandı. Temsilciler bundan sonra yaşanacak savaşın kurallarını belirlerken, kısaca belden yukarıya vurmamak, geçerken çelme takmamak ve arkadan tükürmemek üzerinde uzlaştılar. Ne var ki toplantıda iki ayrı

deklarasyon oluşturuldu. Ertesi gün kamuoyuna açıklanan birinci deklarasyon ele güne karşı deklarasyonuydu ve gerçek değildi. İkinci ve asıl deklarasyon ise saklandı. İşte acar gazeteniz haftalık Express toplantıya çaycı bazında gönderdiği temsilcisiyle bu gizli deklarasyonu ele geçirdi. Çaycı Ramazan'ın dudak okuma yöntemiyle aldığı ve görüntülü görüntüsüz basının görgülü ve görgüsüz temsilcilerinin "Ekmek musaf çarpsın ki uyacağım" teminatıyla onayladığı üçüncü hamur baştan sona renkli deklarasyon şöyle:

İnönü'de üç kandilli Hamlet

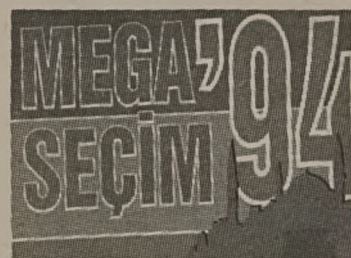
Fenerbahçe Beşiktaş maçında iki kez kesilen elektriklerin faili bulunamadı. Ne İstanbul Gençlik Spor İl Müdürlüğü, ne TEK, ne stadın aydınlatma sistemini kuran Philips firması sorumluluğu üstlendi. Faili meçhuller listesine İnönü Stadi'nin

Fenerbahçe-Beşiktaş maçı 4 aşamada tamamlanabildi.

plonları da eklendi. Bilinen ve söylenen tek şey, şehir cereyanının Türk Lirası gibi dalgalanmasıydı. Aslında herkesin aklına her şey geldi de kimse AKTAŞ'tan şüphelenmedi nedense. Bu konudaki namıyla ünlü AKTAŞ belki de stadın elektrik borcunu bahane edip elektrikleri iki kez, mahallenin futbolsevmez amcası gibi "kesim mi ha

kesim mi" bile demeden kesmişti. Ama en tuhafı onbinlerce insanın gözü önünde, milyonlarca insanın ekran başında tanık olduğu elektrik kesintisinin müsebbibinin bulunamayışydı. Maazallah 2000 bin olimpiyatları İstanbul'da yapılıyor olsa ve 100 metre finalinin son saniyesinde şak diye elektrikleri kesilse ne olurdu?

Bir alakası yok. Maksat mega olsun. Seçim lokalmiş ne dert.

Madde madde uzlaşma metni

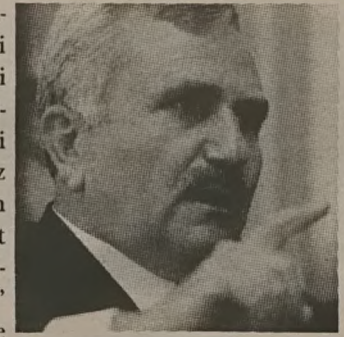
- 1 Halkın sıvama ciltli ansiklopedi alma ve eksik maddeli ansiklopedileri kullanma hakkı varlığımızın birinci nedenidir. Bu aynı zamanda liberal ekonomik sistemin varlığının da şartıdır.
- 2 Türk basını son yıllarda Türk toplumunu derinden sarsan karanlık vaziyetlerin ve yolsuzlukların fevkindedir. Bu görevi yaparken birbirimizin benzer vaziyetlerini farş etmenin de mesleki içi kavgalar bağlamında mesneti yoktur. Çemdirme Eşki abi...
- 3 Bir kamu müessesesi olan gazetecilik işverenliğinin özel amaç ve çıkarlarına ters düşecek şekilde, "Adi malı amma da götürdü" gibi bir anlayışla sağda solda bahsinin açılmaması bir zorunluluktur. Pis bakma Rum çocuğu...
- 4 Yayınlarımızda ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi ve dini inançları iplemediğimiz,
- 5 Şiddet, zorbalık çirkeflikten ve çarşaftan kol atmaktan vazgeçemeyeceğimiz,
- 6 Özel hayatını söndürürüm ilkesinden feragat edemeyeceğimiz,
- 7 Kendi aramızdaki dalaşmadan ve "Biliyormusunuz o zaten tekerlek" "Lassa bayisi adı" demekten kendimizi alıkoyamayacağımız,
- 8 Yanlış yayınlardan kaynaklanan ağzını burnunu dümdüz etme ve façasını düzeltme hakkımızı kullanacağımız, HERKES TARAFINDAN BİLİNMEKTEDİR.

ERTAN ACIKU KORAY EŞKİ ÖZTUĞRUL ÖZKÖŞK BADEM GÜRSE-
DA ÖMÜR TABU ZAFER PÜRNEŞE ALAADDİN LAMBA

Dalan Sivaslıların eniştesi mi?

İstanbul Belediye Başkanı Nurettin Sözen'in bilinen özelliklerinden biri de Sivaslılığıydı... Sadece Sivaslılar değil, Sözen'e gecekondulardaki halk desteği de kimi seçkin Sözen muhaliflerini ciddi rahatsız etti. Sözen'in seçkinlere inat "Ben magan-daların başıyım" sözü o desteğe karşılık gelen bir tanımdı. Sivaslı faktörü, İstanbul'a büyükşehir belediye başkan adayı çıkaracak diğer siyasi partilerin de gözönünde bulundurulması gereken bir gerçek olup çıktı. ANAP

Sivaslı İlhan Kesici'yle "yırtmıştı" belki. Ama ya DYP? Bedrettin Dalan bu handikapı aşmak için çare aradı. Çareyi bulduğunu söylemek ne derece doğru bilinmez ama geçenlerde Akıncılar Kültür ve Dayanışma Derneği'nin düzenlediği Sivaslılar gecesinde fırsatı iyi değerlendirdi. Dalan, dayanağı ve niyeti belirsiz "Ben Sivaslıların eniştesiyim. Bütün oylar bana" dedi. Sivas'ın Suşehri ilçesinin il olacağını söyledi. Bayramdı, seyrandı ve Dalan Sivaslıları öpmeye çalışıyordu.

Sivaslılar ne diyor acaba?

KAMPANYA SÜRÜYOR

Kavuk ona yakışır

Onu "Ammerika"lı reklamlarda hiç görmedik. Hoşumuza gitmeyen yanları yok mu, var elbette. Ama, Orhan Gencebay'ın dediği gibi, hatasız kul olmaz. Ve kavuk Levent Kırca'ya yakışır.

Kavuk devretmek, bir simge, bir devamlılık nöbeti. Kavuşu devralan, geleneksel tiyatronun, yerli temaşa sanatlarının bir kutsal emanetini, ona hakkını vererek koruyor. Fakat kavuşu kiralık kasada korumak değil bu. Sanatıyla, yaşamıyla kavuşun verdiği sorumluluğu da taşımak... Böyle diyerek, "Ferhan Şensoy kavuşu geri ver" kampanyası açmıştık birinci sayımızda. Daha doğrusu, Ankara'daki Arkadaş Radyo'nun kampanyasını yazılı basına taşıyarak, "cephe"yi genişletmeye çalışmıştık. Telefonlarımız kitlenmedi elbette ama, çok sayıda "destek" mesajı aldık. Kimi okuyucularımız, "ilke"yi desteklemekle birlikte,

"ifade"ye takıldıklarını, "kavuşu geri ver lavuk" başlığının hoş olmadığını söylediler. Ama, kimse, "Ferhan Şensoy'a ayıp ettiniz" ya da "Dümbüllü'nün kavuşu Varsayalım İsmail'in hakkıdır" demedi. Demedi çünkü, herkes seyretmişti "ben de dinazorum abi"li... "Ammerika"lı reklamları. Ferhan Şensoy, profesyonelliği, yükselen değerleri savunabilir elbette. Bu, onun ifade özgürlüğü. Ama, Dümbüllü'nün kavuşunun sahip çıkmak başka birşey. O kavuşun temsil ettiği değerler başka, Ferhan Şensoy'un sözcülüğünü yaptığı değerler başka. Ve halk geleneğini ehil ellere teslim etmek bu toprağın manevi borcu, so-

rumluluğu. Arkadaş Radyo'yla Express bu sorumluluğu yerine getirmeye çalışıyor. Ve herkesi bu kampanyaya katılmaya davet ediyor.

Ne var ki, sorumluluk ve özgürlük, "hayır" sözcüğünden ibaret değil. "Dümbüllü'nün kavuşunu kim hak ediyor" diye bir soru var, cevap bekleyen. Express, tercihini Levent Kırca'dan yana kullanıyor. Malumu ilan etmeye gerek yok. Her perşembe onu seyrediyoruz, ağzımız ensede fiyonk. Özel bir TV kanalında, ama o kanalın dolayısıyla o kanalın ardındaki sermayenin sözcülüğünü yapmıyor. Yeri geliyor, yeni sağcıların hiç hoşlanmadığı birşeyi, yoksulluğun edebi-

yatını yapıyor. Bu "edebiyat"ı yapıyor, çünkü yoksulluğun varolduğunu görüyor ve dile getiriyor. Yoksulluk edebiyatı yaparken, bir yandan da politikle, generaliyle, bürokratiyle, politikacısıyla düzenin parodisini yapıyor: Müthiş taklit yeteneğiyle, "Olacak o kadar" haber bülteniyle, Hamit El Sabah'lı, Cevat Kelle'li özel haberleriyle, Küçük Hüsamet'inle... Politikle, generaliyle, bürokratiyle, politikacısıyla...

Ama, bununla kalmıyor, bu topra-

ğın geleneklerine, değerlerine sahip çıkıyor. Aşık Veysel'e, Ruhi Su'ya, Nazım Hikmet'e...

Üstelik bunu herkesin sustuğu bir zamanda yapıyor. Onu "Ammerika"lı reklamlarda hiç görmedik. Hoşumuza gitmeyen yanları yok mu, var elbette. Ama, Orhan Gencebay'ın dediği gibi, hatasız kul olmaz. Ve kavuk ona yakışır.

Levent Kırca: Gerekçesini saklayan hüzn

Levent Kırca

Ekranın büyük "abdal"ı

Bir sürü ad. TV'de hemen her gün boy gösteriyor. TV, bir yerde kendi kendisinin konusu haline geldiği için yaratıcılıklarını ertelemişler ya da yaratıcılıktan bir şey beklemiyorlar sanki.

Tiyatro değerlerine değil, TV reklam programlarının oyunsal koşullarına uyarlandılar. TV'de reklamlar giderek sanatın yerini tutmaya başlarken, bu tür skeçler de reklam karelerinin esprisine göre biçimlendi. Duruk, an içinde, kandırıcı kareler... Diyelim ki yeni bir zanaat bu. Ama tiyatrodan hiç yararlanmıyor. TV'de sayıları giderek çoğalan bu tür arkadaşlarda büyük komedyenlerden ışık yok. Bir Münir Özkul'dan, bir Genco Erkal'dan, bir Erol Günaydın'dan bir şey kapmamışlar. İp birden bire kopmuş. Yalnız Levent Kırca'dan yine de bir tortu kalıyor insanda. Onu yadsıyamıyorsunuz, hiç değilse tam yadsıyamıyorsunuz.

Eski ustalardan Gazanfer Özcan'dan aldığı etkiyi bozmuş, onu biraz da tanınmaz kılmak için Nejat Ugur uydurukçuluğundan geçirmiş. Yine de bir tiyatro adamı o. Üstelik Gazanfer Özcan'a eklediği şeyler de var. Sözelimi Neyzen'lik tevatürü. Sözelimi bir Anadolu Diyojen'liği... Hem naif, hem hilebaz, hem çıkarsız... Sonuçta yer yer içe dokunan bir şey de var Kırca'da.

Levent Kırca'nın başka kaynakları da var. Sururi kardeşlerin İstanbul Tiyatrosu'na miras yoluyla geçmiş oyun tavrı. Burda Müjdat'ın payının Kırca tarafından da öbür sanatçılar tarafından da bir ölçüde

inkar edildiği görüyoruz. Söze ve bedene dayanan bu tavırdan kimsecikler söz etmiyor. Ayrıca Levent Kırca'nın yüzünde sinema sonrası ve hemen TV sırası bir espri var. Sinema sonrası şoför argosu, tarihsiz mimikler. Sahi ne anlatıyor sessiz, ıssız, sözden alabildiğine kaçan bu mimikler? Neyin yansıması? Salt mim ve içeriksiz varsayım. Drama istemez. Salt eğlencede var olmak isteyen, yadsımayan, kabul eden, hatta boyun eğen bir mizah... Umutsuz şaka, gerekçesini saklayan hüzn. Hem traşlı hem de müthiş İstanbullu. Sessiz absürd. Sanırım Metin Akpınar'ı da bu yönüyle etkiledi. Bir sözcüğün altını çizirken yok olabilir Levent Kırca. Ama koşutu Metin Akpınar sözcüğün yanından sıyrılır ve sıradan olayı hemen üstlenebilir.

Benzerlerine bakmak daha iyi anlatacak Kırca'yı bize. Figüran Osman, Feridun Karakaya'ya (Cilalı İbo) borcunu hiç ödemedi. Tuncer Özinel ise figüranlıktan hiç kurtulmamak için herşeye razı oldu. Ayşegül ve Ali Atik'ler normal tiyatroyu üstlenerek bir denge kavramına bağlandılar. Salt fizik, Ahmet Ugurlu'yu bir ölçüde de Yasemin Yalçın'ı tehlikeye attı.

Enis Fosforoğlu ise deneyimi olan tiyatroyu riske etmemek için bu zanaata sıkılgan, biraz da soluk kalmayı yeğ tuttu. Daha doğrusu ona razı oldu.

Yüzü gag tarlası.

Yüz tane maskesi var. Surat yoğun bir sanatı geliştirmek ister. Ama bu arada bedenini kullanmayı unuttmuş. Sinemada belki, ama tiyatrodaki beş dakika oynayamaz. Sahnede on adım atamaz. Unuttmuş. Aynı ekolden Zeki Alasya'nın ikinci adımı bile atamaya-

cağına bahse girerim. Metin Akpınar? Oyunculuktan geliyor o. Sürünerek de olsa gerçekleştirir sahne maratonunu. TV'nin bu alandaki "çocukluk hastalığı" daha şimdiden bir sürü tahta çocuk, bez bebek, canlı kukla yaratmışa benzer. Bu bir kusur mu böylesi yeni komedyenler ve ikililer için? Değil belki. Yeni bir yapılanmanın ürünleri olarak da bakmalıyız onlara. Yine de bu tür sanatçılarda büyük bir beslenme eksikliği olduğunu söyleyelim. Ve gazino kolaylığı... Sözelimi Zeki Alasya yüzde yüz kendisiyle sınırlı. Hiç bir zaman kendinden başka biri olamıyor. Cin bakışlı çocuk, o kadar. Oysa belli ki kendi alanının az rastlanır entelektüeli.

Tiyatrodan, geleneksel tiyatrodan kopmak... Jarry tiyatrosu da kopmuştu sahneden. Ama tiyatroya daha büyük ve başka bir gökyüzünde soluk aldırma için yapmıştı bunu. Hayatın unuttuğu, gözlediği, ya da açıklayamadığı şeylere yönelmek için...

Kırca'da bu yok. Neyi mi gizliyor? Ne olduğunu kendisinin de pek bilmediği bazı şeyleri. Yine de anlamsızlığın altında bir gerçek var gibi. Gaglarında tarihsel bir kesit de mi var? Bu niteliğiyle benzerlerinden ayrılıp, binbir maskesiyle yine de açılmayıcı bir konum kazanıyor.

Ayrıalım onu öbürlerinden, isterseniz.

Ekranın büyük aptalı.

Şemsiyesinin bezi yok da, iskeleti var. Var gibi.

Cemal Süreya "99 Yüz"den

Tribün

İşte böyle, her hafta böyle...

Express'in spor yazarı, sıırsıklam Fener'li Abdurrahim Soğan Fenerbahçe-Beşiktaş maçını ve taraftarların kavgasını yerinde izledi, kavgaya katılmadı, ama bu kararının doğru olup olmadığından hala emin değil.

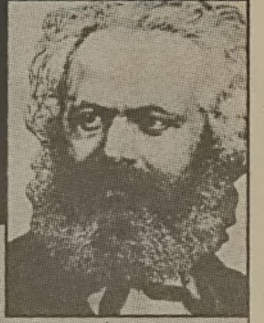
Pazar günü, sabahleyin. Yataktan bütün yorgunluğumu atmış olmanın heyecanıyla yeni bir güne başlıyordum. Biraz da hasta FB'li olduğumdan gazetelerin önce spor sayfalarını karıştırdım ve bütün bir hafta planını yaptığım maça gitmeye karar verdim. Stada geldiğimde önce yanlışlıkla BJK taraftarlarının kuyruğuna girdiğimi farkettim. Neyse oradan zar zor uzaklaştıktan sonra tekrar kuyruğa girip stada girdim. Aklımı seveyim. Daha maçın başlamasına iki buçuk saat var. Neyse tribünlerde tezahürat yapar vakit geçiririz düşüncesiyle kendimi olağan olaylara kaptırdım. Ortalık sessiz ve sakin. Bir futbol maçında alışılmadık bir sessizlik. Tek tık sloganlar, tribünlerde soğuk havanın içinde eriyip gidiyor. Bu arada yanımdaki yaşlı amca da "Si... maçını" diyerek evinin yolunu tutuyor. Giderken de "Benim

larsa: "İzmir'de beş minare/ Beri gel Kartal beri gel; ya da "Ormandan kestim çamı/ Kartal ananın a..." şeklinde tezahüratla Kartal seyircisini ufaktan selamladılar. BJK'liler boş durur mu, aynen cevap. "Beşiktaş adamın a... kor" derken bu sırada kaleci Zafer ve Şener sahaya çıktılar. Fener'lilerden yuh...Yanımdaki yaşlı adam sanki onları bekliyormuş gibi "İb... Zafer, İb... Zafer" diye avazının çıktığı kadar bağırmaya başladı. Ondan bir tepki alamayınca bu sefer Şener'e yöneldi: "Ulan top Şener, geçen gün a....la randevum vardı. O... çocuğu" Şener sağ elini kalbine koyarak mütevazî bir şekilde olayı geçiştirdi. Bu arada Fenerbahçe ve Beşiktaş sahaya çıktılar normal ısınma hareketlerini yaparken seyirciler futbolcuları tribüne çağırıp "yumruk havaya" hareketleriyle selamladılar. Fener'li seyirciler her zamanki gibi cıvıklık

zaman her yerde s.... Fener". Fener tribünleri iyice kızışıyor: "Fener adamın a... kor" ve "Ölecek, ölecek, öleceksiniz/ Ananızın a... göreceksiniz". Maç başladı, taraftarlar suskun.Bu esnada Beşiktaş'tan gol. Beşiktaşlılar "İşte böyle/ Her sene böyle/ Fener'e böyle koyarlar". Derken arkadan ikinci gol. Fener seyircisi kızgın. Takımını destekliyor: "Her zaman her yerde en büyük Fener". Beşiktaş seyircisi alkışlarla kafa buluyor. Bu olay işi çığırından çıkartıyor. Tam bu esnada stadın ışıkları kesiliyor, onbeş dakika ara verildiği duyuruluyor. Tribünlerde Yuh sesleri. Bu arada Yeni Açıktaki bazı taraftarlar "La İlahe İllallah, Allahu Ekber" diyerek Beşiktaş tribünlerine doğru saldırıya geçiyor. Bu kıvılcım Kapalıya sıçrayıp, "O... çocukları buradan nasıl çıkacak, La İlahe İllallah" diyerek saldırıya geçiyorlar. Polisler zor durumda önlerine geleni copluyorlar. Arkalardan bir ses: "Vurun ibnelere". Bir seyirci aşağıya uçuyor. Ambulans çağırılıyor ama duyan kim? Birinci yarı bitmiş, devre arasında açıktaki çocuklar maç bitiminde nerede buluşacaklarını, kavganın şeklini, hangi aleti kimin kullanacağını planlıyorlar. Yer tamam, Gümüşsuyu, aletler parkta saklı. Derken ikinci yarı başlıyor, Fener'den gol! Fener'li seyirciler takımlarını destekliyorlar. Beşiktaşlılardan yine kafa bulma: Alkış. Derken maç bitmek üzere, Fener tribünleri yavaş yavaş boşalıyor, yanımdaki adam ağlıyor, bir yandan da "Nasıl olur, nasıl yeniliriz o... çocuklarına". Etrafıma bakıyorum. Herkesin suratı donuk, gözleri dalmış. Belki son umut. Ama hakemin bitiş düdüğü, sanki kazandan kaynar su dökülmüş gibi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyor, yavaş yavaş dışarı çıkıyoruz. Beşiktaşlılar sevinçten çıldırmış; tezahürat müthiş: "İşte her sene böyle Fener'e koyarlar". Dışarı çıkılıyor. Her kes fırlatacak bir şey arıyor. Dolmabahçe'den yukarı çıkarken Beşiktaşlılar hala tribünde kutlama yapıyorlar. Bu esnada taşlar fora, kaçmaya başlıyoruz. Kendimi Taksim durağına zor atıyorum.

ABDURRAHİM SOĞAN

BEN SÖYLEMİŞTİM

Gül burada, burada rakset!

Bugünün toplumsal devrimi, şürsel anlatımını, geçmişten değil, ancak gelecekte alabilir. Bugünün devrimi, geçmişin bütün hurafelerinden kendisini sıyırmadan, harekete geçemez. Daha önceki devrimlerin kendi öz içeriklerini kendilerinden gizlemek için tarihsel anımsamalara gereksinimleri vardı. Bugünün devrimi ise, kendi öz amacını gerçekleştirmek için kendi ölülerini gömsünler diye, ölülerini bırakmak zorundadır. Eskiden, söz içeriği aşırıydı, şimdi içerik sözü aşıyor.

Eski toplumu gafil avlayarak başarılan ani bir darbe oldu ve halk, mutlu ani darbeyi, yeni bir çağ açan tarihsel bir olay saydı. Toplum kendi kendine yeni bir kapsam, yeni bir içerik vereceği yerde, yalnız devlet, kendi eski ilkel biçimine, kılıcın ve ruhban kıyafetinin düpedüz küstah egemenliğine dönmüş görünüyor. Her şeye karşın, ara önem gene de boşuna geçip gitmiş olmadı. Toplum, bugün için, kendi başlangıç noktasına geri dönmüş görünüyor. Gerçekte, toplum ancak şimdi, kendine devrimci başlangıç noktası yaratmak, yani ciddi bir toplumsal devrime yolaçabilecek tek durumu, ilişkileri, koşulları yaratmak zorunda bulunuyor.

Burjuva devrimleri, hızla başarıdan başarıya atılıyorlar, onların dramatik etkisi kendilerini de aşıyor, insanlar ve şeyler, elmasların parlularının cazibesine yakalanmışlar sanki, sık sık vecde gelmek, toplumun sürekli durumu olmuştur, ama bu devrimler kısa sürelidir. Çabucak, en yüksek noktalarına varıyorlar ve devrimin fırtınası döneminin sonuçlarını soğukkanlılıkla ve ağırbaşlılıkla kendine maletmeyi öğreninceye kadar, uzun bir huzursuzluk toplumun yakasına yapışıyor. Buna karşılık, proletarya devrimleri, durmadan kendi kendilerini eleştirirler, her an kendi akışlarını durdururlar, yeni baştan başlamak üzere, daha önce yerine getirilmiş gibi görüne geri dönerler, kendi ilk girişimlerinin kararsızlıkları ile, zaafı ile ve zavallılığı ile alay ederler, hasımlarını, salt, topraktan yeniden güç almasına ve yeniden korkunç bir güçle karşılaşma dikilmesine meydan vermek için yere sermiş gibi görünürler, kendi amaçlarının muazzam sonsuzluğu karşısında boyuna, daima yeniden gerilerler, ta ki, her türlü geri çekilişi olanaksız kılınca ve bizzat koşullar bağırıncaya kadar:

Hic Rhodus, hic salta! ("burada Rodos, burada atlamalısın!")

Gül burada, burada raksetmelisin!

Louis Bonapart'ın 18 Brumaire'i

Beşinci sayfadaki fotoğrafın aynısı. Ama asıl olay burada.

canımı Fener mi verdi? Giderim evimde çayımı içerek seyredirim maçımı" şeklinde bir hayıflanma duyuluyor. Neyse, maç saati yavaş yavaş yaklaşıyor. Seyirciler de ayaklanmaya başladı. Önce dondurucu soğuğa rağmen iki tarafın taraftarları da "Samanyolu" adlı parçayı büyük bir romantiklik içinde söylemeye başladılar. Ansızın Fener'lilerin aklına son lig maçında yendikleri gelince, ortaya küfürün binbir çevirim şekli olan tezahüratlar çıkmaya başladı...Fenerliler nerden buldu-

yapıp tezahürata başladılar: "Köşeye köşeye/ İb... Kartal köşeye". Beşiktaşlılardan cevap: "Oraya geliriz/ Ananızı s.....". Fener'lilerden: "Bu ib... buradan nasıl çıkacak". Bu esnada takımlar sahaya çıktılar. Her taraf sis bombası, sağımızda, solumuzda torpiller patlıyor, millet yukarıdan ne bulursa yakıyor, yıkıyor fırlatıyor. Alt tribündeki insanlar ölsün kimsenin umurunda değil. Bu esnada tribünlerdeki tezahürat "Vur kır parçala/ Bu maçı kazan" ve "Her zaman her yerde en büyük Fener". Beşiktaşlılardan cevap: "Her

Hasan Kaçan anlatıyor, Express aydınlatıyor: Nasıl oluyor da (Hasan müslüman) oluyor?!

Canlı yayın

Bant kayıt

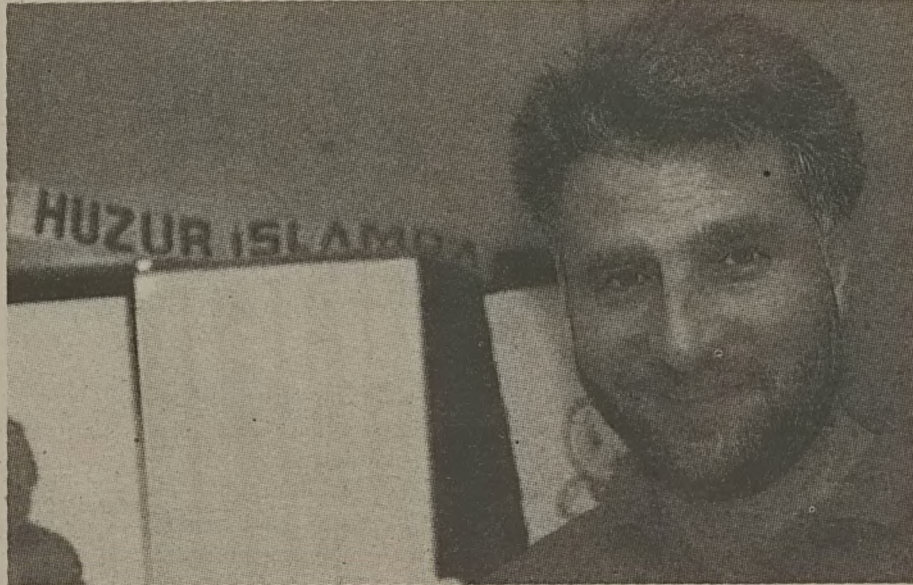
"Aklın kuşatmasından sıyrılmak lazım..!"

Sana "Hidayet abi" diyorlarmış... Şimdi abi o hidayet mevzuu da bir karışık, olay bir hayat kadınının, ya da Kudret Şandra nevinden birinin bir gece rüyasında nur yüzlü bir ihtiyar görüp, o güne kadarki yaşamına ters olan yeni bir yaşam biçimini, yani İslamı seçmesi olarak algılanıyor. Aktüel dergisi özkanalı atv'den öyle bir verdi ki mevzuu, ben de bir gecede sakallılar sınıfına karışmış gibi oldum. Benim içinde bulunduğum müslüman kültür biraz farklıdır, esprilidir. Camiye namaza gidelim demez de sana "hadi tapınağa gidip takla atalım" diye çağırır, böyle teklife sen de giderdin namaza. Bu tür işlerde bir şey çok önemli: Aklın kuşatmasından sıyrılmak lazım. Sıyrıldığın zaman herşey kolaylaşıyor. **Peki illa kendini açık mı etmen lazım?** Eğer müslümansan kendini saklamayacak. Sakladığın zaman münafık oluyorsun, gerçek bir mümin olmuyorsun. Madem bir güzellik içindesin, o güzelliği herkese aktarmalısın. **Senin için "Refahçı" diyorlar...** Yok yau ne ilgisi var benim müslümanlığım ile Refah'ın. İnsan müslümansa, illa Refahçı olmak zorunda değil, müslüman değilse illa SHP'li olmak zorunda değil, Kürtse de illa DEP'li olmak zorunda değil. Üstelik müslüman insanların Refah'la özdeşleştirilmeleri Refah'ın ekmeğine yağ süren birşey. Her gördükleri müslümana Refahçı diyerek adamların yapamayacağı reklamı yapıyorlar, beleşe. Ben bir sanatçıyım. Değil Refah'a, hiçbir politik oluşuma angaje olmasımı düşünemiyorum bir sanatçının. Dolayısıyla benim politikayla uğraşmam düşünülemez. **RP'den Kayseri milletvekili için teklif aldığını söylüyorlar...** Hiç bir teklif almadım. Barış Manço ve Zülfü Livaeli gibi hele bir 50'li yaşları geçelim, unumuzu eylelim, belki o zaman. **Teklif almadın ama, oyunu Refah'a verecek misin...** Şimdiden nereden bileyim. Elbette müslümanların başarılı olmasını isterim. Ama, tek müslüman parti Refah değil ki... **Yani... MHP, BBP filan mı..?** Yok be kardeşim SHP de müslüman bir parti değil mi. Türkiye'nin yüzde 90'ı müslüman denmiyor mu... **İyi de müslüman denince akla gelen Refah sadece...** Eğer böyleyse Refah iktidara da gelir. Bak müslümanlık benim kalbimin tercihi. Aklımın tercihi ise ne Refah ne de bir başka siyasi oluşum. Ama Kadıköy'de otursaydım, oyumu Barış Manço'ya verirdim. **Nerede oturuyorsun...** Dolapdere'de oturuyorum, oyum Müslüm Gürses'e. **O aday değil... Bu kafayla büyükşehir için de oyun Zülfü'ye galiba..?** Zülfü uymaz, Orhan Gencebay gider ama... O da aday değil maalesef. Oyu-

mu Orhan Gencebay'a en yakın adaya vereceğim. **Ee Zülfü Orhan'a yakın değil mi..?** Yanından geçmez... Zülfü'nün hiç şansı yok... **Niçin şansı yok. Tayyip Erdoğan Orhan'a daha mı yakın?** Yok yau, o Ahmet Özhan'a yakındır, ama Ahmet Özhan Orhan'a Zülfü'den daha yakın **Yakınlığı geçelim peki uzaklık?** Biri bir tarafta diğeri öteki tarafta. Biri metafizikçi öteki fizikçi. Fiziki temsil eden şeyler.. Batıcılık, Eurotürklük, bıyıklılık... Liberallik... Oyumu niye vermem, kızını popçu yaptı. Bıyıklı, elinde sazıyla "eşkiya dünyaya hükümdar olmaz" diyen Zülfü, eşkiyaların arasında çalıştığı gibi, kızını da süper mini etekli bir pop yıldızı yapıp Tolga Savacı'yla evlendirdi. Rahmi Saltuk'la evlendir de o zaman sana inanayım ben. **Ya Dalan ve Kesici...** Kesici'nin limuzinle gezen uzun burunlu bir adam olduğunu biliyorum. Tayyip Erdoğan, badem bıyıklı, parlak saçlı, dudakları görünen bir tip. Dalan ise

Dindarlığın duyulduğunda kimileri epey şaşırır. Şu konuyu biraz açsan... Son on yılda insanlar hayatlarına ilişkin kimi önemli tercihler yaptılar. Kimi işin para boyutunu yakalamaya çalıştı, kimi duyduğu rahatsızlıklardan ötürü, manevi boyutunu... İşte bu süreçte, kimi patron oldu, kimi bar sahibi oldu, eski Marksistler, medyanın en önemli mevkilerine geçtiler. Kimileri de manevi arayışlara yöneldi, çünkü tutunacak bir şeyleri kalmamıştı, bir değerler sistemi çökmüştü. Sovyetler'de bir zamanlar bacılarımız olanlar şimdi gacılarımız oldu, işte biliyorsunuz... Benim gibi kimileri de, din boyutuna yönelmeyi tercih etti, yani nüfus kağıdımızda yazıp da, gerçeklerini yerine getiremediğimiz İslamı... Onu öğrenmek ve hayatında uygulamaya çalışmak, tabii bu öyle bir gece nur yüzlü bir ihtiyarın rüyanıza girip hidayete ermeniz değil, bir süreç... İşte önce Batı'yı reddediyorsun, sonra bir başka şey geliyor. Hepsini sorgulayarak bu noktaya ulaşıyorsun. **Bunda doğduğun yerin bir etkisi ola-**

O kurallara uymak gerekiyor. Ama uygulamıyorsan, kimse de sana baskı yapmaz. Yani dinimizde sevdirmek esastır. Ama işine gelince, insanlar "elhamdülillah müslümanız" diyorlar ama her haltı da yiyorlar. Tamam haltlarına da kimse karışmaz ama bunu da açık açık söyle, kimse müdahale etmez sana. **Refah Partisi hakkında ne düşünüyorsun?** Refah'a sempati duyuyorum. İki nedenle. Bir, hırsız değiller. İki, Erbakan'ı beğeniyorum. Komik bir adam, burun büyük değil, insanlara tepeden bakmıyor. **Mutlaka islamcı bir partiyi desteklemen mi gerekiyor?** Benim için önemli olan dürüstlüktür. Memlekette başka dürüst kimse kalmamışsa, tek dürüst olan ateistlerse, o zaman oyumu ateistlere veririm. **İslami harekete sempati duyan birisi olarak, Sivas'ta aydınların yakılmasını nasıl değerlendiriyorsun...** Sivas olayı bir alçaklıktır. Provokasyon falan mazaret olamaz. Katliam, katliamdır ve bir insanlık sorunudur. Gereğesi ne olursa olsun, bütün katliamların kınanması gerekir. **Son dönemde, kendi içlerinden "Refah Partisi parfüm kokanların partisi haline geliyor, halktan kopuyor" eleştirileri geldi. Bu eleştirilere katılıyor musun?** Yo, bence insanların önce birbirlerini sevmesi lazım. Partinin, insanlara, kendi yapısını, yani ne olduğunu, anlatması lazım. Bunun için de, insanları bir biçimde çekmesi lazım. Kısacası, insanları öncelikle biraraya getirmek gerekiyor. Bunu da radikal bir biçimde yapamazsın. Yani, Refah'ın politikası bana göre doğru. Aslında, politika insanı fena halde zedeliyor. Bir kere başkalarının megafonu haline geliyor, istediğini söyleyemiyorsun. Bu, demin de söylediğim gibi sanatçının özgürlüğüne aykırı zaten. Ayrıca Refah partisinin programı konusunda da ayrıntılı bir bilgim yok. Ama insanların bu partiye yönelmelerinin nedenlerini de gayet iyi anlayabiliyorum. Bir kere insanlar "bunlar hırsız değil" diyorlar ve asıl belirleyici olan bu, insanlar hırsızlardan yıldılar deli gibi. Ve her ne kadar başkaları kadar işbirici olarak görmüyor olsalar da dürüstlükleri yüzünden bir şans tanıyacaktılar. En azından öyle görünüyor. Bakalım gerçekten söyledikleri gibi dürüst olmayı becerebilecekler mi? Ama şimdiye kadar verdikleri örnekler bunu doğrular yönde. Sonra örgütlenmeleri çok ilginç, insanlarla bire bir görüşüyorlar. Hem diğer partilerin onlara bu kadar yüklenmeleri onları halkın gözünde daha da değerli kılıyor... Bakalım, icraatlarını belediyelerde göreceğiz.

Hasan Kaçan: "İnsan Müslümansa illa Refahçı olmak zorunda değil."

mavi gözlü tilki bakışlı, lavuğun teki. Ötekileri de salla gitsin. (Araya giren Sinan) **Abi kadınlar Refah'dan niye korkuyor?** Neden olduğunu söyleyeyim, Duygu Asena onlara kafayı yedirdi de ondan. **Sana da kafayı yedi diyorlar...** Kafayı yiyen adam böyle konuşur mu ya. Ne biçim konuştum. **Sivas.. Bir tek müslüman çıkıp, bu müslümanlığa sığmaz demedi. Sence sığar mı sığmaz mı?** Müslümanlar dediler, ama medya kullanmadı. **Express soruyor: Sence sığar mı...** Müslümanlığa sığar diyebilecek bir tip gibi mi görünüyor. Ben eşek herif ve cörklerin çizeri, elhamdülillah müslümanım, Hasanım, o kadar.

bilir mi... Sen Kayserilisin... Ben her zaman kendimi halkın içinde hissettim, yirmi yıl annem, babam kardeşlerim Yenişehir'de yaşadık. Son on sene falan o çevrede değilim, ama ilişkilerimi de koparmış değilim. Yani öyle islamcı dinci falan değil, işte sıradan oranın esnafı bunlar. Aynı değişimi orada da gördüm ben son dönemde, islami eğilim artmıştı. **Ama artan başka şeyler de var. Örneğin, yükselen değerler, tüketim kültürünün yerleşmesi...** Bütün bunlar islami kültüre aksi yönde bir yönelim oluşturmuyor mu? Evet bir zedelenme var. Yani zaten gerçek islamı yaşamıyor halk. Çünkü hiçbir şeyin yarımı olmaz aslında. İslamın Kuran'ı Kerim'de yazılı kuralları var.

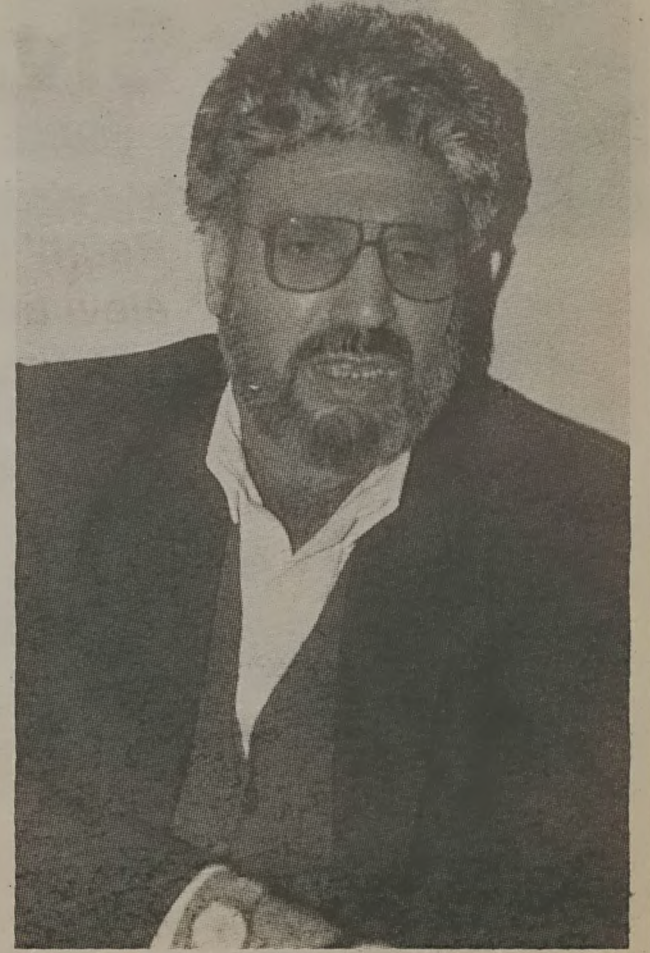
Nasıl oluyor da (20 yıllık Refahçı, DEP'li) oluyor!?

Sen tut MSP ve RP teşkilatlarında 20 yıl görev yap, sonra DEP'e geç... Olacak iş değil. Hişt kardeşim Abdulhalim Gümüş, RP'nin imajını bozuyorsun ona göre haa..!

Abdülhalim Gümüş, 20 yıl önce siyasete kıyısından köşesinden bulaştığında, kıyıyı köşeyi giderek derinleştirdiğinde, ülke sorunlarının çözümü üzerine kafa yormaya başlayıp, memleketin hal ve gidişinden en az başkaları kadar sorumlu olduğunu hissettiğinde, kendini Necmettin Erbakan'a yakın, Milli Selamet Partisi'ne ait hissediyordu. Adana'nın Dört Yol ilçesinden hayata baktığında, ona göre doğrusu da buydu. Gerçi Hocanın "Adil Düzen" tezi her derde deva bir joker gibi bulunup masanın üstüne konmamıştı henüz. MSP'de siyasetin gemisi, o bildik kadayıfın altı saptamasıyla, "bunlar batı klübü taklitçileri" klişesiyle, montaj sanayiye karşı ağır sanayi alternatifinin ve tabii ki iman gücünün rüzgarıyla gidiyordu. Abdulhalim Gümüş o ruh ve şevkle 20 yıl sıradan partiliden yöneticiliğe kadar, bir nefer gibi çalıştı. Abdulhalim Gümüş'ü durup dururken

mevzu yapmak, siyasi şeceresinden ve MSP tarihinden bu vesile söz etmek lüzumsuz bir laf ola beri gele durumu değil. Abdulhalim Bey "Nasıl oluyor da bir Refahçı DEP'li oluyor" sorusunun ciddi ciddi konu mankeni... Az şey değil... Bölücülükle suçlanan, vatan hainliğiyle itham edilen, "PKK Meclis"te sataşmasıyla terörist varsayılan bir partinin, DEP'in Dört Yol İlçe Başkanı. Hep RP'li olan mankenler, namaza niyaza sarılanlar hidayete erecek değil. Bu hidayet başka hidayet... Gümüş, "DEP'li oldu, imandan çıktı" da değil. Elbette ki hala ciddi bir müslüman. Yine namazında, niyazında. Yalnız artık DEP'li. Hem de Dört Yol Belediye Başkan aday adayı... Özgür Gündem gazetesinde "hidayete erişin" nedenini açıklarken, inançlarından hiçbir taviz vermeden DEP çatısı altında çalışacağını, göç etmek zorunda kalan yüzbinlerce kişiden biri olduğunu, Refah Partisi'nin Kürt halkı için "Ermeniler,

sünnetsizler" demesini kabul etmediğini söylüyor. Refah Partisi'nin asker kökenlileri aday göstermesinin kendi inançlarıyla çeliştiğini, inançlarından dolayı insanların dini duygularının sömürüldüğünü düşünüyor. Bir de çifte standart tesbiti var Gümüş'ün: "Çifte standart kullanıyorlar. Filistin'deki savaşta Müslümanların kanı akıyor diyerek toplantılar, mitingler düzenlediler. Ancak bugün bölgede kardeş kanı dökülüyor, müslüman kanı dökülüyor. RP'li yöneticiler hiç bir şey yapmıyor. Üstelik halkımız Ermenilikle suçlanıyor. Bu inancımıza ve bize hakarettir." Engin siyasi deneyimleri Gümüş'e keskin bir görüş

kazandırmış, Türkiye'de son dönemde yaşanan siyasi gelişmeleri, tek cümlede özetliyor: "Rejim tükendiği için RP piyasaya sürülüyor."

Nasıl oluyor da (dini bütün kadın SHP'li) oluyor!?

Express, SHP'nin Sultançiftliği'ndeki gizli silahı Zülbiye Sara'yı yerinde izledi...

27 Mart'ta ilk kez belediye başkanı seçmeye hazırlanan Sultançiftliği'nde bir kahvehane... İçerisi hınca hınç kadınla ve her yaşta çocukla dolu... Duvarlarda SHP Genel Başkanı Murat Karayalçın'ın, Uğur Mumcu'nun fotoğrafları ve SHP'nin bayrakları asılı. Kahvehane'deki o günkü etkinlik her zamanki okey, bezik, ellibir değil. SHP Kadın Komisyonu bir toplantı yapıyor. Kapıda kara çarşafli bir kadın... Kapıdan giren her kadını bir ev sahibi özeniyle eperek buyur ediyor. Kara çarşaf ticani çağrışımlar yapmasın. Kahvehanedeki o ev sahibi SHP'nin kadın komisyonu başkanı, Zülbiye Sara...

25 yaşındaki Zülbiye Hanım, iki çocuk annesi. Her gün ev ev, kahve kahve dolaşıp Sultançiftliği

Belediye başkan adayı Sırrı Çelik için oy istiyor. Konuştuğu kadınlara, "esas olan partiler değil, Sultançiftlikliler için çalışacak birinin belediye başkanı olması" diyor. Kadınlara, tüm adayları araştırmalarını, ondan sonra oy kullanmalarını sağlıyor: "Ben araştırdım. Onun için sizlerle birlikte SHP için çalışıyorum."

Ancak Zülbiye Sara'nın şikayeti basından. Kara çarşafli bir SHP'li görünce büyük ilgi göstermiş gazeteciler. İlgi iyi de gerisi malum. Hani şu ünlü haberi çarpıtma geleneği. Gazeteciler yaptıkları haberlerinde Sara'nın fikirleri yerine giysisi ve dini inançlarını deşmeye çalışmışlar. Sara'ya bu durum "Yıpratılmaya ve eve itilmeye çalışıldım" duygusu yaşatmış: "Bir kez konuştum,

Esas olan partiler değil hizmettir

söylemediğim şeyler çarpıtıldı. Eğer basın her haberi bu kadar çarpıtıyorsa, bizler hiç doğru bilgilendirilmiyoruz demek ki" diyor.

Zülbiye Sara "Allah'ın izniyle" seçimleri kazandıktan sonra vaad edilenler yerine getirilmezse, bir başka partiye geçmek konusunda hiç duraksamayacağını söylüyor. Bugün verilen sözlerin yerine getirilmesi için tüm Sultançiftlikli kadınların dayatıcı olmasını istiyor. Kadınlar, komisyon başkanlarının her sözünü İnşallah'la başlayan coşkulu alkışlarla kesiyor.

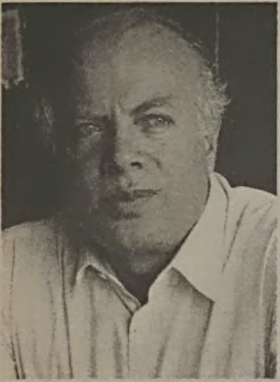
Sultançiftlik yol, su, kanalizasyon, okul, hastane sorunlarını çözecek bir belediye başkanı arıyor. Sırf seçim kazanmak için bol keseden vaadlerde bulunan başkan adaylarının Sultançiftlikli kadınlardan ve "Benim sadece giysilerim kapalı. Beynim açık" diyen Zülbiye Sara'dan çekeceği var gibi gözüküyor.

Sivas'a rağmen

Refah'ın yükselişi geçen hafta başka bir boyutuyla, "Refah'ın alevi atağı"yla gündemdeydi. Bu çerçevede ortaya çıkan tartışmalar bir kişinin ismini de ön plana çıkardı: Profesör İzzettin Doğan. Malatya Balıyan aşireti Ağuçan ocağı dedeleri soyundan, kimi aleviler için "Alevileri Refah'a satan adam..."

Refah Partisi yükselen İslam denizi üzerinde bir gemi, RP'nin kazanımları da bu denize akıyor. Türk toplumunda potansiyel olarak güçlü bir İslama yönelik hareket var. Sağı solu farketmiyor. Genelde dine ilgi artıyor. Pop şarkılarda bile dini motifler boy gösteriyor. İnsanlar kaybettikleri bir şeyi bulur gibi oluyorlar... Irmak kendi yatağını arıyor..." Bu coşkulu sözler, Abdurrahman Dilipak'a ait. Refah Partisi etrafında toplanan "entelktüel İslamcı"ların önde gelen sözcülerinden biri. Basında ve kamuoyunda "Refah'ın yükselişi" olarak adlandırılan gelişmeyi o böyle yorumluyor. Sözleri RP'nin üst düzey yöneticilerince aynen paylaşıyor. Dilipak'ın deyişiyle "bu gelişim ve değişim süreci"ni RP'liler de "ilgi, heyecan ve merakla" izliyor. "Tabandan gelen köklü bir hareket bu, medyanın yöneylem mühendislerinin ürettikleri suni olarak ortaya çıkan bir durum değil..." diye anlatıyor Dilipak heyecanını.

İzzettin Doğan

Bu tabandan gelen köklü hareket, her müslüman elinden geldiğince destek olmaya çalışıyor. Adnan Hoca ve arkasında mankenler ordusu örneğin. Ama Refah'ın yükselmek, yeterince yükselmek için ele geçirmesi gereken çok daha önemli mevziler, zaptedilmesi gereken kaleler var. Bunların en başında da Türkiye'deki Alevi halkın gönülleri geliyor.

Gerçekten de son günlerde RP'nin bu yönde yoğun girişimler içinde olduğu görülüyor. Medyanın deyişiyle "Refah'ın Alevi atağı" söz konusu. Bu atağın bir ucunda Alevi cemaatinin tanın-

mış isimlerinden Abidin Özgünay ve daha önemlisi Malatya Balıyan aşireti Ağuçan (ağu içen) ocağı Dedeleri soyundan İzzettin Doğan var. Bu Alevi odağıyla görüşmeleri RP adına yürüten grupta da Abdurrahman Dilipak ve Ali Bulaç'ın adları geçiyor.

Bu gelişmeler Alevi cemaat içerisinde büyük tartışma hatta gerginliklere yol açtı. Neden RP Aleviler ile uzlaşma yolları arıyordu? Oy potansiyelini mi genişletmek istiyordu, yoksa RP kaynaklarının dile getirdiği biçimiyle bir "toplumsal barış girişi" miydi bu?

Aslında bir bakış açısından durum açık gözüküyor. RP, Türkiye'de iktidara aday bir konuma yükselmiş gibi. Bu konuda Refah kurmayları da Türkiye çapında geniş bir uzlaşma arayışı içinde gözüküyor. Bu arayış sırasında en temel hedeflerden biri de, Dilipak'ın deyişiyle "sağın ucuz oy deposu geleneksel ehlişünnet" ve "solun ucuz oy deposu olan geleneksel alevilik" arasındaki husumeti ortadan kaldırmak. Bu iki "müslüman" kitlenin Refah'ta buluşmasını sağlamak.

Buraya kadar her şey iyi, hoş. Ama bu noktadan sonra, Refah Partisi'nin alevilerle uzlaşma zemini sağlamak için başvurduğu çareye bakılınca işin rengi değişiyor. RP Alevilerle uzlaşma arayışı içinde geçen hafta Prof. İzzettin Doğan'ın resmi desteğini kazanıyor. İşte her şey de bu isimde, Profesör İzzettin Doğan'ın kimliğinde odaklaşıyor.

İzzettin Doğan Dede'nin hikayesini anlamak için de 1944 yılına dönmek gerekiyor. O yılların Anadolu'sundan insan manzaraları... Eğitimi, yazar Hürrem Arman anlatıyor: "Bir istasyonda çizmeli, külot pantolonlu, elinde kırbaç olan genç, yakışıklı, güzel bir delikanlı, kalabalık köylülerin arasından çıkarak törenle trene bindi. Perişan kılıklı yüz kadar köylü, tapma derecesine varan bir saygı ile kendini uğurladı. Bir çok istasyonlarda, küçük büyük topluluklar tarafından yerlere kapanarak karşılanı-

yor, selamlanıyordu. Bir süre sonra, bu tapılan delikanlının kim olduğunu öğrendim. Bir tarikatın en büyük dedesi idi. O güne kadar birkaç dede görmüştüm. Ama hepsi sakallı, yaşlı kişilerdi. Bu yaşta bu giyinişte bir dede olabileceğini hiç düşünmemiştim.

Yazarın anlattığı bu genç dede, Malatya Balıyan aşireti ve Ağuçan (ağu içen) Ocağı dedelerinden Hüseyin Doğan Dede'dir. İzzettin Doğan'ın babası.

Hadis:
"Ene medîne-tul-ilm-i ve Alî bâbuha"
Ben ilmin şehriyim, Alf onun kapısıdır.

Hüseyin Doğan, köylülerin kendine bağlılığını siyasete tahvil etmeyi, daha tek parti döneminde akıl eder, siyasete atılır. CHP Malatya milletvekili olur. Sonra çok partili döneme geçişte CHP'den ayrılarak DP'ye geçer. 1960 ihtilalinde DP Malatya İl Başkanı olan Hüseyin Doğan tutuklanır. Daha sonra ise AP'den siyasete devam eder.

İzzettin Doğan, Hüseyin Doğan'ın ikinci eşinden olan oğullarından. Gala-

NEFES DERGİSİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ REHA ÇAMUROĞLU

"RP'nin tavrı sansasyonel"

tasaray Lisesi, Hukuk fakültesi mezunu, akademik kariyer sahibi. O da babasının izinden yürüyor. Siyaset sahnesinde tanınan bir tip. 12 Eylül darbecilerinin kurdurduğu MDP'nin kurucusu. Sonra DYP'den Malatya milletvekilliği adaylığı. DYP'yi Malatya'da batırıldığı söyleniyor.

Kendi talibleri bir yana, Alevi cemaatından bir kesim, İzzettin Doğan'ı anlatmak için "Hızır Paşa" benzetmesini kullanıyor. Hızır Paşa tarihi bir kişilik olmakla birlikte, bir "tip" aslında. Pir Sultan Abdal'ın, alevilerin dört ilahi şairinden birinin köylüsü. Ama Pir Sultan Osmanlı'nın yaptığı haksızlıklara karşı kendi halkının yanında, onun eli, kolu, dili olmaya çalışırken, Hızır Paşa farklı bir yol seçer. "Okumak" için Osmanlı medreselerine gider. Osmanlı terbiyesinden geçer, ona göre yetiştirilir. Sonra Sivas'a vali olarak atanır. Pir Sultan'ı bastırmak görevi verilmiştir ona. Önceleri Pir Sultan Abdal'ı hapse atarak susturmaya, sindirmeye çalışır. Sonunda susturamayınca, asarak susturabileceğini sanır. Güzel kıssa, hissesi ise: "Alevi tarihinde, yabancılaşmış, halkına silah çeken halk düşmanları için Hızır Paşa denir..."

Geriye tek mesele kalıyor. "İzzettin Doğan, Hızır Paşa mıdır, değil midir?" Birileri için, kendi hayatta kalma koşullarını tümüyle Türkiye Cumhuriyeti laisizmine bağlayan, "ehlisünnet" in zulmü ortak hafızalarına nakşolmuş Alevi kesimler için cevap çok açık: İzzettin Doğan Hızır Paşadır, Refah gelecek hepimizi kesecek, Sivas bir uyarıydı, tabanlarındaki radikal uçlar şimdiden "bir, iki, üç daha fazla Sivas" nalar atıyor vb. akıl yürütmeler.

Başkaları için, Türkiye'de geniş halk kesimlerine seslenebilecek "doğal muhalif" söylemi giderek daha iyi yakalayan ve verdikleri sözlerle giderek "daha adil, daha hür, daha düzenli ve barışçı bir toplum" hayalini canlandıran Refah Partisi içinse, İzzettin Doğan Alevi-Sünni yaklaşması yolunda "mübah" bir araç sayılıyor. "İzzettin Doğan son olarak, Dalan'ın tebaası arasındaydı" diye hatırlatıyor kimi çevreler, "oradan Refah'a geçmesi için iyi bir sebebi olmalı."

İzzettin Doğan-RP ilişkilerini kuran heyette bulunduğu söylenen Dili-pak, "ben her zaman, bütün diyalogları doğru buluyorum, ama oportünizm kaymamak şartı ile, adam ayartmak için hile yapmamak kaydı ile, herkes açık ve net olmalı..." diyor. İnsan ne derece "samimi" ve "dürüst" olduğuna dair ister istemez kuşkuyla kapılıyor. "Tıpkı RP'nin durumu gibi" diyor Alevi kültür dergisi Nefes yazarı

Kamuoyuna yansıyan Alevi-RP yakınlaşmasının son gelişmelerini biraz aktarır mısınız?

Bir kere, Aleviler 15-20 milyonluk bir kitle. Bunun içerisinde Anap'a, DYP'ye, SHP'ye oy verenler var. Fakat önümüzde zıt bir vaka olarak RP duruyor. Gerçi, medyanın durumu biraz abartıp nedenlerini, nasıllarını sormadan temsil yetkisi tartışılır olan birisinin açıklamalarını bütün Alevilere mal etmesi söz konusu. Bu açıklamalar Alevi kitlesinin hepsini bağlamaz.

Temsil yetkisi tartışılır dediniz İzzettin Doğan'ın Aleviler arasındaki konumu nedir? Dede-lik gibi bir ünvan taşıyor mu?

Hayır, dedeliği yok. Onun konumu soydan gelme. 1987'de DYP'den aday oldu. Kendi akrabaları destekleseydi seçimi kazanabilirdi. Daha önce Turgut Sunalp'ın MDP'sinde kurucu üyeler arasında yer aldı. Her dönem siyasilerle koltuk teması bulunan bu zatın vasıtasıyla RP Alevilerle ilişki kurmayı denemiştir. RP'nin tavrı tamamen sansasyonel medya girişimidir. RP daha önce Cem Dergisi'nin 19. sayısında Abidin Özgünay'ın kaleminden yayınlanan yazıda bir açık kapı bulmuş ve bunu İzzettin Doğan'ın vasıtasıyla değerlendirmiştir.

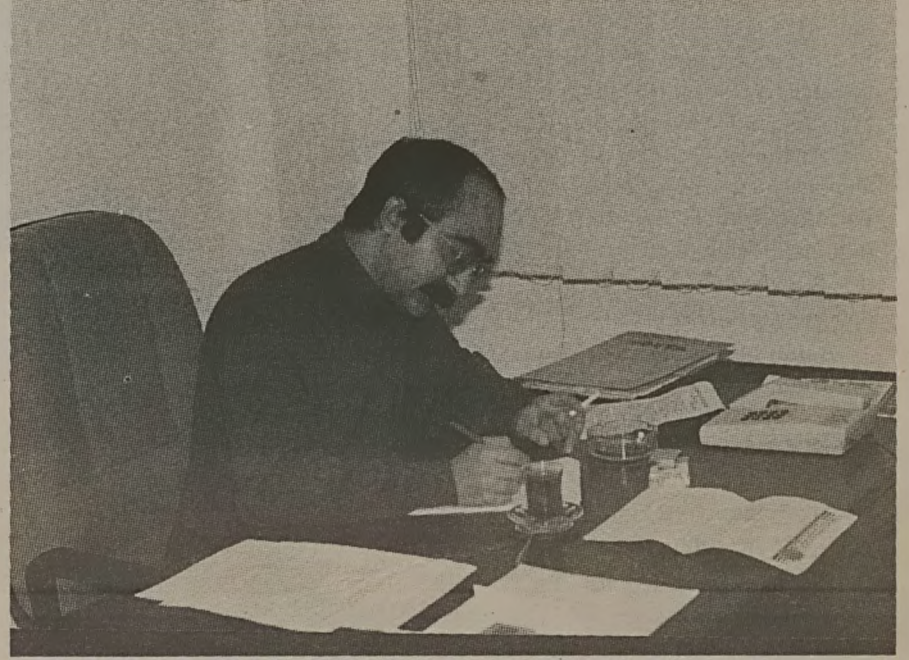
Kamuoyunda şöyle bir izlenim var: Cem Dergisi, RP ve dolayısı-

la sünni islamcı kesime sıcak bakıyor; Nefes Dergisi ise uzlaşmaz bir çizgi izliyor. Sizce bu ayrım doğru mu? Cem Dergisi 19. sayısında RP ile ittifak yapılabileceğini ima etti. Bundan sonra, bir çok girişimimize rağmen, Cem Dergisi

açığz.

Cem dergisinin İzzettin Doğan'la bir yakınlığı var mı?

Cem Dergisi'nin ilk kuruluş sermayesini veren İzzettin Doğan'dır. Fakat son 7-8 sayıdır dergide yazıları da çıkmıyor. Bir uyuşmaz-

Reha Çamuroğlu: İzzettin Doğan'ın dedeliği yok onun konumu soydan gelme

hiçbir özeleştiride bulunmadı. Fakat, son sayısında "RP ile cennete bile gidilmez" diye kapak yaptı. Ama ben de samimi olduklarına fazla inanmıyorum. İnşallah samimidirler. Fakat medyanın bu ayrımı biraz abartılı. Biz uzlaşılır olanlarla her zaman uzlaşmaya

lık çıkmış olabilir diye düşünüyorum. Cem Dergisi Abidin Özgünay'ın düşüncelerini yansıtıyor. Fakat derginin İzzettin Doğan'ın görüşlerini benimsememesini olumlu görüyorum. Basında yazıldığı gibi Cem Dergisi'yle kapışma içinde değiliz.

RP GRUP BAŞKANVEKİLİ VE SIVAS OLAYI SANIKLARININ AVUKATI ŞEVKET KAZAN**"Sivas olayları sanıkları arasında Aleviler de var"**

-Refah Partisi'nde son yıllarda yaşanan değişimleri nasıl yorumluyorsunuz?

-Milletimizin son zamanlarda RP'ye karşı büyük bir ilgi ve yakınlık göstermesi onun değişiminden değil yıllardan beri verilen mesajı milletimizin benimsemeye başlamasından kaynaklanmıştır.

-RP bu değişim döneminde geleksel kitlesinin dışında, farklı kesimlere açılmaya başladı. Tarikatlar, sosyal demokratlar ve en son olarak da alevi cemaatiyle ilişkiler kurulabileceği ima edildi. Bu yöne- lişten partinizin beklentileri neler?

-Siyasi iktidara talip olan bir partinin tutarlı ve güvenilir olabil-

mesi için o ülkede yaşayan bütün insanların umut ve beklentilerine cevap verecek bir programa sahip olması gerekir. RP ise bu programa sahiptir.

-Alevi cemaatiyle ilişki kurulabileceği konusundaki açıklamaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Alevi cemaati de müslümandır. Geçmişte birkaç siyasi parti bunları İslam düşmanı gibi tanımlamakta ve müslümanlık aleyhine onları kullanmaktadı. Şimdi oyunları bozulmuş, umutları sönmeye yüz tutmuştur. Bizim bu kardeşlerimizle ilişkimiz ne seçim şovu ne de seçim dönemiyle kısıtlıdır.

-Siz Sivas davası sanıkları avu-

katlarındansınız. RP'nin alevi cemaatiyle ilişki kurması halinde konumunuz bir tepki vesilesi olabilir mi?

-Sivas'taki olaylar bazılarının heveslerini kursaklarında bırakmıştır. Düşünülen sünni-alevi çatışması çok şükür olmadı. Alevi kardeşlerimiz oyuna gelmemiştir. Sivas olayları sanıkları arasında alevi kardeşlerimiz bile vardır. Davada yalnızca Aziz Nesin'i protesto edenler vardır. Dolayısıyla, 37 kardeşimizi yakanlar yoktur.

Şimdi siz yıllarca adalet ve hak için çalışan bir avukat olsanız, oteli yakmayanları, dolayısıyla yananları yakmayanları ve insanları yakmış gibi suçlananları savunmaz mısınız?

Milli Gazete Yazarı Abdurrahman Dilipak

"Hile yok"

Refah Partisi'nde son zamanlardaki değişmeyi nasıl tanımlıyorsunuz?

RP'nin dışı açılma çabaları kadar, RP'ye yönelik yoğun bir ilgi patlaması yaşanıyor. Hemen belirtmek gerekir ki RP yükselen İslam denizinde yükselen bir gemidir. RP'nin kazanımları bu denize akıyor. Irmak kendi yatağını buluyor. Bu gelişmeler RP'nin planladığı bir gelişme değil, yani medyanın yöneylem mühendislerinin ürettikleri suni bir durum değil.

Refah Partisi'yle alevi cemaat arasındaki yakınlaşma sizce neyi ifade ediyor? Aleviler tarafından temsil yetkisi bulunmadığı söylenen İzzettin Doğan'ın RP'ye destek çıkan mahiyetteki konuşması parti için ne anlam ifade ediyor?

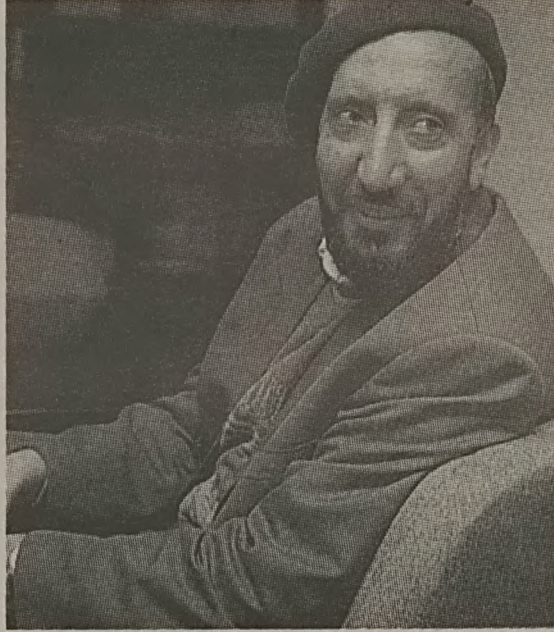
Bir yakınlaşma değil diyalog arayışı. Birarada yaşayacaksa, birbirimizi dinlememiz, anlamaya çalışmamız gerekir. Sanırım bu talep

RP'den geldiği kadar, karşı taraftan da geldi. Tarafların birbirini ayartması değil olay. Aslında son gelişmeler, Sivas provakasyonunun da geri teptiğini gösterdi.

Alevi çoğunluğun, tehlike gördüğü için RP ile işbirliği yapması sözkonusu olabilir mi?

Bu insanların aleviliği ve sünnililiği atalarından miras kalan bir şey. Aleviler ve Bektaşiler eğer H.Z. Ali'yi referans alıyorsa, bir uzlaşma zemini yaratılabilir. Ama oportünizme kaymadan, adam ayartmak için hile yapmamak kaydıyla... Ben her zaman bütün diyalogları olumlu buluyorum.

Türkiye'nin toplumsal bir barışa ihtiyacı olduğu herkes tara-

fından açıklanıyor. RP'nin yaklaşımı bu barışın tesisi anlamına gelebilir mi? Yoksa sözkonusu olan yalnızca bir seçim taktiği mi?

Ben bunu bir taktik olarak görmüyorum. Elbette bu işin politik rantları olacaktır. Ama bunun karşılıklı bir hile olduğunu düşünmüyorum. Ama bu noktaya da kayabilir.

Arabulucu Prof. Dr. Niyazi Öktem

"Sağduyulu, namuslu insanların ittifakı"

Son günlerde kamuoyuna yansıyan Refah Partisi-Aleviler yakınlaşmasının daha geriye giden bir geçmişi olduğu biliniyor. Siz önayak olduğunuz bir toplantıda bu iki kesimde söz sahibi olanları biraraya getirdiniz. Bu toplantıdan beklentiniz neydi?

Ben Türkiye'de çeşitli gruplar arasında yanlış anlama faktörlerinin ağır bastığına inanıyorum. Alevilerle sünniler arasında bir toplantı hazırlamamın nedeni tamamen teolojik-felsefi bir platformdur. Bunların ikisi de müslüman cemaatlerdir. Sünnilik iktidar yorumu, alevilik ise muhalefetin yorumudur. Ben ülkenin selameti açısından birbirlerini devamlı suçlayan bu grupları biraraya getirmeyi denedim, politik bir çıkar beklemedim. Fakat Sivas olayları nedeniyle bu toplantı gerçekleşmedi.

Peki İzzettin Doğan'ın politik çıkar beklentisi olabilir mi?

Sanmıyorum. İzzettin Doğan'

ın politik bir hırısı olsaydı, kendisine teklif edilen, bakanlık, milletvekilliği önerilerini reddetmezdi. O toplantıda Ali Buluç gibi bir İslam rasyonalisti, Nurcu eğilimli Dekan Akagündüz ve Abdülaziz Bayındır bir yanda, öteki yanda ise Abidin Özgünay ve İzzettin Doğan vardı. Amacımız kavga gürültüyü ortadan kaldırarak kamuoyunu bilgilendirmektir.

Peki RP'nin politik beklentisi olabilir mi? Ayrıca, Cem Dergisi'nin 19. sayısındaki yazı bir açık çağrı niteliğinde değil mi?

Bir kere, politik platformda ittifak mümkün değil. Cem Dergisi'nde çıkan yazı tamamen "dosta sistem" mahiyeti taşıyor; yani kendilerini oy potansiyeli olarak gören sola bir uyarıydı. RP'nin böyle beklentileri olabilir. Bir şey diyemem. Ama ben sağduyulu, namuslu insanların ittifakını önemli görüyorum. Çünkü Türkiye'yi sosyolojik anlamda bir "mafya" yönetiyor. Buna karşı olmak gerekiyor.

Cem Dergisi Yayın
Yönetmeni Abidin Özgünay

"Sol partilere uyarı"

-RP İzmir Anakent Belediye Başkan adayı alevilere sıcak baktığını, onların kimliklerini tanıdıklarını belirtti. Aynı zamanlarda, alevilerin de RP'ye sıcak baktığını ima eden açıklamalar yapıldı. Bu gelişmeleri nasıl yorumluyorsunuz?

-RP'nin alevilere yaklaşımı tamamen politik maksatlarının ürünü. Atatürk düşmanı, laiklik düşmanı, çağdaşlık düşmanı bir siyasi partinin bütün bu ilkelere bağlı bir toplum olan alevilere yaklaşımı politik kandırmacıdır. Alevilik kesinlikle Refah Partisiyle bağdaşmaz. Bazı bireylerin RP ile ilişkiye girmesi bütün alevilere mal edilemez. Bu olsa olsa bir takım bireylerin menfaatleri açısından, "RP ile işbirliği yapılıyor" diye bir görüntü yaratma tezgahıdır.

-Derginizin 19. sayısındaki Refah'a açık çağrı yakıştırmaları yapılan yazı için ne diyorsunuz ne diyorsunuz?

-O dönemde mahalli seçimler sonuçlandı. RP'nin başarısı sol ve sağ basında yer aldı. Sol Partilerin alevilere bakış açısındaki sakatlık devam ediyordu. Alevileri seçimden seçime hatırlayan partilerin tutumu alevilerin problemlerine çözüm getirmeyeceği için bir örnekleme yaptık. Hani "Kızım sana söylüyorum gelinim sen anla" der gibi. Sol partilerin en çok dikkatini çeken siyasi partiyi örnek alarak uyarıda bulunmak istedik. Akıllı, onurlu cumhuriyet ilkelere bağlı kişilere yönelmek, alevilerin asırlardır çözülme sorunlarına ilgi temin etmek ve alevileri kendi varlıklarını ifade edecek platforma göndermek için bir "düşlem" sergiledik. Bu, sol partilere bir uyarıydı. Bizim ifademizi çarpıtmaya gerek yok. Refah gibi yobaz, Atatürk düşmanı bir partiyle ittifak yapmayacağımız açık.

-Cem ve Nefes dergileri arasındaki farklılık nedir?

-Mitolojide Aküs denen bir yaratık var. Bu yaratık geceleri yatarken başının altına koyduğu çömleğin içini samanla doldurmuş. Bu iddiayı düşünenler bana göre günümüzün Aküsleridir. Biz düşüncelerimizi açıkladık. Nefes ile Cem dergilerinin ayrışığı ilkesel düzeyde değildir. Orada bir tezgah var. Bunun bir ayağı Nefes dergisi, diğer ayakları ise Semah Kültür Evi ve kendilerini Cem'in düşüncelerine hasmane bakmakla tanımlayan ateistlerdir. Onlar aleviliği bir inanç değil, bir yaşam biçimi olarak düşünüyorlar. Bu aleviliği anlamamaktır, ona ihanettir.

-İzzettin Doğan'la ilişkileriniz nasıl? Doğan'ın açıklamalarını nasıl yorumluyorsunuz?

-Son on ay içerisinde, İzzettin Doğan bizden çok Nefes'e yakındı. Bize yazı vermiyor, biz de talep etmiyoruz. İzzettin'in beyanatını sonradan basında izledim. Bence İzzettin'in tavrı şu: Olaya bilim adamı soğukkanlılığı ile yaklaşmış, alevilerin ve kendisinin duygularını hesaba katmamıştır. Hasmane bir tutumu olduğunu sanmıyorum. Alevilerin selameti için bir yakınlaşma yaptığını düşünüyorum.

Nefes Dergisi Yazarı
Cemal Şener

"RP'ye oy vermek Sivas katliamına destek vermektir."

Aleviler tarihleri boyunca olduğu gibi bugün de laikliğin, demokrasinin, barışın yanında yer alacaktır. Aleviler açısından suyu tersine yürütmek mümkün olmayacaktır. Buna isimlerinin başına "dede", "profesör" vb. ünvanlar dizenlerin de gücü yetmeyecektir. Aleviler RP'ye verilecek oyun, daha çok dinsel baskı, yeni Çorumlar, yeni Maraşlar, yeni Sivaslar olacağını çok iyi biliyor. Kendi katliamlarına suç ortağı olacak "dedeler" ise haindir. Alevi halkı bunlara gereken dersi oyları ile verecektir.

Şimdi kulüpleri doldurduk...

Üniversitelerde yeni "mega trend" kulüpçülük. Bazıları "baskıdan kaçmak için", bazıları "yükselen değerler" ayağına kulüplere kaçıyor. Liberaller, islamcılar, solcular, kemalistler... Şimdi hepsi kulüplerde...

90'lı yıllarla birlikte "öğrenci olayı" haberleri duyulmaz oldu: sol muhalefet hareketlerinin değerini kaybetmesi, artan devlet baskısı ve "yükselen değerler" Türkiye'de üniversiteliyi, cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir sessizliğe gömdü. İşte "kulüpleşme" de üniversitelerde bu noktada boy gösterdi: "Beş yıldır kulüpçülük yapıyoruz. Avcılar kampüsü şehrin dışında, bizi dağ başına sürüp sosyallikten kopardılar, eğitim de bunalıcı, insanı kişiliğinden uzaklaştırıyor... İşte biz bu koşullar altında, alternatif bir hayat kurmayı denedik ve tiyatro kulübünü oluşturduk..." I.Ü. Veterinerlik Fakültesi öğrencisi Kürşat, yaşam mekanları haline gelen tiyatro kulübünün kuruluşunu böyle anlatıyor. Evet, liberaller (yükselen değerciler), islamcılar, ülkücüler, solcular, kemalistler, rockerler ve üniversitelerden kaçan diğerleri... Şimdi hepsi kulüplerin çevresinde kendi yaşam tarzlarına uygun pratikler kurmaya, kulüpleri ele geçirip "mevzi" kazanmaya çalışıyorlar... Hal böyle olunca kulüplerde de liste savaşları, ge-

rilimler, kutuplaşmalar yaşanıyor... Uluslararası ilişkiler kulübü üyesi Oğuz, bu kutuplaşmanın "yükselen değerci" tarafını dile getiriyor: "İşletme kulübüne gidenlerin tek hedefleri, tek değerleri var: para" diyor. Delikanlı çocuk, açık konuşuyor, sorunu temel noktasından koyuyor. Zaten (... "yükselen değerciler" de biraz öyle çocuklar. "Paran var mı kiral sensin" düsturunu hayli genç yaşta farketmişler...) Gerçekten de eğer bir şirket İşletme Kulübünde tanıtımını yapmak isterse bu kulübe yüz milyon civarında bir para ödemek durumunda. Bu kulüpler öğrencileri daha çok okul sonrası yaşama hazırlıyor : Avcılardaki İşletme Kulübü'nde şimdiden yolsuzluk söylentileri dolaşmaya başlamış bile ! Kemalistlerse daha çok Atatürkçü Düşünce kulüpleri çevresinde örgütleniyor. Oğuz'a göre; özellikle 90'lı yıllarda kemalistler ve yükselen değerciler anti-İslamcı cephede birleşiyorlar. Böyle bir birleşmeden sonra da sürüsüne bereket kemalist kulüp kuruldu. Rockerler daha çok Müzik Kulüplerinde çalış-

EXPRESS'E TAKIL, HABER GÖNDER!

Üniversiteli'nin de sesi olmaya çalışan Express size ihtiyaç duyuyor: Kafanıza takılanları, okulunuzda duyduğunuz olayları, etkinliklerinizi, eylemlerinizi bize bildirin. Express bu kıyağınızı karşılıksız bırakmayacak elinden geldiğince sesinizi duyuracaktır...Duyul.. Duyur!..

I.Ü. Tiyatro Kulübü: Okula tıklacağımıza buraya geliyoruz. Kendi seçtiğimiz yerlere...

şıyorlar. Üniversitelerdeki müzik gruplarında bu kulüplerin çatısı altında konser düzenleme olanağı bulabiliyor. Tabii ki şarkı sözlerini yönetime onaylatabilirlerse. İslamcılar, yalnız tiyatro kulüplerinde faaliyet yürütmüyor. Diğer bütün kulüplerde, solcular, islamcılar ve ülkücüler var. Bu yüzden kulüplerde liste savaş-

ları yaşanıyor. B.Ü. Uluslararası İlişkiler Kulübü'nde ise ufak çapta bir "devrim" oldu. Yalçın Küçük taraftarları ve İslami eğilimlilerin ortak listesine karşı yarışan sosyal demokratlar seçimi kaybettiler. Avcılar kampüsündeyse sağcılar 100 kişiyle halkoyunları kulübünü ele geçirmek istemişlerdi. Kulüp üyeleri buna

direnince de yönetim kulübü kapattı... Ha, bir de son olarak bir tarih anekdotu : 60'lı yılların büyük öğrenci hareketlerine de kulüpler yol açmıştı. Sonradan Dev-Genç adını alan Fikir Kulüpleri Federasyonu ile başlamıştı her şey.

TUNCAY GÜRHAN

Amerika'da askerden kaçmanın yolları.

1. Bir rahibe manastırına kapan. 2. Aya git ve geri gelmeyi reddet. 3. Öl. 4. Adet görmeye başla. (Kanamak ölmekten evladır). 5. Cebren ve şiddet kullanarak Birleşik Devletler hükümetini devirmeye kalkış. 6. Çocuklar için cinsel özgürlüğü savun. 7. Bir koyunla birlikte kendine bir motel odası tut. 8. Kadın donu giy. 9. Beyaz bir atın üzerinde sokaklarda çinçiplak dolaş. 10. Psikiyatriste seni orduya almayacak olursa, kendisini öldüreceğini söyle. 11. Ödünü bokuna karıştır.

ASKERLİK ŞUBESİ

ÜNİVERSİTELERDEN LİSTE İSTİYOR

Askere Alma Kanunu'nun bugüne kadar uygulanmayan 111-35/C maddesinin uygulanması sonucunda Askerlik şubeleri üniversitelerden bu maddedeki tanıma uygun öğrencilerin listelerini istedi. Liste istenen okullardan biri olan Ege Üniversitesi böyle bir listeyi göndermeyi reddetti.

ÖĞRENCİLERİN ASKERE ALINMASINDA KANUNLAR ÇELİŞKİLİ :

Halen üniversitede öğrenim gören öğrencilerin askere alınmasında daha önce işletilmeyen 111-35/c nolu Askere alma kanunu uygulanıyor. Fi tarihinden kalma bu kanuna göre 4 yıllık okullarda sınıfta kalanlar (yani okullarını 5 yıla uzatanlar) ve devam mecburiyeti olmayan okullarda (açık öğrenim ve ekstern okullar) öğrenim görenler askere alınabiliyor. Oysa daha yeni olan YÖK yasağının askere almayla ilgili bölümünde, öğrencilerin okullarında 7 yılı doldurmadıkları sürece askere alınamayacağını belirtiyor. Danıştığımız hukukçular, bu koşullardaki öğrencilerin askere alınamayacağını, çünkü sonraki kanunun önceki kanunun hükümlerini değiştireceğini, eğer dava konusu olursa celp kararı gelenlerin davayı kazanma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtti...

BÜYÜKERŞEN GİTTİ, BÜTÇE TIRPANLANDI

A.Ü. rektörü Y.Büyükerşen görevden alındıktan sonra, Çiller'in açık öğrenim için bütçeden ayırdığı 650 milyarlık ödeneğin 550 milyarı DPT tarafından kesildi. Bu kesintinin ilk sonucu Açık Öğretim Fakültesi'nin 71 ilde büro açma ve öğrencilerle doğrudan iletişime geçme projesinin ertelenmesi oldu.

KAYIP , AMA YERİ BELLİ

İTÜ İnşaat Fakültesi öğrencisi ALİ EFEOĞLU 5 ocak tarihinden bu yana "kayıp". Polis tarafından gözaltına alındıktan sonra "kaybolan" Efeoğlu'nun arkadaşları akıbetinin açıklanması için SHP İstanbul İl merkezini işgal ettiler. Burada İl başkanı Yüksel Çengel'den gözaltına alınmayacakları sözü aldıktan sonra işgale son verdiler. Fakat bina çıkışında yine de gözaltına alındılar.

EKSTERN OKULLAR HER AN KAPANABİLİR

Çiller projesi kapsamında Anadolu Üniversitesi'nde kurulan yeni ekstern bölümler bu üniversitenin öğretim üyeleri arasında rahatsızlık yarattı. Anadolu Üniversitesi'nin yeni rektörü Akar Öcal, öğretim üyelerinin eğilimlerine göre, bu bölümlerde kayıtlı öğrencilerin açık öğretime kaydırılabileceğini ya da bu bölümlerin başka bir formülle kapatılabileceğini söyledi.

"SHP bölünme noktasında"

Genel Başkanlık yarışının dördüncü ismi Tolga Yarman'a göre

Express-Yerel seçimler öncesi partinin durumunu değerlendirir misiniz?

Yarman- Solda özellikle benim biraz da apartarak kente sonradan gelmiş, yönetime katılmak, üretimden hakça pay

Yarman: "Yandı gülüm keten helva"

almak isteyen ilerici göçer dinamik dediğim unsurlarla, kentlere önceden gelmiş olan ilerici yerleşik dinamikler dediğim unsurlar arasında bir çatışma var. Partinin bir türlü tahlil edemediği bir çatışma.

-Yerel Seçimler için çok kritik olan İstanbul'da PM'nin 23/18'lik bir sonuçla Zülfü Livaneli'nin adaylığına karar vermesine ne diyorsunuz?

- Böyle mi olmalıydı, hayır. Ben tavır aldım, siyasi olarak Nurettin hoca olmalı dedim. Olmayacaksa ne olmalı? Gerek partinin tüm ilerici dinamiklerini gerekse solu, tavşamasına yol açmayacak önlemler geliştirmek koşuluyla sarmalayacak bir kent önderine ihtiyaç var. Ama parti tıkandığı zaman yok sanatçı pazarına, yok Babı-ali yokuşuna, ya da üniversite vitrinine başvuruyor

-Zülfü Livaneli, sizin sözünü ettiğiniz tabloda yerleşik dinamiklerin temsilcisi gibi... Sözen ise, göçer dinamiklerin...

-Evet. Ben bunu Nurettin hocaya anlattığım zaman çok şaşırdı. "Peki Ertuğrul Günay nasıl gitti öbür tarafa" dedi.

Çünkü o da yerleşik ve Karadenizli. Zaten SHP'yi ne çatlattı biliyor musunuz? Karadenizlilerin tavır değiştirmeleri.

-Zülfü Livaneli ve Ertuğrul Günay size göre yerleşik dinamiklerin adayları. Burada partinin göçerlere seslenememesi gibi bir sorun belirmiyor mu? Yani SHP bölünme noktasında denebilir mi?

-Aynen öyle. Olaya yine sözünü ettiğim tahliller yapılmadan bakıldı. Ben genel merkezi iyi niyetli buluyorum. Kiminle daha çok oy alabilecekleri konusunda bir karara vardılar. Ben tercihim Sözen'den yana koydum. Anakent belediye başkanlığı için adım geçmesine rağmen "Nurettin hoca olursa ben olmam" dedim. Nurettin hoca yine de bir yerleşiktir ve bir aydındır.

Bütün mesele ilerici yerleşiklerle, ilerici göçerleri saran kıvamı tutturamamaktan ve tabi kurumsallaştıramamaktan kaynaklanıyor. Türkiye'nin doğusuyla batısı, güneyiyle kuzeyinin sürtüşmesi parti içine yansınca, iki tarafı sarmalayacak başka bir, siyasi kurum kalmıyor. SHP olarak biz kendi içimizde durumu idrak edemiyoruz. Dolayısıyla sol tavsiyor ve bir lümpen kapitalizma sol adına ortaya çıkıyor. Sol idealler, sol ilkeler var ama fiiliyatta tam oturmamış. Bu nedenle kapitalizm parçasına ilişkin kapitalist ölçekte sergilenen bir kavga yaşanıyor.

-Peki SHP İstanbul'da kaybederse, ne olur?

-Tamamen farazi konuşuyorum- yüzde 30 alacağımızı ümit ediyoruz ama diyelim ki yüzde 10 aldık ve yer gök inledi, birbirine karıştı, "Sözen'le alırdık, Genel merkez yüzünden kaybettik" dendi. Hurra kurultaya sürüklendik. Murat'a karşı bu kez ötekiler çıkarttılar ve Aydın hocagiller geldi. Yine yandı gülüm keten helva.

CEYDA KARAN

"Tılsımlı bir kıvam" aranıyor

"Merkez'deki kentsoylular ile 'çevre'deki halk arasındaki çatışma SHP'yi tarihi bir yol ayrımına getiriyor: Ya emek, ya sermaye"

Çarşaf gibi bir ilan büyük gazetelerin orta sayfalarına yayılıyor: "Bu ilanı saklayın! 'SHP'li belediyeler ne yaptı?' diyenlere gösterirsiniz..." Ve yapılanlar ardarda sıralanıyor: Metro ve raylı sistemler... Doğal gaz projeleri... Ucuz ve kaliteli toplu konutlar... Yaya yolları, özgür mekanlar...

Parti, yerel yönetimlerde yapılanlara sahip çıkıyor, "icraat"ını savunuyor. Gelgelelim, "fiil" büyük yaygaralarla ilan edilirken, "fail"lerin başı, parti meclisindeki oylamada kenara alınıyor. 23 oy Zülfü'ye çıkıyor, 18 oy Sözen'e. SHP'nin ilanında "Türkiye'de ilk kez" denen icraatlarda önemli bir pay sahibi olan Sözen, parti içindeki "yarış"ı kıl payı farkla kaybediyor.

Tıpkı, Aydın Güven Gürkan'ın başkanlığı kıl payı Murat Karayalçın'a kaptırması gibi. O kurultayda, yalnızca iki oy alan bir başka başkan adayı vardı: Tolga Yarman... Ve Tolga Yarman, pek az itibar gören kurultay konuşmasında, "partinin bir kez daha bölünme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu" söylüyordu. "Bir kez daha"yı vurguluyarak.

SHP Başkan adayına göre SHP/DSP, SHP/DEP ve SHP/CHP bölünmelerinin sebebi hep aynıydı. İlerici bir

parti olan SHP'nin iki "dinamigi" vardı: "Yerleşik unsurlar ve göçer unsurlar". Tolga Yarman'ın mühendislik diliyle anlattığı "yerleşik, ilerici dinamikler" ve "göçer ilerici dinamikler" in sosyolojik ifadesi, kentsoylular (küçük burjuvalar) ve "yoksul emekçi kesim"lerdi.

Ve Tolga Yarman'a göre, SHP bir türlü bu iki dinamigi biraraya getiremiyor, sarmalayamıyor ve kaçınılmaz olarak da parçalanıyordu. DSP, DEP ve CHP'nin kopuşu bu "uzlaşır çelişki"nin "uzlaşmaz" hale gelmesinden kaynaklanıyordu. Kurultay konuşmasında, Tolga Yarman SHP'nin yine "bölünme noktası"nda olduğunu söylüyor, ancak söyledikleri seçim telaşındaki salonun uğultusuna karışıp gidiyordu.

"Bugün de durum aynı" diyor Tolga Yarman Express'le yaptığı söyleşide. Bir tarafta Zülfü Livaneli, diğer tarafta Nurettin Sözen. Zülfü, yerleşik dinamiklerin, "merkez" in, Sözen ise göçer dinamiklerin, "çevre"nin temsilcisi.

"Yüzde 30 alacağımızı ümit ediyoruz ama, farzı mahal yüzde 10 aldık. Ve yer gök inledi, 'Sözen'le alırdık-Genel Merkez yüzünden kaybettik'

diye çıktı birileri. Hurra kurultaya sürüklendik. Murat'a karşı bu kez ötekiler çıkarttılar ve Aydın hocagiller geldi. Yine yandı gülüm keten helva..."

Tolga Yarman'ın "ümit ettiği" gibi, SHP oyların yüzde 30'unu alır mı, bilinmez. Ama, yüzde 30'u alsa bile "bölünme" kaçınılmaz gibi. Zira, Tolga Yarman'ın mühendislik dilinde söyledikleri sosyolojiye tercüme edilirse, SHP'nin iki temel unsuru, "kentsoylular" ve "halk" birbirleriyle uzlaşmıyor. Genel Merkez, bu çelişkiyi aşmak için Zülfü gibi bir "figür"den medet umuyor; merkezdeki kentsoyluları Sabah'taki köşe yazarı imajıyla, çevredeki halkı da türkülerdeki "ses"le yakalamaya, "imaj"la "ses"i buluşturmaya çalışıyor. Ne var ki, bu sosyal demokrat izdivaçın uzun ömürlü olması pek mümkün görünmüyor.

Yıl 1967. O günlerin popüler sol gazetesi Akşam'da, İdris Küçükömer şöyle diyor: "Ekonomi alanında gerçekleştirilen yabancı sermaye-yerli sermaye-bürokrasi koalisyonu, politik alanda da sağlanırsa, Türkiye'de denge kurulur hesabı yapılmaktadır. Böyle bir işbirliğinin gelişme olanağı olup olmadığını, kendilerini uyarmak istediğimiz CHP'nin bazı çevreleri düşünün! Bu tür

EXPRESS'TEN SHP TAVANINA ÇİÇEK GİBİ BİR ÖNERİ

SHP tabanını Macaristan'a göndersin!

bir işbirliği CHP'yi böler mi, bölmez mi bilemem..."

Yıl 1971. Yabancı sermaye-yerli sermaye-bürokrasi koalisyonu politikada da gerçekleştireyor, 12 Mart muhtırasını müteakip CHP destekli Nihat Erim hükümeti kuruluyor. Ne var ki, CHP içinden bir grup, genel sekreter Bülent Ecevit önderliğinde muhtıraya ve CHP'nin Erim hükümetini desteklemesine karşı çıkıyor ve olağanüstü kongre Milli Şef'i sıradan bir milletvekilliğine indiriyor, "göbekçiler" diye anılan "Paşa'nın adamları" partiden ayrılıyor, Feyzioğlu'nun Güven Partisi'ne gidiyor.

İdris Küçükömer'in 1971'de doğrulanan "kehane-ti", "ince" bir tahlile dayanıyordu: "Laik-batıcı bürokratlar Tanzimat döneminden beri, üretim gücünü temsil etmeyen bir siyasi güce sahipti. Politikanın otonomisine dayanarak bu gücü daimi kılmak istiyorlardı. Ancak, üretim gücünü temsil etmeyen siyasi güç, geçici olmaya mahkumdu. İkinci dünya savaşı sonrasındaki uluslararası şartların da etkisiyle, 'Devletin tepesi'ndeki laik-batıcı bürokratlar tarihi bir yol ayrımıyla karşı karşıyaydı: Ya sermaye sınıfıyla bütünleşecekler, onların temsilcileri olacaklardı... Ya da kendilerini emekçi sınıflarla özdeş görececek, onların yandaşları olacaklardı..."

SHP, bugün de aynı yol ayrımında görünüyor: Ya sermayeden yana olduğunu ilan edecek, ya da emekten yana...

Tolga Yarman umutsuz değil yine de. "Tılsımlı kıvam" adlı bir "umut" taşıyor. Bu kıvamın formülü "çok basit." İlerici yerleşik dinamiklerle ilerici göçer dinamiklerin sarmaşmasından meydana geliyor. Yarman'a göre "eğer bir işkuran, bilgisiyle emeği örgütleyorsa, emeğin hakkına saygılıysa, eğer emeğin sendikal örgütlenmesinin önünde durmuyorsa, tam tersi emeğin sendikal mücadelesinin önünü açmak için siyasi mücadele veriyorsa..." İşte bu noktada iki dinamik buluşabilir, Yarman'ın deyişiyle, "ilerici bir kıvam oluşur." Olmazsa, "bu kıvam alabora olursa, hareket alabora olur..."

SHP'nin Belediye Başkan Adayı Zülfü Livaneli gerçeği bulmuş: "En büyük sorun gecekondur". Peki gecekonduda oturanları ne yapalım? Express'in bir önerisi var. IV. Murat, İstanbul'un yoksullarını toplayıp Macaristan seferinin ön hatlarına sürüp telef ettirmişti. Benzer bir çözüm, niçin SHP için geçerli olmasın?

31 Ocak tarihli Hürriyet gazetesinde Ertuğrul Özkök'ün yazısını okuyanlar biliyor ama okumayanlar için biz aktaralım: "Zülfü Livaneli'nin yaptığı bir haftalık çalışmanın en önemli sonucu olarak şu ortaya çıkıyor: Şehrin en önemli sorunu gecekondur. Hayretlere düşmeyin, ağızınız da açık kalsın, toparlanın biraz. Gerçekten bu satırlar aynen var. Yani Boğaz'da yalısı, kapısında Jaguar'ı olan "müstesna" insan Zülfü Livaneli, yememiş içmemiş, çok çalışmış ve sonunda büyük gerçeği bulmuş: "En büyük sorun gecekondur." Hadi, "kibar çocuk" Ünramiye'ye, Sultanbeyli'ye, Sarıgazi'ye, Armutlu'ya gitmemiştir ama "Medya Plaza"nın camlarından dışarıya bakmadı mı? Neyse "bilmemek değil öğrenmemek ayıp". Hakkını yemiylim, çalışmış hem de bir hafta çalışmış ve hayretler içinde gerçeği görmüş. En azından yakın dostu Özkök böyle diyor. Biz onun yalancısıyız. Peki Ertuğrul Özkök'ün incileri burada bitiyor mu? Hayır. Özkök, bu büyük sonuçların üzerine de kafa yoruyor ve tesbitini attırıyor: "Bu sorunun çözümü İstanbul'un geleceğini yakından ilgilendiriyor. Çünkü, İstanbul'un geleceği bir finans, eğlence, kültür ve iletişim merkezi olmasında yatıyor. Bu da İstanbul'da yaşayan insan tipinin buna uygun hale gelmesini gerektiriyor. Yani daha eğitilmiş, daha dışa açık,

daha şehirli bir nüfus yapısına yönelmek gerekiyor...finans kültür ve eğlence merkezi haline gelmek isteyen bir şehrin, köylülük özellikleri taşıyan gecekondur nüfusuyla birarada yaşaması sosyolojik olarak mümkün değil". Bağırsakları çıkartıp atalım Yine yanlış okumadınız. Hepsi aynen yazıdan aktarıldı. Adamlar çıldırmış; şimdiye kadar "kent'in bağırsakları" deyip aşağıladıkları gecekondulara artık kesip atılması gereken turnakları kadar bile bir önem atfetmiyorlar. Geçen haftaki "SHP tabanını değiştirdi" başlıklı yazımızda, Zülfü Livaneli'nin aday olarak tescilinin SHP'nin mevcut tabanını görevden alması anlamına geldiğini söylemiştik. Ne gariptir ve ne acı tecellidir ki, Ertuğrul Özkök de "bizim gibi düşünüyor". Şöyle diyor Özkök, "Bu SHP'nin şimdiki belediye başkanı Nurettin Sözen'in benimsediği politika ile taban tabana zıt. Yani, SHP, Livaneli ile yeni bir şehir politikasına yöneliyor. Açıkça adını koyalım. Gelecek, böyle bir şehir politikasında yatıyor. Geleceğin İstanbul'unda köylülüğe prim veren zihniyetlere yer yok". Bu sözler karşısında "yahu çok seslilik, tabu yaratmamak filan" gibi düşünceleri aklınıza sakın getirmeyin. Adam açık konuşuyor işte: "Yok, size yer yok, size ılımlı bakana da yer yok. Yok kardeşim. Yassak hemşerim". Yani, Özkök'ün

akıllarına uyarsa Livaneli ile birlikte SHP, tabanını değiştirmekle kalmayıp, o tabanı yasaklamalı, mümkünse yoketmeli. Ertuğrul Özkök'e bakarsak -ki Zülfü Livaneli bakar- SHP'nin tabanını değiştirmesi yetmez, bu tabanı partiden ve İstanbul'dan ihraç etmesi gerekir.

Tarihimiz örneklerle dolu... Bu kimsenin aklına ihtiyacı olmayan, çok akıl sahiplerine bizden küçük bir hatırlatma: Bu İstanbul'un kazıma işlerini yapmak için, geleceğe ilişkin vizyon sahibi filan olmaya hiç gerek yok. Hatta, gelecek projeksiyonları için o güzel aklınızı da yormayın. Tarihten küçük bir hatırlatma işinizi görür. Hatırlarsınız TRT'de dizi olmuş ve pek tutulmuştu. Biraz asabi bir padişahımız vardı bir zamanlar: IV. Murat. İşte IV. Murat sizden yüzyıllar önce bu meseleyi düşünmüş ve şöyle çözümlemiş: Kendi saltanat yıllarında "izinsiz olarak İstanbul'a giren 150 bin taşralı"yı toplamış ve Macaristan seferinde "ileri hatlara" yerleştirip telef etmiş. İşte size çiçek gibi çözüm. Yeni gelenleri ne yapacağız dersiniz, onun da kolayı var: Cumhuriyetin ilk yıllarında seçkin bürokratlar Ankara'nın görüntüsü bozulmasın diye şehre inen köylüleri toplar "cemselerle" kıra götürüp bırakırlardı. Yani, dememiz o ki, tarih derslerle ve dertlere anahtarla dolu, yeter ki kullanmasını bilin. SHP tavan kararıyla tabanını değiştirdi, seçkin akıl hocaları ile yakında bu tabanı partiden de ihraç edebilir. Ama asıl dehşet verici olan, yeni tabanlı SHP'nin veya "yeni İstanbul" fikriyatının yandaşı bir başka parti ve adayın kazanması sonrasında olacaklar. Yasal kısmı kolay, bir geceyarısı baskınıyla halledilir ama bu ekonomik sıkıntı içinde "Macaristan seferi" nasıl yapılacak, AĞIK filan ne olacak. İşte o tarafı karışık...

Yine tekrar edelim, bu yazı da bir haber değil ama bu sefer önemli tiyolar var, üstelik "güvenilir kaynaklar"dan. Hissiyat tabiki var. Ve elbette yazmadan edemezdik.

İpini koparan İstanbul'a gelince, 4. Murat bugünkü "Muratlara" ilham kaynağı olacak bir proje üretti.

ANKARA'NIN "DELİKANLI" EMNİYET MÜDÜRÜNÜN KULAKLARI ÇINLASIN

Memurlar burada "delikanlı" nerede!

Cumhuriyet idaresinin hiyerarşik belirlemesinde onlar uzun süre "tuzu kurular" safını oluşturdular. Kravatla tamamlanmış esvabları kalite-kantite, kafa-kol ayırımına harikulade bir ilham teşkil etti. Hatta -bütün sadeliğine rağmen- Orhan Veli'nin "Evkafta bir memuriyet" tevazu, ancak ve yalnızca daha önemli koltuklardan tevek-külle vazgeçmişlerin harcı olabiliyordu. Onlar Cumhuriyeti kuran ve idamesini gözetken güç-tü ve teslim edilecek emanet için vekilleri belirleme noktasında yer işgal ediyorlardı.

Memurlar, sonradan içine düştükleri fakr-ü zarurete rağmen, yine takım elbise giymeyi sürdürüyorlar, kravat takıyorlar. Bir zamanlar karikatüristlere ilham kaynağı olan "yamalı memur" tipine de pek rastlanmıyor. "Ekmeğini taştan çıkarma" piyasasındaki genişlemenin önlerine çıkardığı limon, simit, milli piyango bileti satma gibi fırsatları yakalayıp tüketim kabiliyetlerini ayakta tuttular.

Utangaçlık

12 Eylül öncesinde kaldı

Memurların bu ekmeğini taştan çıkarma piyasasıyla temasa gelmelerinin hikmetinden midir bilinmez, ücretlere ilişkin tepkileri ilk kez 80 sonrasındaki dönemde utangaç sızlanmaların ötesine geçebildi. Daha önce bu konular, kibar bir dille dernek, federasyon gibi "saygın" yapılar içinde konuşularak bir yere kadar halledilebiliyordu. 12 Eylül'le birlikte par'ilerin tar-ü mar edilmesinden sonra, bu kibar dilin muhatabı olabilecek kimseler de ortadan kalkmış oldu.

Memuriyetin bu uzun tarihçesi içinde çok kısa bir dilimi kapsıyor olsa da memurların son on yıl içinde "kamu çalışanları" sıfatını tercih ederek, sendika talebiyle ortaya çık-

Polis, binlerce "kamu çalışanının" Etlik mitinginde bu sloganı bıkcıncaya kadar duydu. Özelleştirmeye tavır alan, işi genel greve kadar götüreceklerini söyleyen memurlar, anlaşılan bundan böyle pek uslu durmayacaklar.

malari, hatırı sayılır biçimde kulakları rahatsız ediyor. 13 Ocak'ta Ankara'da düzenlenen coplu iş bırakma eylemi bir anda bütün Türkiye'de gündemi işgal etti. Olayın baş kahramanı tartışmalı Emniyet Müdürüleri Kararnamesi'yle İzmir'den Ankara'ya getirilen Orhan Taşanlar'dı. Taşanlar'ın saldırı emrini telsizle bizzat Başbakan'dan aldığı öne sürülüyor. Bu sağlam-garanti üzerine Taşanlar Sakarya Meydanı'nda memurları "Delikanlılık testi"ne tabi tuttu.

Ankara'daki olaylardan sonra medyanın kamuoyuna bulaştırdığı şaşırtıcı bir hassasiyet başgösterdi. TV'lerin yorumları "Hak ve özgürlüklerin savunulması kimlere kaldı" dedirten türdendi. Gerçekten şaşırtıcı olan Orhan Taşanlar'ın delikanlılık gösterisi değil, olaylar karşısında kabaran kamuoyu duyarlılığıydı.

Etlik'teki pankart seli

13 Ocak'ı izleyen en geniş katımlı protesto gösterisi geçtiğimiz hafta sonunda Ankara'da yapıldı. Ankara Demokrasi Platformu tarafından organize edilen miting, adı mezbahayı çağrıştıran bir semtte "Etlik"teydi. İşçi ve memur sendikalarından gelen on bi-

nin üzerinde bir topluluk geniş ve dümdüz uzanan Etlik Caddesi'ni bir pankart seli halinde doldurdu. Sadece yürüyüş ve toplanma alanının çevresinde önlem almakla yetinen polis, "Memurlar burada, delikanlı nerede" sloganını duymaktan bıkmış olmalı. "İşçi-memur elele genel greve", "Yaşasın Halkların Kardeşliği", "Sadaka Değil Sendika" korteji oluşturan grupların hararetle katıldıkları sloganlar arasındaydı. Mitingin ana temasını oluşturan "özelleştirme karşıtlığı"nın belirgin bir biçimde ortaya çıkması için ise çamur deryası içinde tepelere kadar çıkarılabilmiş kamyonun kasasına kurulan kürsünün konuşmacılara açılmasından sonra oldu.

Yeni Ülke Gazetesi'nde yayımlanan yazısından ötürü DGM tarafından 20 ay hapis cezasına çarptırılan Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Münir Ceylan'a göre, hükümeti oluşturan siyasi partilerin daha önce verdikleri sözlerin dışına çıkarak, Kürt sorununa ilişkin, KİT'lerin özelleştirilmesine ilişkin, memurlara grevli toplu sözleşmeli sendikal hakların verilmesine ilişkin yürürlükteki politikaları sürdürmeleri halinde verilecek cevap büyük

Memurların direnişi, işçilerin ünlü Zonguldak yürüyüşüne benzer bir boyuta doğru gidiyor.

bir "genel grev" olmalıydı. Münir Ceylan ile birlikte memur sendikaları da bu genel grev çağrısına katılarak mevcut üç büyük işçi konfederasyonunun politikalarının ilerisine geçmiş oldular. Memur sendikaları henüz memur kitlesinin yüzde 10'undan daha az bir kitleyi örgütleyebilmiş durumda. Örgütlü kısmı içinde çoğunluğu da militan bir geçmişe sahip olanlar oluşturuyor.

29 Ocak'ta memurlar Etlik Caddesi'nde yürüdü, Kasalar'da toplandı. Artık Ankara Valiliği, kitle örgütlerine gösteri ve yürüyüş için izin verirken, bu adresi gösteriyor. Biri mezbahayı, diğeri paketlemeyi çağrıştıran iki isim bu semte çalışan otobüslerinin lavhalarında yanyana okunuyor. Ama görüldü ki, Etlik Caddesi'nde kravatlarıyla yürüyen memurlar kurbanlık koyun mahmur-luğunu üzerlerinden atmış. Bundan sonraki mitinglerde cesarete daha fazla ihtiyaçları olabilir. Alıcı kuşlar her seferinde bu kadar ilgisiz davranmayabilirler. Etlik Caddesi uzun bir caddedir. Altındağ eteklerinden başlar, ta Ayvalı sırtlarına kadar dümdüz uzanır. Geniştir de. Kasalar'a geldiğinizde göbekteki havuzu ta-

vaf edip sola sapacaksınız. Toprak filan ama engebeli geniş araziler vardır. Buraların adına da Kasalar diyorlar. Görmeye giderseniz yabancı-lık çekmeyiniz. İyidir Etlik...

YUSUF AL

Zeli'de

Türk savaş uçaklarının amacı sadece Zeli'yi değil, doları da vurmaktır. Birincinin başarısı konusunda, çelişkili açıklamalar var. İkincisi ise maalesef olmadı.

Zeli'de bombalanan devölasyon muydu? İsrail Cumhurbaşkanı Ezer Weizmann'ın onuruna Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde verilen kokteylde Başbakan Tansu Çiller, Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in yanına soku-larak sordu: "Paşam salı günü Zeli vurulacak mı?" Güreş soruyu, en paşa haliyle "Evet

BİR POLİTİK PSİKOLOJİ MERKEZİ

Politik Psikolojik Merkezi, "Kürt meselesi" adlı bir toplantı yapıp, DEP'lilerden, BBP'lilere kadar geniş bir yelpazeyi tartışırken kızılca kıyamet koptu.

Sevr mi hortladı resmi ideoloji mi öldü?

Doğu'da bir yerlerde kavurucu yaz sıcaklığı altında susuzluktan bitap düşmüş bir ırgat dertli dertli düşünüyormuş: "Susuzluktan dilim damağım kurudu. Acep ne etmeli? "Sonunda dayanamamış, boynunu bükmüş ve ağasının karşısına çıkmış; "Ağam çok susadım ne yapayım?". Ağası da büyük bir şaşkınlık içinde cevap vermiş; "Su içsene oğlum". İrfat gidip kana kana su içtikten sonra, ellerini gökyüzüne kaldırıp şunları söylemiş; "Allahım sana şükürler olsun, iyi ki başımızda ağamız var, eğer olmasa susuzluktan ölecektim, ağa çok akıllı adam".

Fıkıyı anlatan bir MİT görevlisi, anlatığı ise DEP milletvekili... Amerikalıların ön ayak olduğu ve günlerdir basında tartışılan Politik Psikoloji Merkezi tarafından düzenlenen top-

lantıya benzetiyor ırgatın halini. "İyi ki Amerika var. Yoksa oturup konuşmak kimin aklına gelirdi".

Devlet gözlüğü, psikiyatrist büyütecisi

Her şey psikiyatrist Yıldırım Aktuna'nın Sağlık Bakanlığı'ndan alınarak Hükümet Sözcülüğü görevine getirilmesiyle başladı. Bir zamanlar "piar"ı yüksek bir Belediye Başkanı iken şimdi çok hasas bir mevkiye getirilen Aktuna, konumu gereği "Kürt meselesi"ne de "devlet gözlüğü" ile bakmaya başlayınca politikaya girmeden önce şöhret olmasını sağlayan mesleğini yeniden hatırladı. Dolayısıyla "hasas meselelere" de hem "devlet" gözlüğü hem de "psikiyatrist" büyüteciyle bakma noktasına geldi.

Başbakanlığa bağlı olarak kurulan ve Başkanlığı Prof.

Abdülkadir Çevik'in yaptığı Politik Psikoloji Merkezi (PPM), kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra, hayli gürültülü biçimde su yüzüne çıktı. PPM, kendisine model olan Virginia Üniversitesi'ne bağlı dünyadaki ilk politik psikoloji merkeziyle ilişkiye girerek Türkiye'de bir toplantı düzenledi. Amerika'daki merkezin başkanlığını yapan Kıbrıs asıllı Prof. Volkan Vamık oturumlara başkanlık etti.

Amerika'daki PPM, uluslararası arenada hayli ünlü ve etkili bir ekip olarak tanınıyor. İrlanda meselesinden Güney Afrika sorununa, dağılan Sovyet Cumhuriyetleri'nden Filistin davasına kadar, bir çok problem noktasında devreye giriyor.

Prof. Volkan Vamık, büyük gürültü kopartan merkezlerinin yaptığı çalışmaları şöyle tanımlıyor: "Çatışan iki gruptan önem-

li kişileri seçip, başka bir ülkede toplantılar yapıyoruz. Bu toplantıların amacı, diplomaside konuşulmayan şeylerin konuşulmasını sağlamak!

Vamık'ın ekibi de, Türkiye'deki toplantıyı da bu genel mantık içinde düzenledi. Toplantının "resmi çağırıcısı" Başbakanlık Politik Psikoloji Merkezi olmakla birlikte, asıl organizasyon Amerikalılar'a aitti. Tartışılacak konu açıldı; "Kürt meselesi".

Çekilin, Sevr geliyor!

Basına kapalı olarak toplantıya, MİT, Genel Kurmay ve siyasi parti temsilcileri ile Kürt Hak ve Özgürlükleri Vakfı'ndan Şerafettin Elçi ve Kürt aydınları adına M. Ali Aslan çağırıldı. Devlet Bakanı Yıldırım Aktuna, Prof. Volkan Vamık, Prof. Norman Istkovitz ve Prof. Joseph Mantville'in hazır bulunduğu

toplantıya katılan siyasi parti temsilcileri ise şunlardı: DYP'den Orhan Kılercioglu, ANAP'tan Halil İbrahim Özsoy, MHP'den Osman Develioğlu, BBP'den Recep Kırış, RP'den Lütfi Esengül, YP'den Ercüment Konukman ve DEP'den Sedat Yurttaş. SHP ve CHP temsilcisi göndermemişti toplantıya.

İşte bütün hadise bu toplantının ikinci gününde patlak verdi. Yapılan ilk tur konuşmalar sırasında söz alan Şerafettin Elçi'nin BBP'li Recep Kırış'ın konuşması ve toplantıdan çıkarılmaz düzenlediği basın toplantısı bazı gazetelerin "skandal" manşeti ile verdiği hadiseyi ortaya çıkarttı. Daha sonra DEP dışındaki siyasi parti temsilcilerinin de toplantıdan çekilmesi ne yol açan Kırış'ın basın toplantısındaki görüşler bir kaç noktada toplanıyordu: "Öncelikle devletin düzenlediği bir toplantıda bölücü sözler söyleniyor ve açıkça bölücülük yapıyor. İkincisi kendi iç meselemizi neden yabancılar önünde konuşuyorduk. Üçüncüsü hükümet yetkilisi dururken bir Amerikalı neden oturum başkanı oluyordu. Bunların anlamı açıktı, "yeni bir Sevr".

Dışarda kıyamet koptu ama içerde, yani toplantıyı düzenleyenlerin arasında ortaya çıkan tablo açısından bir sorun yoktu. Çünkü, Prof. Vamık'ın başkanlığını yürüttüğü merkez, yani Amerikalı uzmanlar tam da bunu istiyorlardı.

Toplantı ile ilgili tartışmalar ise devam edecek. Kimileri, toplantıya DEP adına Sedat Yurttaş'ın katılması "resmi yaklaşımın iflasi ve dialog arayışı" olarak yorumlarken, kimileri "yeni Sevr" diyecek. Fakat asıl önemlisi, bazı konuşmacılara sürekli kafa sallayan, durmadan not tutan ve isimleri açıklanmayan katılımcıların nasıl değerlendirdiği. Ya da "ağanın onlara vereceği akıl"...

birşeyler vuruldu ama...

vurulacak" diye cevaplarırken Çiller'in sıkıntılı ruh hali bir parça da olsa değişiverdi.

Çiller'i rahatlatan, aynı gün geç saatlerde verilecek tatsız devalüasyon kararıydı. Zeli operasyonu, "Şimdi bu devalüasyon kararına da amma can sıkıcı tepkiler ha" huzursuzluğunu giderebilirdi. Ama Köşk'teki hesap Zeli'ye uymadı. Çünkü günlerden salıydı ve Zeli "yerle bir edilmeye" hava muhalefeti nedeniyle henüz müsait değildi. Paşa yanılmıştı. "Evet vurulacak"ın doğrusu, "maalesef gecikecek"di. Böylece dolar operasyonu Zeli operasyonun önüne geçti. Çiller'in korkulu düşü "Amma da can sıkıcı tepkiler" bahsi de haliyle açıldıkça açıldı. Zeli operasyonu, DYP'nin içinden bile Çiller'e "İstifa et" baskısının geldiği güne denk düştü.

Krizin nedeni terör!

Çiller'in sık döpiyesinden, dünyanın en güzel kadın başbakanı oluşundan, DYP'nin vizyonundan, politikaya renk katan o şık hanımeliinden, her vesile söz açan necip Türk basını, hem ağız hem kafa değiştirmeye başladı. Artık Başbakanlık konutundaki "ana şefka-

tine", ekonomiye bulaşmaması, evine dönerek, komşularıyla konken oynaması, yalısında partiler düzenlemesi tavsiye ediliyordu. Zeli operasyonun devalüasyon kararına denk düşürülmeye çalışıldığı iddialarına Çiller "Ne alakası var" ruhuyla karşılık verdi. "Ne alakası var"ın alakası var mıydı gerçekten?

Zeli operasyonu dolar operasyonuyla senkron yaptı.

En azından ekonomik koordinasyondan sorumlu Devlet Bakanı Ali Şevki Erek, bugünkü piyasa hareketlerinin arkasında bütçe açığının yatırdığını söyledi bir. "Buna da terörle yoğun mücadele yol açtı" dedi iki. Sabah Gazetesi yazarlarından Hasan Cemal kısa bir süre önce gittiği Zeli Kampı'ndaki izlenimlerinde, kamptan neredeyse boşaltılmış, kadınlarla çocukların bombalanması diye yığıldığı bir yer olarak söz ediyordu üç.

DEP Genel Başkanı Hatip Dicle de Zeli operasyonuna değiniyor ve bombardımanında sadece "7 gerillanın" öldüğünü, öldürülen sivillerin sayısının çok daha fazla olduğunu ileri sürüyordu. "Böyle bir saldırıyı bekliyorduk ve tedbir almıştık." sözleri ise PKK'nın açıklamasıydı. Sonuçta Zeli'de içi boş ya da dolu bir PKK kampı vardı. Türk savaş uçakları bu kampı terör batağını kurutma projesi çerçevesinde "Körfez Savaşı" yöntemleriyle "yerle bir etmiş"ti. Dolar operasyonuna Zeli operasyonunun denk düşen zamanlaması akla sadece, Zeli'de gerçekte devalüasyonun bomlanıp bombalanmadığını sorusunu getiriyordu.

Yanlış hesap Başbakan koltuğunda...

Tansu Çiller 1987 yılının sonunda Hüsnü Kızıllı ile birlikte, TÜSİAD için hazırladığı "Dış Borç" raporuyla ilk defa gazetelerin spotlarına yükseldi. Genç ve güzel bir kadın profesör Türkiye'nin dış borç batağına doğru sürüklendiğini söyleyerek ortaya çıkmıştı ve şimdiki gibi medya yıldızı sayılmasa bile artık bir "medya üvertürü" olmuştu. Özal'ın liderliğinde ANAP ikinci kez iktidardaydı ve "transformasyon" sloganı yeni yeni dilleniyordu. Turgut Özal dayanmayıp homurdandı; "TÜSİAD bindiği dalı kesiyor..." Ve TÜSİAD da hemen bir açıklama yaparak raporun kendilerini bağlamadığını söylemek zorunda kaldı. ANAP için peşini bırakmak istememişti. Partinin bürokrasiyi "by-pass" etmek için kurduğu "Acil servis" imdada çağrıldı. Işın Çelebi ve ekibi raporu masaya yatırıp günlerce üzerinde çalıştılar. Ve sadece çalışmanın varsayımlarında birtakım hatalar bulunduğunu söylemekten öteye gidemediler.

Peki Tansu Çiller ülkenin dış borç uçurumuna gittiği sonucuna nasıl varmıştı? Gazetelerin "yeni gelin" gibi üzerine saldırdıkları "dış borç" raporu "dış borç ve ödemeler" dengesi tahminleri bölümünde ağır

bir hatayı taşıyordu.

Nasıl mı? Basit bir örnek üzerinden gidelim; Yüzde 20 faizle edindiğiniz 1 yıl vadeli 10 milyon liralık borcunuz var. Bir hafta sonra vade dolacak ve anapara artı faiz olarak toplam 12 milyon lira ödemek zorundasınız. Ancak cebinizde bunu karşılayacak para yok. Gidip bir 12 milyon lira daha borçlanıyorsunuz. Toplam borcunuz ne kadar olur? $10 + 12 = 22$ milyon mu? Yoksa, 10 milyon liralık ilk borcunuzu kapattığınız için sadece 12 milyon lira mı? İşte Tansu Çiller bu soruya 22 milyon lira cevabını verdiği için Türkiye'nin bir dış borç krizine yöneldiği sonucuna vardı. Çiller'in araştırmasındaki "vahim aritmetik hatası" anapara ödemesi için gereken finansmanın da borç stokunu artırdığını varsaymasıydı. Araştırmanın sonuçlarına göre; 1986 yılı borçlarına gerek duyulan yeni borçlar eklenerek hesaplandığında Türkiye'nin 1992 yılındaki dış borçları 63.7 milyar dolara ulaşacaktı. Oysa, Marmara Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Hayri Kozanoğlu'nun yaptığı, detayları aşağıdaki bölümde görülebilecek hesaplamalarla gerekli düzeltmeler yapıldığında 1992 yılı sonunda ulaşılacak borç rakamı 43.6 milyar dolar olmalıydı. 1992

yılına gelindiğinde dış borç rakamı 55.6 milyar dolar olarak gerçekleşti. Bu sapma da araştırmanın varsayımlarının "muhafazakarlığından" kaynaklanıyordu.

Yanlış hesap farkedilmedi. Çam aynı çamdı ama yeni devrilmiş oldu. Bugün Tansu Çiller'in ehli-yetsizliğinden söz eden gazeteler, o zaman Çiller'i yeni bir "deha" olarak parlatmışlardı. Çiller'in araştırmasının ekonomiyeye ilişkin "vehamente" dayanak teşkil eden verileri, bugün daha da kötüleşmiş durumda. Örnek vermek gerekirse 1986 yılı sonunda Dresdner Hesapları da dahil edilince kısa vadeli borçların toplam borca oranının yüzde 30 olmasının en büyük tehlike olduğu ifade ediliyordu. Halbuki, aynı oran 1993 Haziran

Amerika'daki lakabı "Mrs. Wrong'du. Türkçesi: "Bayan Yanlışlık Hatası"

sonunda yüzde 35'e kadar yükseldi. Raporda, ithalatın yüzde 6'dan fazla artmaması gerektiği, ihracatın ise yüzde 8-10 arasında artmasının zorunlu olduğu ifade ediliyordu. 1993 yılına gelindiğinde ihracatın patladığı, ihracatın ise yerinde saydığı hemen herkes tarafından kabul ediliyordu.

DOLARLARI KİM GÖTÜRDÜ

Sabah Gazetesi'nin boy hedefi ve Hürriyet gazetesinin ortağı Erol Aksoy'un "şer cephesi"ne karşı başlattığı kontratak Sabah gazetesinin ATV'deki ortağı Hüsnü Özyeğin'in başını ağrıttı. Önceki hafta yaşanan dolar krizi sırasında tüm gazetelerin "soyulduk", "vurgun ver" nidalarının nedeni de böylece ortaya çıkmış oldu. Milliyet gazetesi ve Kanal D'nin sahibi, Alternatifbank'ın ortağı olan Aydın Doğan'a ait Meydan gazetesi ile İktisat Bankası'nın sahibi Erol Aksoy'un ortağı olduğu Hürriyet 30 Ocak'ta hep bir ağızdan "Merkez Bankası devalüasyon yopmadan önce ucuz dolar satışıyla bazı bankaları kayırdı. En fazla kayırılan banka da Sabah gazetesinin ATV'deki ortağı Hüsnü Özyeğin'in Finansbank'ı oldu. Zaten Özyeğin Tansu Çiller'in okul arkadaşı ve danışmanıdır" diye seslerini yükseltmeye başladılar.

Bu manzaranın sonuçlarına göre:

1-Milliyet ve Alternatifbank'ın ortağı Aydın Doğan ile Hürriyet ve İktisat Bankası'nın ortağı Erol Aksoy, devalüasyon kararından önce dolarlardan satın alamanın üzüntüsü içindedirler.

2-Hüsnü Özyeğin gazetelerin dediği gibi Merkez Bankası'ndan dolar satışından ciddi pay almıştır.

Ancak Özyeğin'in açıklamalarından, Finansbank'ın gerçekten Merkez Bankası'nın sattığı dolarların tamamını alamadığı anlaşılmaktadır. Zaten Hüsnü Özyeğin'in ifadesine göre daha önceki dolar spekülasyonunda gafil avlanarak zarar etmiş, oysa Aydın Doğan ve Erol Aksoy bu işten kar etmişlerdir. Merkez Bankası'nın devalüasyon kararı öncesinde Özyeğin'e bir miktar ucuz dolar satışı yapılarak zararın kapatılmasına yardımcı olunmuş, buna karşılık Aksoy ve Doğan bu olanaktan faydalandırılmamışlardır. Buna kızan Erol Aksoy ile Aydın Doğan da ikinci operasyona veryansın etmektedirler. Kimin kaç dolar götürdüğünü elbette bilmemiz pek mümkün değil ama önümüzdeki tablodan çok daha önemli bir sonuç çıkarmamız mümkün. Merkez Bankası tüm bankalara devalüasyon öncesinde ucuz dolar satabilseydi, hiç bir banka buna ses çıkartmayacak, dolayısıyla hiç bir gazeteden böyle bir satış öğrenemeyecektik.

Doğru hesap nasıl yapılmalıydı?

Dış borç raporunun dış borçlar ve ödemeler dengesi tahminleri bölümünün 16. tablosunda araştırmanın sonuç bölümünü oluşturan rakamlar yer alıyor.

Buradaki vahim yanlış, anapara ödemeleri için yapılan finansmanın da, toplam borç stokunu arttırdığının varsayılması. Ancak, yıllık dış borç ihtiyacının, vadesi gelmiş anapara ödemeleri

YILLARA GÖRE ANAPARA GERİ ÖDEMELERİ VE BORÇ DEĞİŞİMİ RAKAMLARI

	87	88	89	90	91	92
Anapara Geri Ödemesi	2810	3654	2770	2347	2110	1924
Borç Değişimi	4570	5929	5065	4815	4914	5085
Yeni Borçların Faiz Ödemeleri	319	415	354	337	343	355
Gerek Duyulan Yeni Borç Miktarı	4890	6344	5419	5152	5258	5441

dışında kalan miktarı kadar borç stokunun artacağı varsayılarak yapılan hesaplamalar doğru sonucu veriyor. Örneğin 1987 yılı için doğru hesaplama şekli

Borç değişimi = $4570 - 2810 = 1700$ olacaktır.

Gerek duyulan borç miktarı ise:

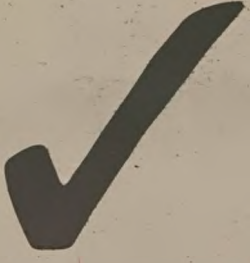
$4890 - (2810) \times (0.07) = 4694$ olacaktır.

Araştırmanın sonuçlarına göre; 1992 yılı sonunda dış borçları 1986 yılı dış borcu + gerek duyulan yeni borç miktarı biçiminde formüle edildiğinde $31228 + 32506 = 63734$ milyon dolara yükseliyor. Doğru hesap ise; $63374 - 15615 - 4155 = 43604$ milyon dolar olmalıydı.

Buradaki 15615 milyon dolarlık rakam 1987 - 1992 yılları arasındaki anapara ödemeleri toplamını $(2810+3654+2770+2347+2110+1924)$,

4155 milyon dolarlık rakam ana para ödemeleri borç stokuna eklenseydi ödemesi gereken ek faizi, $(196+452+646+810+958+1093)$ temsil ediyor.

Nitekim, Türkiye'nin dış borçları 1992 yılı sonuna gelindiğinde öngörülenden çok daha büyük dış ticaret açıklarına karşın 55.6 milyar dolar olarak gerçekleşti.

VATANDAŞ 14 DOLAR KAYBETTİ!

Enflasyonun yüzde 70'i geçtiği ve bir doların 20 bin Türk Lirası'na dayandığı ve dolara bağlı kütür kütür zamların yapıldığı memleketimizde, asgari ücretin halen brüt olarak 2.497.500 lira, net olarak da 1.963.473 lira olduğunu hatırlayamayan kişilerin Ankara'da Meclis civarında çokça bulunduğu artık herkesçe malum bir konu. Bu kişilerin her türlü alış-verişlerini halkımızın "büyük çoğunluğu" gibi dolar üzerinden ve kredi kartıyla yaptığını da biliyoruz. Bu nedenle hızla büyüyen ve gelişen ülkemizde asgari ücreti de dolar üzerinden hesaplamak hiç de yanlış olmaz. Şu meş'um "devalüasyon" dan önce doların değerini 16 bin lira kabul edersek aylık net asgari ücretin 123 dolara biraz yakın bir rakam olduğunu görüyoruz. Oysa bugün bir ABD dolarının değeri, 18 bin liraya yükselmiş durumda, demek ki asgari ücretle çalışan bir vatandaşımız brüt olarak kazandığı 138 doların 29 dolarını devlete vergi olarak bağışladıktan sonra eline net olarak 109 ABD doları alabiliyor. Doların bir hafta içinde 2 bin lira artması sonucu, aynı vatandaşımızın geliri 14 dolar birden azalmış durumda. Bir ay boyunca çalışıp, eline geçen bu 109 dolar da bozdurup bozdurup harcamak elbette ki onun da hakkı. Bu parayla gidip kendine pekala güzel bir ceket alabilir, spora meraklıysa ayağına bir çift "reebok" ayakkabı çekebilir ya da bir akşam güzel bir gece klübünde ölçüyü kaçırmamak üzere eğlenebilir. Bu eğlenceden sonra ayın geri kalan 29 gününde ne yapar, nerelerde eğlenir, orasını da biz bilemeyiz.

ASGARİ GEÇİM DÜZEYİ 9 MİLYONA YAKLAŞTI

Kısa adı DİSK-AR olan DİSK Araştırma Enstitüsü, üç ayda bir yayınladığı "Dört Kişilik Ailenin Asgari Gelir İhtiyacı" araştırmalarının Ocak 94 öne mine ilişkin sonuçlarını geçtiğimiz hafta açıkladı. Araştırmaya göre biri ilkokula giden, birisi henüz gitmeyen iki çocuğun bulunduğu, annenin ev kadını, babanın iş-güc sahibi olduğu dört kişilik İstanbullu bir ailenin Ocak 94 itibarıyla asgari düzeyde geçimini sağlayabilmesi için gereken aylık para tamı tamına 8.783.472 liraya (dolar olarak: dört yüz seksen yedi dolar) ulaşmış durumda. Aralık ayı sonundaki rakamlarla gerçekleştirildiği için devalüasyon zamlarını içermeyen bu rakam 1993 Ekim ayında 7 milyon 225 bin 299 liraydı ve bu rakamlara göre Ekim-Ocak arasındaki asgari gider artışı yüzde 21.57 düzeyine ulaşıyor.

"SAG"IN BUTÜN ÇABASI NAFİLE! KİT Açıkları Büyüdü

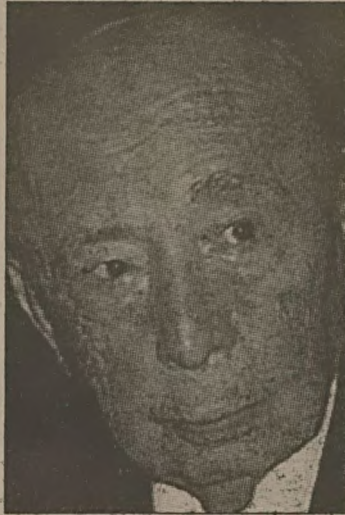
TÜSİAD'ın ve çeşitli işveren kuruluşlarının, ANAP'ın, DYP'nin, Dünya Bankası'nın bütün çabalarına rağmen KİT açıkları bir türlü istenen düzeye getirilemiyor. KİT açıkları hala 2 milyar dolar civarında. Oysa Türkiye'nin iç borcunun bir yıllık faizi bile 15 milyar doları buluyor. Türkiye ekonomisinde, bir süreden beri, her türlü kötü gidişatın nedeni olarak KİT açıkları gösteriliyor, geniş çaplı özelleştirmelere gidilmedikçe ekonominin düzelmesinin mümkün olmadığı söyleniyor. Dünya Bankası ve IMF'nin raporlarında da özelleştirmenin kaçınılmazlığı vurgulanıyor. Peki KİT açıkları ne kadar? Bunun pek yazan ya da söyleyen

ASIL ÇELİK'İN ÖYKÜSÜ Koç zarar ettirdi, devlet kara geçirdi

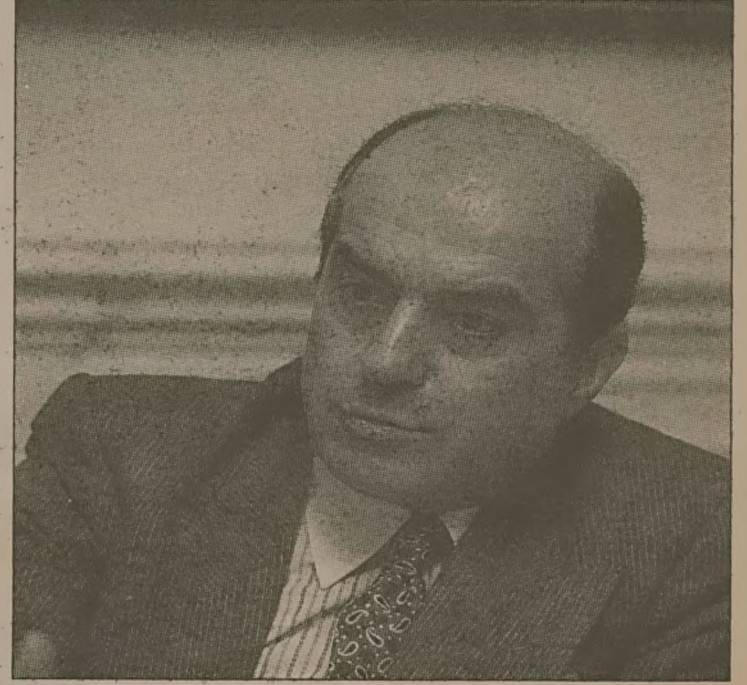
Özeleştirme tutkunu Vehbi Koç, "kredi borcunu ödeyemiyorum" diye, zarar eden Asil Çelik'i zorla devlete satmak istedi, özelleştirme tutkunu Özal kabul etti, şirket kamulaştırıldı. Asil Çelik KİT oldu, olur olmaz da kara geçti. Şimdi de, özelleştirilmek isteniyor.

Türkiye'de özelleştirme fikrini ortaya atan adam, malum, Turgut Özal, özelleştirmenin en ateşli savunucularından biri ise, Koç Grubu ve kurucusu Vehbi Koç.

Şimdi size anlatacağımız kısa öykünün baş kahramanları da, işte yurdumuzun yetiştirdiği bu iki güzide kişi. Ama, öykü, bir özelleştirme değil, bir ka-

Vehbi Koç: Asil Çelik'i kurdu. Zarar edince devlete sattı.

Asil Çelik'in Koç'taki genel müdürü Tezcan Yaramancı bugün özelleştirmenin başında.

mulaştırma öyküsü. Nasıl mı? Öykümüz 1970'lerin başında geçer. Ünlü işadamımız Vehbi Koç, bazı yatırımlarına kaynak oluşturacak bir çelik fabrikası kurma düşüncesindedir. Düşüncesini devlete açar, çünkü, doğal olarak yatırımı yapacak olan Koç, fedakarlığı yapacak olan devlettir - kabul görür ve devletten sağladığı kur garantili-kredi olanaklarıyla, 1974 yılında, Bursa Orhangazi'de Asil Çelik'in inşasına başlar. Fabrika beş yılda tamamlanacaktır. **Koç'a yardım elini uzatan yok mu?**

Bu arada, 1978 yılına gelinmiş, Başbakan değişmiş, CHP iktidar olmuştur. Dönemin Başbakanı Ecevit, o günkü döviz sıkıntısı ortamında, devletin Koç'a daha fazla koltuk çıkmasını doğru bulmaz. Dolar dört yılda hatırı sayılır bir şekilde değerlenmiştir ve Koç'un fabrikasının maliyetini, sabit gelirliilerden toplanan vergilerle karşılamak CHP'nin sosyal demokrat ahlakına sığmamaktadır. Ecevit, "döviz kredisi alanlar, kredi borçları-

nı aldıkları günlük kur değerinden değil, geçerli kur üzerinden ödeyeceklerdir" der. Koç, yıkılmıştır. "Zor durumda kaldığını" söylemeye başlasa da Ecevit yemez. Ertesi yıl, CHP iktidardan düşmüş, Demirel başbakan olmuştur. 1980'in başında özel setörümüzün yıllarca alkış tutacağı ünlü 24 Ocak kararlarını alır. Bu arada, 24 Ocak günü, okkalı bir devalüasyon yapılmış, dolar bir gecede 35 liradan 70 liraya çıkmıştır. Halk kemerini nasıl sıkacağını düşünürken, Koç feryadı basar. Dünyanın en zengin 500 kişisi arasında yer alan Koç, "Asil Çelik'in kredi borcunu ödeyememekten" şikayetçidir. **Özal imdada yetişiyor!** Üç yıl sonra, 1983'te ANAP askeri yönetimden sonra yapılan ilk genel seçimleri kazanarak iktidar, Özal da başbakan olur. Özelleştirmeci Koç, özelleştirmeci Özal'a, kredi borçlarına karşılık Asil Çelik'i devlete satmayı önerir. İki özelleştirmecinin kararıyla Asil Çelik kamulaştırılır. Asil Çelik artık bir KİT olmuş-

tur. Hani, liberaller tarafından "verimsiz, hantal, iflah olmaz" ilan edilen KİT'lerden biri. Herhalde bundan sonra, Asil Çelik'in zararı ikiye katlanacak, bir süre sonra kapılarını kapatmak durumunda kalacaktır.

Ama tam tersi olur...

Asil Çelik'in yönetimini, devlet adına, şirketin yüzde 85'ine ortak sıfatıyla MKEK üstlenir. Kredi alacaklarına karşılık olarak ve finansman sağlamaları için Ziraat Bankası ile Eximbank, Asil Çelik'e ortak edilir. Devletten 200 milyar liralık taze para sağlanır.

Ve Asil Çelik, başta Dünya Bankası olmak üzere, diğer kurum ve kuruluşlardan aldığı kredileri de ödeyip kara geçer.

Bugün bir KİT olan Asil Çelik'te 936 kişi çalışıyor. Kapasitesi 200 bin ton. Şu anda yüzde 90 kapasite ile çalışıp kar ediyor.

Ve bu haliyle de özel sektörün iştahını kabarttığından, inanması çok güç ama, bir an önce özelleştirilip, haraç mezzat satılmak isteniyor.

Unutmadan... Asil Çelik'in Koç'taki genel müdürü Tezcan Yaramancı idi. Asil Çelik'i zorla devlete sattırıp kamulaştırılmasında başrolü oynayan Yaramancı, bugün, KOİ'nin, yani özelleştirmenin başında, KİT'leri satmaya uğraşıyor.

Öykümüz bu kadar. Ama, bu "kissadan", küçük bir "hissemiz" de var. Sakın ola ki çocuklar, bizim liberallere güvenmeyin. Özelleştirme ya da kamulaştırma amaç değil araçtır. Önemli olan devletin sırtından voliyi vurmaktır ve bunun hangi araçla yapıldığının hiç mi hiç önemi yoktur.

Badem bıyıklılar halka açılıyor...

İhlas hisseleri "hediyesi 100 bin liradan" satışa çıkıyor. Grup "kısmetse" Sümerbank yoluyla faizli para satarken, diğer yandan, İhlas Finans ile faizsiz bankacılık yapacak.

İhlas kelimesinin iki anlamı var; ilki "müşteriyi aldatma, iflas etme". İkinci ise "halis, temiz, samimiyet, doğruluk". İnanmayanlar Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca sözlüğüne baksınlar. Biz de inanmadık, baktık. Son birkaç yılın en hızlı "palazlanan" grubu, kendisine herhalde ikinci anlamı seçmiş olmalı. İşte "İhlas" Holding hisseleri bu hafta halka açılıyor.

Hisselerin dedikodusu haftalarca önce pazarlandı. Daha hisse senetleri ortada yokken, birileri İhlas hisselerine "gaz vermeye" başladı. Üstelik bilanço'ya ilişkin en ufak bir rakam bilmeyen alıcılar, 100 bin liradan hisse satın almak için birbirlerini çiğneyerek bankalara saldırdılar. Geçen hafta adı dolar spekülasyonuna karışan masum banka "Finansbank" hisseler için haftalar önce talep topladı. İşin çapı gerçekten büyük. Satılacak 13 milyon hisse senedinden toplam 1.7 trilyon lira gelir bekliyorlar. İhlas Holding'in Yönetim Kurulu Başkan Vekili Sami Erdem "fiyat konusunda hiç bir sınırlama kabul etmeden hisse senedi almak isteyen" müthiş bir yatırımcı talebi ile karşı karşıya olduklarını söylüyor. Yani dolardı, borsaydı, faizdi derken çarpıla çarpıla iflah olmayan ve yeniden "aranan" çok sayıda yatırımcı söz konusu. Bu yüzden de İhlas yılın halka arzı olmaya aday.

Hisselerin satış yöntemi "hediyesi en az 100 bin lira" biçiminde. Alt sınırı 100 bin liradan başlamak üzere isteklerini belirten yatırımcılar arasında hisse senedindeki en son fiyat, yani en düşük teklif, hisselerin tamamına yayılacak. Sami Erdem yöntem için "kimseyi kırmak istemedik" diyor. İhlas grubu işlerini "gönüller şen olsun" diyerek hallediyor. Sümerbank'ın Bankacılık bölümüne teklif vermek için gereken te-

minat mektubunu, Sami Erdem'in daha önceki bankası Tütünbank'tan alıyorlar. Sami Erdem bu operasyondan sonra İhlas Holding'e geçiyor.

Faizli, faizsiz bankacılık yapılır

Ancak, İhlas'ın halka açılması bir başka

İhlas Grubu, işlerini "gönüller şen olsun" diyerek yürütüyor.

açından önem taşıyor. Hacıyağı ekonomisi, devlet teşvikli kredilerle finansman, ithalata dayalı pazarlama ve serbest piyasa borsada buluşuyor. İhlas halka açılarak elde edeceği 1.7 trilyon lirayı, Sümerbank'ın "özelleştirilerek" satılacak olan bankacılık bölümü için hazırlıyor. Sami Erdem her ne kadar "nakte birinci derecede ihtiyacımız yok, bu parayı 1994 ve daha sonraki yıllardaki yatırımlarda kullanacağız" dese de, Holding Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Enver Ören bu parayla Sümerbank'ın sa-

tin alınacağını söylüyor. Yani Sümerbank'ı satın alıp "kütür kütür" para alıp satacaklar.. Ancak işi sağlama alıyorlar. Öbür taraftaki "bilanço"yu düzgün tutmak için olsa gerek bir de "faizsiz bankacılık" yapacak olan İhlas Finans'ı kuruyorlar. Bir yandan da dolar ve faiz spekülasyonu yapıyorlar.

Holding Finansman Müdürü Ali Tubay, Gölbaşı Cumhuriyet'e yaptığı açıklamada, "Biz de şartlara göre repo uygunsu repo yaparız. Döviz cazipse döviz alırız. Dövizin bazen öyle artışı oluyor ki, katlıyor. Önceki gün dolardaki bir günlük artıştan, repodan bir haftada kazanacağımızdan daha fazla kazandık." Ayrıca bu yıl içinde Turizm sektörüne girmeyi hedefliyorlar. Turizm deyip geçmeyin. Bu teorik olarak epeyce önemli bir konu. Borsa'nın ilk geliştiği yıllarda, "dindar" kesimlerin Bira ve Turizm şirketleri ile Bankaların hisselerinden uzak durduğu biliniyordu. Çünkü alkol, faiz ve fuhuş (evet fuhuş) haram sayılıyor. Turizm şirketleri de "fuhuştan" para kazanan şirketler olarak görülüyordu.

İhlas Holding'in hisselerinin büyük bir bölümüne sahip olduğu Türkiye Gazetesi, borsanın ilk yıllarında "dindar" okuyucularını uyutmak için borsada işlem gören bira şirketlerini "Ege Bir., Güney Bir., Erciyas Bir." gibi gereksiz kısaltmalarla yayınlardı. Bu hisseler işlem hacminde ilk sıralarda yer alırsa bu defa "Ege Malt, Güney Malt, Erciyas Malt" gibi uydurma isimlerle yazılırlardı. Şimdi İhlas hisseleri, sümme haşa bira ya da banka hisseleriyle yan yana işlem görecektir. Daha da kötüsü borsa takas merkezinde İhlas Hisseleri ve Bira, Banka, Turizm-hisseleri alt alta, üst üste... Tövbe...

Doları Koç Kapatmış

Hükümet, Merkez Bankası'nın, 26 Ocak günü devalüasyon yapmadan önce dolarları kime sattığını açıkladı. Açıklamanın ardından favoriler ve plaseler normal yerlerini alırken, aradan kopup gelen bir de sürpriz vardı: "Koçbank". Ucuz dolarların neredeyse dörtte birini üç banka paylaşmıştı. İlk sırada Chase Manhattan 16 milyon dolarlık bir cukka ile oturu-

yor. İkinci sırada "üzerinde şirket batmayan" (devlete devrediyorlar) Koç İmparatorluğu'nun bankası Koçbank 16 bin liranın biraz üzerinde kapattığı 15 milyon dolarla yer alıyor. Üçüncü sırada ise 12 milyon dolarla "masum banka" Finansbank geliyor. Üstelik bu bankalar tam 16.250 liradan başlayıp tam 18.000 liraya kadar satılan dolarları

16.400-16.500 lira gibi rakamlarla aldılar. Dolar krizine yaygarayı basan Hürriyet Gazetesi'nin ortağı Erol Aksoy'un İktisat Bankası sadece 4.5 milyon dolar kapatabildi. "Tüyo var" haberleri yapan Milliyet'in sahibi Aydın Doğan'ın bankası Alternatifbank ise 7.5 milyon dolarlıkta kalmış. Üstelik doları ilk sıradaki üçlü gibi ucuza değil, epeyce pahalıya maletmişler.

Bu arada Finansbank'ın sahibi Hüsnü Özyeğin de aldığı dolarların maliyetinin 17.800 lira olduğunu iddia ediyor. Ancak Merkez Bankası Finansbank'a sattığı 12 milyon dolar için 16.400 liralık bir ortalama maliyetten söz ediyor. Dolar meselesinde iş daha da karışacak. Üstelik, devalüasyon tiyosunu alanların yalnızca Merkez Bankası'nın ucuz dolarlarını kapatacağını

söylemek piyasa mantığına çok da uygun değil. Şimdi hükümet bunu açıkladı ve soygun ortaya çıktı diye düşünenler varsa yanılıyorlar. Çünkü, "Oyun bitti, ancak gösteri sürüyor". Merkez Bankası sadece ucuza döviz satarak değil, pahalıya para satın alarak da "kıyak yapabilir". Şimdi bir de geçen hafta içinde yüzde 450 faizle kimlerden para aldığını açıklamalı.

Tansu Çiller'in krizden spekülörleri sorumlu tutması anlamlı değil. Türkiye ekonomisi, 80'li yılların başından beri spekülasyon kültürüyle beslenmedi mi? "Bir koyup üç almak" mega spekülasyonu ile ekonomi bugünlere gelmedi mi?

Çok şükür hükümete güven yok

“O global trendleri önceden görür ve piyasaların nasıl davranacağını çok iyi kestirir. Sonra da entelektüel ve finansal kaldıraç uygulayarak en avantajlı kağıda oynar”.

Günümüzün “en büyük” spekülör kabul edilen “global paranın temsilcisi” George Soros’u Wall Street’ten bir arkadaşı böyle anlatıyor. Bilindiği gibi kaldıraç etkisi sayesinde az bir kuvvetle büyük bir kitleyi yerinden oynatabilmek mümkündür. Burada, finansal kaldıraç, Soros’un az bir sermayeyle büyük bir servet kazanabilmesini; entelektüel kaldıraç da kafasını biraz çalıştırarak, “entelektüel cazibe merkezi” olmasını vurguluyor olsa gerek.

Soros en büyük vurgunu 1992 Avrupa Para Krizi sırasında vurdu. Almanya birleşmenin enflasyonist etkisine karşı faizleri yükseltince, zaten güçsüz olan poundun Avrupa Para Mekanizması’ndaki pozisyonunu koruyamayacağını önceden görmüştü. Bu öngörü doğrultusunda pound cinsinden büyük miktarlarda borçlanıp, bu fonları Alman Markı ve Fransız Frangı bazında değerlendiren beklemeye geçer. Pound sallanmaya başlayınca, Soros ve diğer spekülörler süreci hızlandırmak için bir de pound satışına başlarlar; böylelikle yüzde 20’lik bir devalüasyon kaçınılmaz olur. Soros, ucuza aldığı poundlarla borçlarını kapadıktan sonra, eline 1.3 milyar dolarlık bir kar kalır. Haa, bu arada bir de İngiliz Merkez Bankası’nın faizleri yüzde 15’e kadar yükseltip, krizi önleme çabası, ama frenlerin tutmaması olayı var. (Bu size neyi hatırlatıyor acaba?)

George Soros, İkinci Dünya Savaşı sonrası İngiltere’ye göç edip, London School of Economics’i bitirmiş, daha sonra da ABD’ye yerleşmiş bir Macar Yahudisi. Popper’in felsefesini benimseyen, gençliğinden beri komünizmi yıkmayı şiar edindiğini beyan eden Soros, bu yöndeki faaliyetlerini Soros Vakfı aracılığıyla yürütüyor. Macaristan başta olmak üzere, Doğu Avrupa’daki neredeyse tüm muhalefet hareketlerine mali destek sağlamış. Çin’deki vakfı, fonların ÇKP tarafından kontrol edildiğini anlayınca kapamış. Gorbacov’a desteğini Şatalin planının uygulanmaması üzerine çekmiş.

Tüm bunları anlatmamızın nedeni: bazı spekülörlerin dünya ekonomisi ve politikasını yönlendirecek kadar güçlenmeleri. Belki daha da önemlisi: kar

ve gücün dünya sisteminin mantığı içinde meşru yollardan kazanılması. Zaten spekülörün tanımı, “geleceğe yönelik fiyat tahminine göre pozisyon alan kişi” olarak yapılıyor. Serbest piyasa ekonomisinin temeli de bireysel çıkar ve piyasa dengelerinin kutsallığı olduğuna göre, spekülasyon yatırımlar, sistemin ruhuna aykırı değil.

Spekülörlerin finansal ve mal piyasalarında rollerinin önemli olduğu tezi geniş kabul görüyor. Hatta bu rolü, spekülörlerin sosyal faydası olarak niteleyenler de var. Bu teze göre, spekülörler, piyasadaki riski bir prim karşılığı üstlenerek riskten kaçmak isteyenlere (hedgers olarak adlandırılıyor) olanak tanıyorlar.

1991 Avrupa Para Krizi’nden sonra anonim bir spekülör suçlanmaya başlanınca liberal iktisatçı John Kenneth Galbraith: (Bilindiği gibi Amerikan jargonunda liberal solcu demektir.)

“Bu sistemi krize sürüklediği söyle-

nen spekülörler öyle gâipten gelen birileri değil, hepimizin bildiği çok uluslu şirketler, uluslararası bankalar, bazı hükümetler, büyük yatırım fonlarıdır, (Soros’un resmi etiketi Quantum Fonu yöneticiliğidir.)” der.

Kısaca, spekülörlerin serbest piyasa sisteminin bir parçası olduğu, sistemin mantığı içinde suçlanmalarının yerinde olmayacağı görüşünü inandırıcı buluyoruz. Eğer bir şey yapılacaksa, o da serbest piyasa sisteminin özünü sorgulamak olmalı. Tansu Çiller ve Osman Ünsal krizin ilk haftasında piyasaları karıştıran, cezalandırılması gereken “birilerine” ver yansın ettiler. Ders kitaplarında, “devalüasyona başvurmayı gerektiren haller” başlığı altında bulunabilecek tüm şartlar geçerliken ve de köşebaşındaki döviz büfesinden istediğin kadar dolar, mark almak mümkünken, alıma geçenlere kızmanın alimi ne? Zaten ülkede milyonlarca spekülör yaratılmadı mı? Hangi dövizin yükselmesini

bekliyorsak ona yatırım yapıp, fikrimiz değiştiği anda satmamız spekülasyon değil mi? Borsada üç gün sonra satmak üzere hisse senedi almak spekülasyon değil mi? Zaten 80’li yılların başından beri spekülasyon kültürüyle beslenmedik mi? “Bir koyup üç almak” “mega spekülasyonu” ile ekonomi bugünlere gelmedi mi?

Bir de borsada kredili alım yapan yatırımcıların iflasından bahsediliyor. Bunlar, en büyük riski almış kaybetmişlerdir. Demek ki borsa yükselmeyi sürdürseydi, kaldıraç etkisiyle 1’e 10 kazanacaklardı. Gerek borsada, gerek döviz krizinde en büyük darbeyi küçük yatırımcıların yediği doğrudur. Ama zaten hep böyle olmadı mı? Kapitalizmin tarihi küçük balıkların yutulmasının tarihi değil mi? Ne zaman sekreterler, şoförler alışı geçse borsa çökmüyor mu?

Toplum için asıl tehlike bu hengamede voliyi vuranlar. Döviz spekülasyonu “sıfır toplamı” bir oyun olduğuna göre, birileri büyük servetler kazandılar. Kimler oldukları yavaş yavaş anlaşılmaya başlandı. Hiçbir şey yazılmasaydı da, artan politik ve parasal güçleri, tüm tafaletleriyle bu işten karlı çıkanları teşhis etmekte zorlanmayacaktık.

Piyanın mantığına en fazla ters düşen ise Tansu Çiller’in çıkıp, “döviz alan kaybeder, borsaya giren kazanır; geçen yıl dediğimiz oldu” yollu konuşmaları. Bir hükümetin fiyat istikrarını sağlamak, büyümeyi hızlandırmak gibi amaçları olabilir. Yatırımcıyı yönlendirmek gibi bir amacı olamaz. Mali piyasalarda başbakan talimatlarına göre değil, risk-getiri beklentilerine göre yatırım yapılır. Çok şükür ki hükümete güven yok. Yoksa, dövizden müthiş bir kaçış, borsaya müthiş bir hücum olur, daha büyük bir kriz yaşanır.

Nasıl ABD’de 1987 Ekim Borsa Krizi’nden sonra sıkı bir otopsi yapıldıysa, bizde de yapılması gereken: gelişmeler karşısında kamu otoritelerinin davranışlarının saat saat; hatta dakika dakika dökümünün çıkarılması. Eğer gerçekten, devalüasyon kararı alındıktan sonra düşük fiyattan 250 milyon dolar satıldıysa, bu bir yönetim hatası değil, suç olduğu için sorumluların mutlaka cezalandırılması, haksız kazanç sağlayanlardan Tansu Çiller’in deyişiyle, “halkın parası”nın mutlaka tahsil edilmesi. Yapılmaması gereken ise: döviz krizinden, “özelleştirmeyi bir an önce bitirelim” gibi alakasız sonuçlar çıkarılması.

HAYRİ KOZANOĞLU

İRLANDA'NIN "KUVAİ MİLLİYE" PARTİSİ SINN FEİN, MAJOR HÜKÜMETİNİ MASAYA OTURMAYA ZORLUYOR

İrlanda'nın en eski siyasi partisi olan Sinn Fein'in Britanya temsilcisi Berry Maclochlainn'la muhabirimiz Merih Kutsal Londra'da görüşti.

- İrlanda sorununun kangren haline gelmesi ve IRA'nın ortaya çıkışı nasıl oldu?

Maclochlainn: 1960'ların sonunda, tüm dünyada yükselen bir demokratik haklar mücadelesi yaşandı. Kuzey İrlanda'daki dev gösteriler ise kanlı bir biçimde bastırıldı. '69 Ağustosunda polis -ki Britanya'da olduğu gibi silahlı değil, silahlıdır- sokaklardan çekildi, yerine Britanya ordusu getirildi. Karşıda artık açık bir askeri güç olduğu için, direniş de askeri biçim aldı ve İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu (IRA) kuruldu. Biz, IRA'yı, İrlanda tarihinde önemli bir dönemeç olarak görüyoruz. IRA, Kuzey İrlanda'nın bağımsızlığı ve Britanya'nın adadaki işgaline karşı silahlı mücadele veriyor.

- IRA'yı destekliyorsunuz...

Evet, Sinn Fein, bu çerçevede, IRA'nın silahlı mücadelesini haklı buluyor.

- Sinn Fein, nasıl bir İrlanda düşünüyor?

Britanya'nın işgalinden kurtulduktan sonra, sıra nasıl bir İrlanda sorusuna gelecek. Biz de, "demokratik ve sosyalist bir İrlanda" için halkımızı ikna etmeye çalışacağız. Ama, hemen söyleyeyim, şimdilik, bitmeyen bir sorun nedeniyle süren silahlı mücadele söz konusu...

Sinn Fein kendisini, İrlanda'nın Britanya'dan bağımsız olmasına ve İrlanda'da demokratik sosyalist bir cumhuriyet kurma amacına adanmıştır. Ancak kar-

Biz olmadan çözüm olmaz

şımızda çeşitli engeller var. Bunlardan en önemlisi, Britanya emperyalizminin İrlanda'daki varlığı ve ülkeyi kendi çıkarları yönünde ikiye bölmüş olması. Dolayısıyla temel sorunun, yeni bir temelde İrlanda birliğinin sağlanması olduğunu düşünüyoruz.

- İngiltere yıllar önce adanın güneyinden çekildi. Ama, buna rağmen, güney gelişemedi...

-Britanya İrlanda'ya, klasik yeni-sömürgeci bir çözüm dayatıyor. Güney'deki 26 eyalette, Britanya güçleri çekildi ve böylelikle çatışmanın esas nedeni ortadan kalkmış oldu. Ama, ekonomik üs kuzeyde yoğunlaştı ve Britanya'nın elinde kaldı

için, Güney ile Britanya arasındaki ilişki, bağımlılık ilişkisi olarak sürdü. Zaten, ülkenin yoksul güneyi, Britanya ile bağımlılık ilişkisi yüzünden ekonomisini bağımsız bir çizgide geliştiremedi. Kuzey'de ise bu yönetim, eski böl-yönet taktiğiyle, katolik ve protestan ayrımını kışkırttı. Britanya açısından askeri, stratejik nedenler de var. Kuzey İrlanda, Britanya'nın arka kaptısı olarak, bölgedeki deniz savunması açısından çok önemli.

- İrlanda'da gerçek bir katolik-protestan ayrımından söz etmek anlamlı mı?

Başlangıçta bölünme, İrlandalılar arasında değildi. İrlanda'da mücadele, top raklarından sürülen ve buna karşı direnen yerli halkla, oraya yerleştirilen nüfus arasında yürümeye başladı. Yani ayrımı, taşıdıkları rozetlerden değil, girilen ilişki-den kaynaklanıyordu. Britanya, İrlanda sorunundan, ısrarla katolik-protestan çatışması olarak söz etmiştir. Oysa, Hristiyanlık'taki ayrımlar tarihsel olarak çoktan çözülmüştür.

- Sinn Fein'in protestanlara ilişkin politikası nedir?

İrlandalı cumhuriyetçiler olarak biz, Cromwell zamanından bu yana adaya yerleştirilen nüfusu, artık milletimizin bir parçası olarak görüyor ve bizimle aynı haklara sahip olmalarını istiyoruz. Saati geriye doğru çalıştırıp, onları geri göndermek gibi bir niyetimiz asla yok. Protestan nüfus, Britanya nüfusunun yüzde 2'si gibi küçük bir azınlık olarak yaşayacağına, İr-

İRA'nın silahlı mücadelesini destekliyoruz... Hedefimiz demokratik ve sosyalist bir İrlanda..."

landa bütününde yüzde 20'lik, önemli bir azınlık olarak, her türlü hakkını daha iyi savunabilir.

- Bugün, dünya İrlanda'da muhtemel bir barıştan söz ediyor...

-Evet, Bundan birkaç yıl önce, "Barış için Bir Senaryo" başlığını taşıyan bir belge yayınladık. Önerimiz şuydu: İrlanda'nın kendi kaderini belirleme hakkının tanındığı, İrlandalılar'ın İrlanda'nın geleceği için siyasal mücadeleye gireceği bir ortama geçiş. Protestanların önyargılarını gidermek amacıyla, "Kalıcı bir Barışa Doğru" başlıklı bir belge daha hazırladık. Britanya'nın işgali kaldırmadığı sürece, IRA'nın silahlı mücadeleden vazgeçmeyeceğini, İrlanda'daki halkın büyük çoğunluğunu bağımsızlık için siyasal bir mücadele cephesinde birleştirerek uluslararası platformda Britanya'nın sıkıştırılabileceğini öne sürdük. Britanya yönetiminin, İrlanda hükümetinin ve diğer partilerin bizimle görüşmesi gerektiğini düşünüyoruz. Belfast'ta en çok oyu, genelde yüzde 30'u temsil ediyoruz. İrlanda'yı ilgilendiren her hangi bir görüşmede bizim de bulunmamız, en doğal hakkımız.

-Peki ne oldu da Britanya barış sözü etmeye başladı?

Bugün, Britanya hükümetinin bizi görmezden gelme siyaseti, oylarımızın artması ve uluslararası platformun desteğiyle krize girdi. Son aylarda, Kuzey İrlanda'da yaşanan kanlı olayları öne sürerek, görüşmelerden kaçmaya çalışan Major hükümetinin bizzat olayları kışkırttığı görülüyor. Ama tüm bu çabalarına karşın, IRA'yı yenilgiye uğratamadığını resmen kabul etmek zorunda kaldılar. Britanya egemenlerinin bir bölümü hala böl-yönet taktiğinin devamında ısrarlı ama önemli bir bölümü artık oyunun bittiği inancında. Hangisinin ağır basacağını zaman gösterecek.

* Sinn Fein'in anlamı, İrlanda dilinde "biz kendimiz" anlamına geliyor.

"Biz Kendimiz"

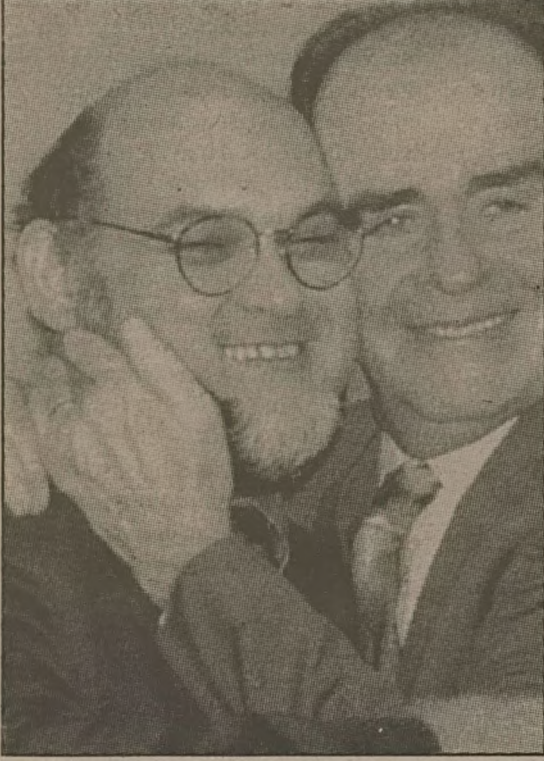
İrlanda'nın en eski siyasi partisi olan ve "Biz Kendimiz" anlamına gelen Sinn Fein, 1902 yılında Arthur Griffith tarafından örgütlendi. Uzlaşmacı tutumlara karşı çıktı. Kısa bir süre sonra, Patrick Pearse'in önderliğinde "İrlanda Gönüllüleri" adlı silahlı bir grup oluşturuldu. 1916 yılında ulusal bağımsızlık için başlayan ayaklanma kanlı bastırıldı ama İrlanda kamuoyunda derin izler bıraktı. 1918 seçimlerinde Sinn Fein Partisi tam bir zafer kazandı. De Valera'nın önderliğinde hükümet kurdular. Londra Anlaşması (1921) sonrasındaki karışıklıklar, De Valera'nın 1926'da Fianna Fail adında bir parti kurması, Sinn Fein'in dağılmasına neden oldu. Sinn Fein 2. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden canlandı ve IRA'nın siyasi kolunu oluşturdu. Yeni militan kuşağın etkisiyle sosyalizme yöneldi. Bu yönelimler IRA'da olduğu gibi partide de bölünmelere neden oldu. 1981 yılında seçimlere katılmaya karar verildi. 1982 yılında yapılan Kuzey İrlanda bölge meclisi seçimlerinde 5 sandalye kazandı.

Fransız Komünist Partisi

PARTİZANLAR SAVAŞTI; MARCHAIS BRONZLAŞTI!..

Marchais gitti, Hue geldi... Althusser mezarında dönüyor; komünistler çağa uyuyor. Yaşasın 2000'li yıllar...

Herkes mutlu oldu

Parti, 1920'de kurulmuştu. 3. Enternasyonal'in doğal üyesiydiler. Sonra, II. Dünya Savaşı başladı.. Direniş, bütün Fransızları sardı. Artık, komünistler vatanperver olmuştu; sonuçta Naziler de ülkeden kovulmuştu. Maurice Thorez hem bir efsane, hem de iktidara ortak olmuştu. Sonra, soğuk savaş çıktı ve "beşinci kol" suçlaması ve konjonktür sebebiyle iktidar da elden gidiyordu. Ölenler dövüşerek öldüler, hiçliğe gömüldüler... Sonrası malum! Stalin'e eyvallah; Kruşçev geldi ona da eyvallah. Sonra, Brejnev (ona da eyvallah). Macaristan'a müdahale, kopuşlar... Söz gelimi, Yves Montand, Simone Signoret... Çekoslovakya'ya müdahale, daha büyük kopuşlar... Sonrası tam trajedi: Üst düzey, iki eleman dağıtıyor. Roger Garaudy hidayete erdi; Louis Althusser karısını boğdu. Sebep, ikisinin zayıflığından değil, hayatın acımasızlığından kaynaklanıyordu. Bu kez ölenler dövüşerek öldüler; kalanlar yüzüzlükleriyle kaldılar! Ama, Georges Marchais hep sağlam kaldı. Romanya'da yaz tatillerini geçirdi ve rahat yaşadı. Marchais Köstence'de bronzlaşırken, FKP oy kaybetmekte, "L'Humanite" ianeyle yaşamakta;

ne gam! Marchais gitti, Hue geldi! FKP hala yaşıyor: Aynı hamam, aynı tas! Kaybeden; düşünce, sosyalizm, ahlak...

Burma komünistleri Beyaz'ı sever!

Burma komünistlerinin geniş arazileri ve rafinerileri var. Hem tarım, hem sanayi, hem de ticaret sektöründe faaller: Ürün eroin. Yoğun işlerinden fırsat bulurlarsa, devrim de yapacaklar...

Altın Üçgen dünyanın en verimli tarım arazilerine sahip. Afyon rekoltesi acayıp iyi. Kuşbakışı tarlaları seyretmek bile kafa yapıyor. Para, pul problemi çekmeyen ender komünist partilerden biri de Burma Komünist Partisi, Millet şıngırlıyor, onlar para kazanıyor. BKP aslında pek politikayla ilgilenmiyor, gibi. Çinli azınlıkların çoğunlukta bulunduğu parti afyon üretimini ve ticaretini denetliyor. 1989 Mart-Nisan aylarında parti yöneticilerine karşı bir iç ayaklanma oldu. Ayaklanma, Kokang bölgesindeki Çinli azınlığın liderliğinde başladı. Sebep malum; çizgi sorunu, yani afyon ticaretinin çizgisi... Ayaklanmayı yöneten Lin Mixiang'ın (partinin en parlak askeri liderlerinden) kayınpederi Pheung Kya-shin'di. Parti biraz aile ocağının sıcaklığından mahrum edilmemeliydi. Bu ayaklanma sonucu BKP ordusu etnik temeller göz önüne alınarak, dört ayrı bölgede faaliyete başladı. Yani, mal bölüşüldü! Eski komünist yöneticilerin ise bugün, Burma askeri hükümetiyle aralarından su sızıyor... BKP askerleri eroin üretimini, Çin-Burma sınırında kurdukları rafinerilerde yapıyorlar. Emek üretkenliğinde, rekorlar kırıyorlar: 1987'de eroin üretimi 53 tonken; 1989'da 128 ton, 1991'de ise 185 tona ulaş-

tı. Ama, Lin aynı zamanda ilkel çizgisinden kesinlikle taviz vermiyor. Lin'in Çin istihbarat örgütleriyle sıkı ilişkileri var ve Çin üzerinden eroin ticareti yapmak isteyen, bağımsız satıcılar Lin tarafından durduruluyor: İşte, enternasyonalist dayanışmanın güzel bir örneği... Tayland hem bir monarşi, hem de kapitalist. Öyleyse eroin ticaretinin bu yoldan yapılmasında bir beis bulunmamaktaydı ve BKP çizğine uygun bir yol bulunmuş oldu. Fakat büyük bir parti malı Tayland polisi ele geçirince, tek başına ilkeselliğin yetmediğini gören Lin, Tayland istihbaratıyla bir uzlaşma yapma yolunu seçti: Bir adım ileri... Fakat eli boş döndü: İki adım geri... Ne gam, mücadelede yol tükenmez!

Laos hem tarafsız, hem rahatı: BKP için biçilmiş kaftandı... Ama, dünya kötüye gidiyor olsa gerek, Laos'ta da malları kapturdılar. Şimdi, Lin kendine yeni yollar arıyor: Ne de olsa, Marx-Lenin-Mao Ze Dung ideolojisi diyalektik olup, zamana göre dönüştürülebilir... Kim ne derse desin, BKP yöntem konusunda, Üçüncü dünyacılar yeni bir mücadele aracı kazandırmış oldu: Ne kalaşnikof, ne molotof, yaşasın şırınga!

S. K.

kayıp KİMLİKLER

Quebec: Fransa'dan daha Fransız!

Kanada... Avrupa kadar büyük; ondan daha zengin, refah ve mutluluklar ülkesi... Doğal kaynakları, güzellikleri, güçlü endüstrisi, büyük tarımsal potansiyeli, sağlam ekonomisi, gelişkin sosyal güvenceleriyle binlerce üçüncü dünyanın vatandaşı olabilmek için hayatını bile riske edebileceği bir ülke. O sonsuz genişlikteki

getirmiş. Sonuçta Fransızlar'a kala kala bir tek eyalet kalmış: Quebec. Bu tarihsel 'haksızlık' Quebec halkının kendi kültürüne, diline, dinine ve Fransızlığı'na sahip çıkmasını getirmiş. Bugün Quebec'iler Fransa'da yaşayan Fransızlar'ın yeterince Fransız olmadıkları görüşündeler. Gerçek Fransızca'nın Quebec'te konuşulduğuna inanıyorlar. Yüzyıllar öncesinin Fransızcası ile yazılmış müthiş bir edebiyat külliyatına sahipler. Ve Fransızlar'dan daha zengin ve rahat bir hayat sürüyorlar. Ama bir eksikleri var ki, işte ona tahammül edemiyorlar. Her Quebecli şu ya da bu şekilde bağımsız

topraklarda herkese iş, konut, özgürlük vs. var. Ama kime göre? Somalili, Viet-namlı, Khmerli'ye göre... Peki ya Quebecli birine sorsanız? 9.975.000 km2'de 26.941.000 (1991) insan... Açlık, baskı, soykırım korkusuyla yaşayan herkes için bir kurtuluş umudu, "vaadedilmiş toprak" Kanada. Ama insanoglu alt düzeydeki gereksinimlerini karşıladıkça, daha üst düzeyde, yani kültürel, tinsel amaçların peşine düşer. Hele bunun tarihsel, toplumsal, kültürel gerekçeleri varsa! Quebec, varolduğundan beri, Quebecli hep bağımsızlık hayali kurmuş. Hele ki, kendi keşfettiği ve kolonileştirdiği (yani ilk kez Kızılderililer'i katleden, onlara ilk kez zor da olsa İncil'i hatmettiren olduğu) için İngiliz ağırlıklı bir Konfederasyon'da yer almak çok ağırlına gitmiş. Onlar ki, ilk kez Kanada topraklarından Avrupa'ya hammaddeleri yok pahasına satmışlar. Onlar ki, anlamadıkları bir dilde bu topraklara ad vermiş Kızılderililer'i susturup, bu toprağın adı "Yeni-Fransa" demişler. Birkaç on yıl geçmeden, o düzeydeki "Adalılar" ucuz hammaddenin kokusunu almış ve tarihin cilvesi Fransızlar'ı kendi topraklarında azınlık haline

Quebec devleti hayaliyle yaşıyor. 1960'larda kurulan "Ulusal Bağımsızlık İçin Birlik" ve 1963'te üçüncü dünya kurtuluş savaşlarının etkilenen, gözü kara, kanlı eylemlerin sahibi "Quebec Özgürlük Cephesi" hep bu istemin yansımaları... Ve son seçimlerde 54 sandalye ile parlamentoda temsil edilme hakkı kazanan "Quebec

Kızılderilileri yok edenler arasında onlar da vardı. Tarihin cilvesi, onlar bugün kendi bağımsızlıkları için mücadele vermek zorundalar...

Bloku" da bu hayalin en açık göstergesi. İngiliz asıllıların egemen olduğu bu topraklardaki ulusal bağımsızlık mücadelesinin temeli belki de yüzyıllardır süren İngiliz-Fransız çekişmesinin yeni dünyadaki yansıması. Her ne olursa olsun, Quebec bağımsız bir ülke olma yolunda ilerliyor. 1.540.680 km2'de 6.770.800 insanın yaşadığı bu topraklar belki 21. yüzyılın başında Birleşmiş Milletler'de "Quebec Cumhuriyeti" adı altında temsil edilecekler. "Kızılderililer'e ne mi oldu?" dediniz... Hala yaşayan Kızılderili kaldıysa eğer; eroin, krack, tiner vb. gibi narkotiklerin etkisinde anlamsız bakışlarla bu dünyayı seyrediyor olacaklar. Ataları ise zaten Quebec topraklarını kanlarıyla daha bereketli kılmış olarak mezarlarında ters dönüyorlar.

SÜLEYMAN KARAN

88.4 RADYO ARKADAŞ

BİZ ARKADAŞSIZ

H

Herşeye sıfırdan başlayan, başlamayı isteyen, herşeyin birlikte oluşturulduğu bir arkadaşı olmasını kim istemez. Ankara'da 88.4'ten yayın yapan Radyo Arkadaş hedefini böyle koyuyor. Radyo Arkadaş böylesine iddialı, ama bir o kadar da mütevazı... Böyle bir arkadaşlığı isteyen, bekleyen, özleyen, düşleyen insanlarla kuruyor arkadaşlığını.

Ankara'nın Kırkkonaklar semti, bir gecekondu mahallesi, mahallenin en tepesinde, henüz boş olan bir sokakta, neredeyse tek başına duran bir bina... Özellikle karanlıkta gördüğünüzde oldukça soğuk, rahatsız edici bir görüntü.

Fakat Radyo Arkadaş'ın kapısını çalıp, bodrum katına indiğinizde dışarıdaki hava bir anda dağılıyor. Hatta, yanlış bir mekana girdiğiniz endişesine kapılıyorsunuz. Adeta herhangi bir "aile evinin" oturma odası. Son derece mütevazı ev mobilyaları, bir kenarda kaynamakta olan çaydanlık, bir televizyon, eğer yemek saatine yakın bir zamanda gitmişseniz, ocakta pişen yemekler. Bu "ev halini" bozan ise, ortalıkta bir evde bulunabilecek sayının hayli üzerinde telefon ve radyo olması. Bu "sıcak temas" sonrasında girdiğiniz stüdyo ise tamamen radyo çalışanlarınca yaratılmış.

"Biz arkadaşız..." Ankara'da 88.4'ten yayın yapan Radyo Arkadaş, kendisini bu anons ile tanıtıyor, tanımlıyor. Tanıtım broşüründe "herşeye sıfırdan başlamanın adı"

diyor. Herşeye sıfırdan başlayan, başlamayı isteyen ve birlikteliği yine birlikte kuran bir arkadaşı olmasını kim istemez. Radyo Arkadaş böylesine iddialı, ama bir o kadar mütevazı... Hedefini böyle koyuyor. Böyle bir arkadaşlığı isteyen, bekleyen, özleyen, düşleyen insanlarla da kuruyor arkadaşlığını.

Deneme yayınlarına "nasıl bir radyo" tartışmaları ile ve dinleyicilerinin katılımıyla başlayan Radyo Arkadaş, kendisini "muhalif" olarak tanımlıyor ve "siyaset yapmayan ama siyasi olan bir yayındır" diyor.

Aktif dinleyici, aktif yayın

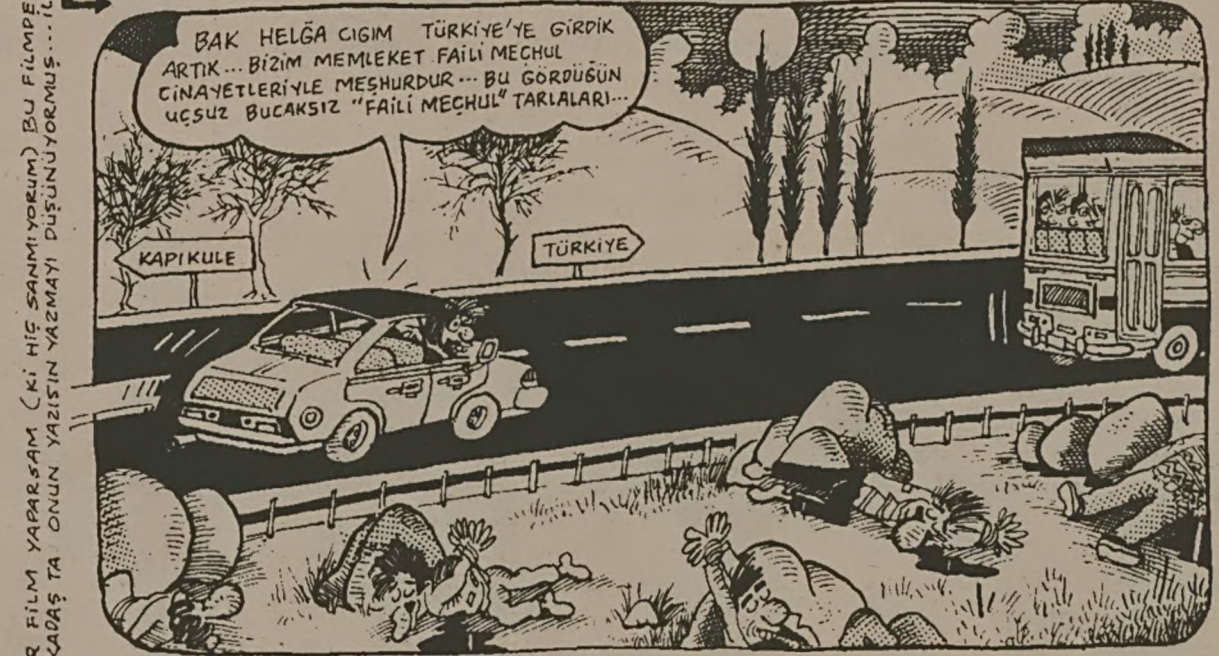
Radyo Arkadaş, gecekondu mahallesinden yayın yapıyor ve yine daha çok gecekondu mahallelerinden dinleniyor. Bu dinleyici profiline doğal sonucu olarak özellikle müzik yayınlarında ortaya çıkan "dinleyici baskısı" bazen "Arkadaş" çalışanlarını zorluyor. Bazen de 88.4'ün "gündüz insan gece kurt" olmasına yol açıyor. Fakat bütün "katılımcı" ve "dinleyicinin belirleyici" olduğu bir yayıncılık iddiasını

ortaya atmanın kaçınılmaz sonucu bu. Mevcut ve hakim medya dünyasının "bizi izlemeye devam edin" spotuyla ortaya koyduğu "katılıma yer bırakmayan pasif izleme ilişkisi"ne hep yabancı kalmayı istiyor "Arkadaş"çılar. "Mesaj veren, bildiriler okuyan bir muhaliflik de" yapmak istemiyorlar. "Hakim medya dünyasının görmezden geldiği şeylerden bahsetmek, yine aynı dünyanın insanlarının gözüne gözüne soktuğu, durmadan pompaladığı 'bilgileri' bir başka şekilde okumak, yaratılıp duran 'yeni tabulara' teslim olmaksızın 'tabu yıkıcıların' üzerinde raks ettiği değerleri yeniden dillendirmek" istiyorlar.

B. Brecht'in radyoyu tanımlarken söylediği "dinleyiciye sadece birşeyin aktarıldığı değil, dinleyicinin onu alımladığı, algıladığı ve böylece dinleyiciyi yalnızca dinleten değil, konuşan, onu bir birey olarak yalıtan değil, fakat onları birbirine bağlayan bir iletişim sistemidir" sözlerinden hareket ettiklerini söyleyen "Radyo Arkadaş" çalışanları, "basın, hükümet

D E R Y A K U Z U L A R I

ANACAĞIM İMGELERİM VARDIR... ÖRNEĞİN KAR, RAMAZAN DAVULCUSU VS VS.... BUNLARA YENİ BİR ŞEY DAHA EKLENDİ ŞİMDİ: CENAZELERDEKİ ALKIŞLARIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ: DOSTLAR; BU YAZIYI, İSTEYEN KARİKATÜR KÖSEMİN

ARARIN (BEKİ)... DA BİR KÖŞE YAZISI OLARAK HEYECANLA OKUDUM... YANI BEN BU KÖŞE HAKKINDA ESPRİ YAPMAYI DÜŞÜNÜRKEN, GAZETECİ... BİR FİLM YAPARSAM (Kİ HİÇ SANMIYORDUM) BU FİLMDE KULLANILAN ANIMANLAR SOLCU CENAZELERİNDE GÖRDÜĞÜM BU ALKIŞLAMA OLAYINI, SONRA, SANATÇI CENAZELERİNDE GÖRMÜŞÜM...

ve paranın gücüne bağımlı olmadığı zaman özgürdür" diyen A. Camus'ya da sonuna kadar inanıyorlar.

Reklama karşı hassasız

Onlar da Express gibi mülksüzler safında. "Sıfırdan başladık ama artık sıfır noktasında değiliz" diyorlar. "Radyo Arkadaş", finans sorunlarını aşmak ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi başarmak için de yayın politikasını üzerine bina ettiği "katılımcılığa" güveniyor. "Bir kentin yine o kentin insanlarınca yaratılmış ve yaşatılan yayını olmak; ortak bir mülkiyetin ve artık bir fedakarlığın sonucunda var edilebilir". Bu noktadan hareket eden Radyo Arkadaş, bir ortaklık kampanyası açtı. Çok ortaklı bir anonim şirket olarak tanesi 500 bin liradan 1000 adet hisseyi satışa sundu.

Başlangıç olarak bin adet hazırlanan hisse senetleri, Ankara'nın radyosu olmayı hedefleyen "arkadaş"larını desteklemek isteyen herkese açık. Daha şimdiden hisselerin büyük çoğunluğu satılmış durumda. Demokratik kitle örgütleri, sendikalar, taksi durakları, muhtarlar, vakıflar, şirketler Radyo Arkadaş hisselerinden alarak çorbaya tuz atma çabasında. Radyo Arkadaş, dinleyicilerini sadece dinlemeye değil, sahip olmaya, sahip çıkmaya, ortak olmaya çağırıyor. Sürekli gelir imkanları açısından diğer radyolar gibi reklama muhtaç "Arkadaş" ama hakim medyada "reklam kutsal, gerisi kolay" diyen, "herşey para" diyen bir anlayıştan da uzak. Her reklamı kabul etmiyor "Arkadaş". Örneğin "çocuklara yöne-

lik reklamlarda çok hassas" olduklarını söylüyorlar. "İnsanların kandırılmasına aracılık" edemeyeceklerini, "hele çocukların zaaflarının kullanılmasına asla göz yummayacaklarını" söylüyorlar. Reklamlara bir tür denetim uygulamalarına rağmen, fena olmayan bir reklam gelirini şimdiden sağlamış durumda.

Elektrikçi Hulusi Usta'dan Amigo Zeki'ye

Yirmidört saat aralıksız olarak yayın yapan, "Arkadaş", neredeyse "yol parası" düzeyinde ücret alan, "profesyonel"leri dışında gönüllü çabalarla program üretiyor.

Akademisyenlerden gazetecilere, demokratik kitle örgütlerinden futbol klübü taraftarlarına, öğrencilerden odalara kadar çeşitli kişi ve kuruluşlar Radyo Arkadaş'a omuz veriyor. Gelip program yapıyor, destek oluyor, yardım ediyor.

Bu geniş yelpazeli destek çemberi Radyo Arkadaş'ın tanıtım broşüründeki "destekleyici" listesinden de görülüyor zaten. "Elektrikçi Hulusi Usta, Amigo Zeki, Maçka Taksi, Birlik Mahallesi Muhtarlığı, Aydın Market, Radyo D, Ada Kasetçilik, Mavi Gazete, Alternatif Reklamcılık, Başak Yayıncılık, Arkadaş Kitabevi" imzalarını koyan destekçilerden bir demet sadece. Şimdi onlara "Express" de ekleniyor. Destek çeşitliliğinin yanı sıra, içtenliği de son derece cesaret verici. Bindiğimiz takside Arkadaş'ı dinleyen şoför, "abi ne zamandır durakta konuşuyoruz, çok ayıp ettik bir ziyarete gelemedik. İnsan arkadaşını ziyaret etmez mi?"

diyor. "Başka türlü bir ses vermenin" ama "başkalığı" yabancılıkta aramadan, aksanını ve dilini zorlamadan bunu yapmanın aslında nasıl da bir beklenti, bir özlem olduğunun anlaşılmasında önemli bir paya sahip "Arkadaş". Ankara'da "farklı" yayıncılık konusunda üç;dört taklitçisinin çıkması da bu yüzden. Bu taklitçilik, şimdilik etnik çeşitliliğe verdiği "biraz aşırı prim" ve "prestij" eğilimleri öne çıkartmakla biçimlendiği müzik politikası ile sınırlı.

Radyo Arkadaş, finansal ve teknik sorunlarını çözmek için ürettiği yöntemlerle de "farklı" olmayı deniyor. Fakat asıl farklılık vurgusu yayın anlayışında: "Farklı kimlikler arasında hiyerarşik olmayan bir alış verişe katkıda bulunmayı; medya ve demokrasi ilişkisini yeni baştan düşünmenin aracı olmayı; karşı kültürün mayalanacağı zeminlerden biri olmayı varlık nedeni sayıyoruz" diyor Arkadaşçılar 88.4 için. Bu varlık nedeninin karşısına onun doğal uzantısı olarak konulan ilkeli yayıncılık anlayışı için de şunları söylüyorlar: "Radyo Arkadaş'ın anayasası oldukça gevşek ve geniş yorumlanabilecek bir ilkeler manzumesi ile sınırlı olacaktır".

Kendilerini tarif ederken biraz kitabı cümleler kursalar, işin teorisi üzerine biraz fazla laf etseler de, "yüksek kültür" şıngırcılığı, "seçkin-ci" yayın anlayışı ve "tebliğci" lafazanlık gibi takıntıları yok. Radyo gibi bir aracın "popüler" olanla ilişkisini biliyorlar. Uygulama için söylenecek söz; "Kervan yolda düzülür".

EXPRESS için ne dediler?

Radyo Arkadaş, Express'in gelişini ilk selamlayan yayınlardan biri oldu. Daha Express tanıtım kampanyası başlamadan, Radyo Arkadaş kardeş yayın olarak selamladığı Express'i dinleyicilerine haber verdi. Çeşitli programlarında, program aralarında, reklamlarda Express'ten bahsetti, destekledi. Dinleyicilerini Express'i desteklemeye çağırdı. Radyo Arkadaş dinleyicileri de "arkadaşlarının" bu çağrılarına olumlu yanıtlar verdiler.

Express'in ilk sayısının yayınlanması-
nı takip eden 31 Ocak Pazartesi günü
Radyo Arkadaş'ta yayınlanan "gece
sohbeti"nde, dinleyicilere Express'le ilgili
görüşleri soruldu. İşte onlardan bazıları:

Ümit "Express küfretme özgürlüğünü kullanıyor"

Serdar "Afişleri ile kapitalist medyaya tam bir 'nah' yaptı. Yaşasın özgürlük, yaşasın özgür basın"

Sinan "Kapakta afişteki hareket olmalıydı. Sayfa düzeni ve dili konusunda bazı sorunlar var. Yaşamasını ve sürekli bu çizgide kalmasını diliyorum"

Ülkü "Medya kalıplarının dışına çıkan bir gazetenin isminin 'yabancı' olmasını yadırgadım. Fakat içi çok hoşuma gitti"

Adsızlar "Express medyaya üçün birini göstermiştir"

Alper "Medya eleştirisine kendisini adamak yerine 'alternatif medya' olma-ya uğraşmalı"

Seda "Diğer gazeteler gibi çok eleştiriyor. Bunu diğerlerinden farklı yapıyor. Ayrıca pahalı"

Dilek "Express, kuşbeyinli kesin çözümlere karşı mülksüzlerin zaferi. Yaşasın Express"

ENAZEDKİ ALKIŞLAR... NE DİYORDU PAVESE: "TÜM YAŞAM, DİYE DÜŞÜNÜYORUM BOYLESİ SABAHLARDA, TÜM YAŞAM GÜNEŞ ALTINDA BİR OYUN "... VE DİZİM ÖLÜ OYUNCULAR İÇİN YAPILAN...
... VE BU GİDEREK "BABA" CENAZELERİNDE DE YAPILMAYA BAŞLADI... GEÇENLERDE, OLAN BİR BABA (CAMİ AVLUSUNDA PEĞİLE) MEZARLIKTA TAM TOPRAĞA VERİLİRKEN ALKIŞ...
... ÇERÇEVESİ OLARAK GEÇEBİLİR, İSTEYEN DE BİR KÖŞE YAZISI OLARAK OKUYABİLİR.... BOYNUNUZA AĞRITACAĞIMDAN DOLAYI ÖZÜR DİLERİM.... EFENDİME SÖYLÜYÜM...
m23

YAZI BURADA BİTER... HAYATIN DEVAM EDİYOR OLMASI, YAZILARIMIN DA DEVAM EDECEĞİYLE ÖRTÜŞÜR... BELKİ KAFAMDA, BELKİ PRATİKTE... HOŞCAKALIN...
GÜN TÜYLERİN ZAHİRLANDIĞINI HATIRLIYORUM... SANIRIM "BACON" IN DENEMELİNDE VARPI "GÜME TÜM KORKUNCULUĞUNU VEREN (ona sevgisiz hüznüler katın → B
URUPTA BİR TÜRLÜ ESPRİSİNİ YAPAMADIGIM KONULAR VARDIR... BUNLARDAN BİRİNİ BUGUN ALPİGİM BİR GAZETEDE "CENAZELERDEKİ RIKISLARIN DÜŞÜNÜRDÜKLERİ" BAŞLIĞI ALTIN

OYNAK KOBRA

KİMİ SOKAR, NASIL SOKAR BİLİNMEZ...

Her
baklavada
kenar
vardır...

ADI ULU ENGİN

(Fransızca'da H okunmaz). Saçlar bukletle buklet, Brüksel'de "modernizmin keyfini çıkartıyorum, cafe'de yan masada sarışın kızla gözgözeyiz, Sosyalizmin çirkinleştirdiği kadınları düşünüyorum" ayakları. (Herifi çenesinden vurdular, ne ayak olduğunu anlayamadık, kadın dalgası dediler, o "demokrasi için canımızı veririz" ayağındaydı, pes dedik, pes bel!). "Uçakta" Resimli Roman" dergisini okuyorum, Türkiye'de zihniyet devrimi yaşıyor, modernler geliyor" dediğini de unutmamak, iki sayı üçüncüsü gelmedi "Resimli Roman" ın, modernler gelemedi, kahkahadan nerdeyse biz gelecektik. Modern yazarımızın Türkiye'ye dönmeye niyeti de yok ama, "Türk zihniyet devrimini" an be an izliyor Brüksel cafelelerinde Valon kızlarının gözlerine modern modern bakarken. O buklet saçlarına taktım modern oğlan!

ERKEKLER BİRLEŞİN! KESEN ELLER KIRILSIN...

Kendini bilmez bir Amerikalı hatun kalkmış, kocasını pırasa doğrar gibi doğramış... Bu yetmiyor gibi, mahkemede gert-gert geçirmekte: "Çok berki-tildim; ondan herifinkinin boyunu kısalttım!" El insaf... Bir de mahkeme sonucunu duyun da insanlığınızdan utanın: Neymiş efendim, hanımefendi çok çekmiş, öyleyse kesermiş. Yahu ne kesiyorsun? Açılışlarda kurdela mı? İHD, Amnesty Internationale nerede? Ey insan hakları savunucuları nerelerdesiniz? Hillary, Clinton falan derken Kadın yırttı! Bu da yetmedi. Ankara'da başka bir eksiketek, bir Türk erkeğinin hayatını kararttı. Hesapta adamla ayrılık öncesi son muhabbeti yapıyorlar. Delikanlı abimiz sizinca da, canı kadın malum yeri gövdeden ayırıyor...

YER: Mahkeme salonu

KONU: Organları kesen eller kırılmalı!

ZAMAN: Kadınlar yaşadığı sürece...

SLOGAN: Kahrolsun feminizm, yaşasın mücadelemiz!

Sonra da sırta kadem basıyor. Kamuoyu feryat figan...

Zannedersiniz ki adamcağızı koruyacaklar. Nerede? Yok "Aysel geri dön; Türk adaletine güven, avukatlarımız seni bu işten yıttırarak, aslında haksız olan o herifcioğlu", zevzekliğine yatıverdiler... Ben açıkçası, "üstüne geleni keser" mavrasından acaip kılanyorum. Tophane de bile adamı bu kadar ani çizmezler. Hem bu nalburda satılmıyor ki, herif metreyle kessin versin de yerine koyasın. Gitti mi gidiyor. Gün bu gündür. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın diye düşünenler" kobra ruhunu anlamayan gafillerdir. Tüm erkekleri, harbi erkekleri, eylem birliğine çağırıyorum. Sondacı kırdıran abimize destek atalım. Bugün ona, yarın bize.

BORIS VE TEMPRA

Televizyon kanallarını karıştırıyordum. Gözüme "Sabah bunu yaparsa bende dinazorum" diyerek yılan artist takıldı..Kolay kaçamıyor insan. Bunları niye söylüyorsun diyeceksiniz. Şu günlerde İstanbul sosyetesini gemide dolaştırarak eğlendirmeye çalışan Ferhan'dan bahsetmek istiyorum. Önce solcu vari tiyatro, alışıktığımız bir mizah anlayışı... Boris Vian onun yaşına gelmeden çoktan göçüp gitmişti. Ferhan'ın talihsizliği yaşaması oldu. Ama Türkiye'ye tepeden bakıp çabucak "Tempralaştı". (Yeni model Temporaların arka tarafları epeyce yüksek) Şahları da vururlar oyununda Menderes'e özenip yılların tiyatrocularına "Ben burda sandalye koyar oyun oynatırım" deyince Bülent Kayabaş gibi delikanlı oyuncular tarafından terkedildi. Münir Özkul'dan kavuğu alması onu gerçek bir "tempa" yaptı. Derya ile evlenmesi gazı sonuna kadar açtı, iyice dağıttı. Derya'nın sahnede saçını çekerek o..pu.. diye saldırdığı bir oyuncuyu kovmakta tereddüt etmedi. İşin içinden aslında Ferhan'ın oyunculuk yeteneğini çokta takmadan genç kızları tiyatroya alması çıktı. Ferhan, oyunculara ölmeyecek kadar para verip, radyo programlarında açık açık aşağılayacak kadar pervasız. Tabi yanında "Ama Ferhan ağbi bizim size ihtiyacımız var" diye ağlaşan bol sayıda "kadro" mevcut. Tüm bunlara bakınca Lionslara takım bileti satmasına şaşmamak lazım. Yani şimdi bunlara rağmen kavuk yerinde dursun mu?

GERDİR GERDİR; DERİ Mİ KALIR...

Türk Sanat Müziğinin amortisörlü solisti "taş bebek" Gönül, duyduk ki; sebi sübyana bok atmaktaymış. Öyle gazete köşelerindez maval atmanın alemi yok! Hesapta, "taş bebek" 18'lik kızlara taş çıkartıyormuş. Ufak attı, civcivler yesin! Cami yıkılmış, mihrap çoktan yokolmuş. Sen git bilmem kaç kere, orandan burandan gerdır, ondan sonra kalkıp, "etrafıma bakıyorum, daha 23 yaşında göğüsleri silikon, dudakları silikon, her yerleri sarkmış" de. Be kadın, "gerdiyorum; 20 yaşında semiz çocuk kafesliyorum", diyorsun. Peki, öyleyse elin genç kızına ne demeye bulaşıyorsun?

MANİTALAR BU KAPAĞIN ALTINDA!

Geçenlerde açtım televizyonu, bir de ne göreyim! Amerikanlar almış iki maymunu eyleşiyorlar. Öyle sirk eğlencesi falan değil, hani, Koca koca ilim adamları, iki hayvanata gazoz ikram ediyor. Ne ayak demeye kalmadı, herifcioğlu vaziyeti açıkladı: Maymunun birine kola, diğerine pepsi içirip deney yapıyorlarmış...İşte bilgi toplumu, helal olsun! Neyse biz neticeye gelelim: Kolaya talim eden maymuncağız el maharetlerini geliştirmiş. Pepsi içen ise, laboratuardan toz olmuş. Millet acaip şaşkın pozlarda... Amerikan ilim tayfası bekleyedursun; maymun bir telefon çakıyor: İşte, ben falanca yerde, manitalarla falan feşmekan! Aynen bir plajda, hayvanat dört manitayı derdest edip, cipe atmış. Bir yandan cipi sürmekte, diğer yandan şehvet naraları atmakta. Manitalara gelince, hepsinde ağız, kulak mesafesi sıfır. Bu amerikanlar çok adi oluyor. Biz Türklere adi pepsiyi kakalıyor, maymun amerikan olunca halis pepsiye takılıyor. Sonuç, ben kilo-kilo pepsi götürüyorum. Elin maymunu bir bardak içip, dört huri götürüyor!

ARPAMATİK RÜZGARİ ARKADAN YEDİ

Dolar krizi bankaları vurdu, vatandaşları vurdu. Bazı "analistleri" ise kriz değil ters rüzgar vurdu, ama bana mısın demiyorlar. Arpamatik dergisi rüzgarı arkadan aldığını düşünüp "Borsada 50 bin endeks" diye üfürmeye başlamıştı. Aynı nüshada "Dolara yatırım yapmanın cazibesi geçti" dediler. O hafta dolar bunları yalancı çıkarmak için olsa gerek son yılların en yüksek primlerinden birini yapıp 20 bin liraya çıktı. Hiç tınmadılar. Biz demiştik ayaklarına yatıp, "Uzmanlar Merkez Bankası'nın güçlü olduğunu söylüyor, bişi olmucakmış. Borsa uçuyor" dediler. Dedikleri hafta bir de yüzde 13'lük devalüasyon "vurdu". Borsa endeksi ise yüzde 28 geriledi. "Uzmanlar onu dedi", "uzmanlar bunu dedi" diye işkembeden analizlerin sonu bu. Arkadaşlara hububat borsası ve kereste üzerine tahminlerde bulunmalarını şiddetle tavsiye ederiz. Değil üç beş kuruş sahibi vatandaş, Karun bile bunları okuyup yatırım yapsa, beş kuruşuz ortada kalırdı.

"Şimdi, ey okuyucu, kapaktaki başlığı gördün (hemen bu sayfayı mı açtın?! Spekülasyon meraklısı mısın? Niye okuyorsun öyleyse bu dergiyi? Aktüel var, Tempo var, kesmesse Klips var...Varoğlu var. Ne uğraşıyorsun kıytırık fotokopi dergimizle? Hadi abim, başka kapıya !.."

Nuh peygamber uzaylı mıydı?

...Biz de kandık "ey okuyucu"; "underground" fotokopi dergisi Coelacanth'ın 13. sayısının kapağındaki bu "zarf"a. Coelacanth, 1992 ve 1993 yıllarında (ilk sayının çıkışı ocak 1992) Antalya'da bir araya gelen bir grup genç insanın yayınladığı bir fotokopi dergisi. Derginin kurucu elemanlarından "Erkan" başlangıç adımlarını şöyle anlatıyor: "Üç tane tıfil herifçik, ikimiz anarşist birimiz komünist. Antalya'da ne kadar kitle örgütü varsa (parti, dernek, kıl, tüy) hemen hepsine takıldık, kendimize uygun bi platform bulamadık, en sonunda 'bari çıkaralım kendi fotokopi dergimizi, hem bize organ olur, hem birileri gelir platform oluruz...'" Böyle diyor ve yola çıkıyorlar. Birinci yılın sonunda yine "Erkan" değerlendiriyor: "Biz burada, Coelacanth aracılığıyla bir grup insan bir yaşam deneyimi paylaştık. Bizi

biraraya getiren, öncelikle sisteme karşı olmak değil, dostluktu. Birarada tutansa oluşturup geliştirmeye çalıştığımız etikti." Güzel şeyler yaşamışlar değil mi?.. Üstelik varettileri yayın organı da, çok etkileyiciydi. Türkiye'de yayınlanan fotokopi dergilerinin çok iyilerinden, Her sayısında en az bir, iki tane "mutla-

ka okunması gereken" yazı olan "yoğun" bir ses. Medyanın ya da babadan kalma fikir-yöntemlerle dergi çıkaranların çok gereksindiği ama bir türlü bulamadığı seslerden. Misal?diyeceksiniz:

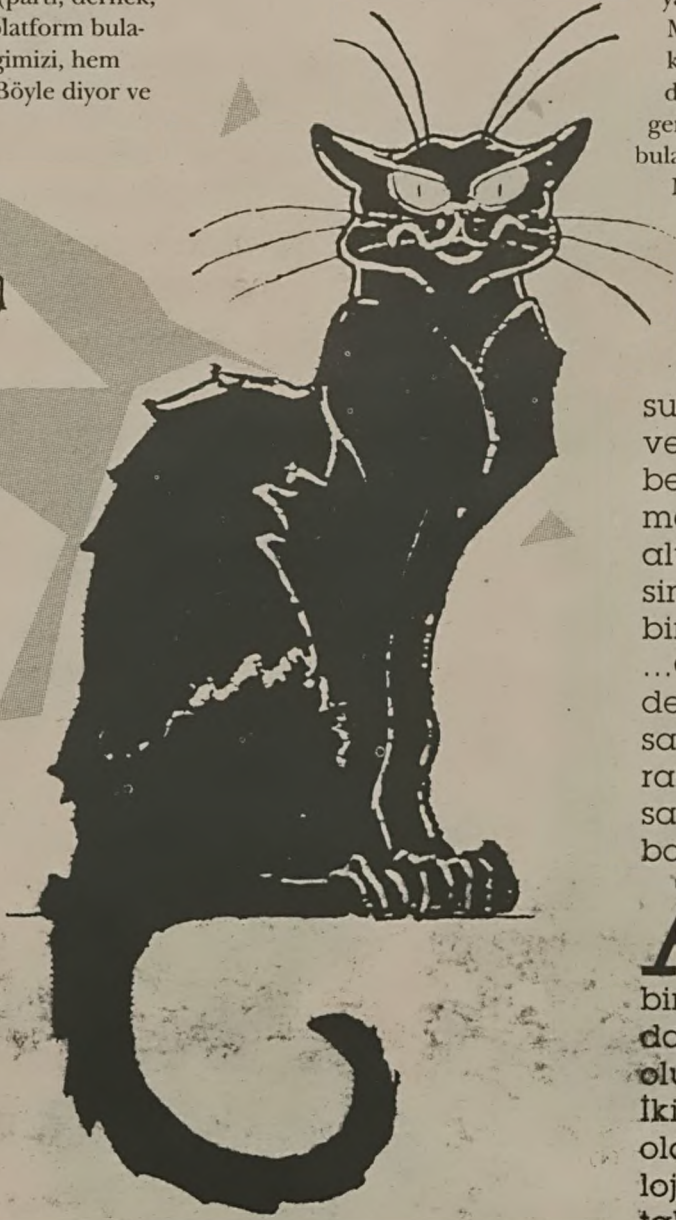
coelacanth

Mart 93'te çıkan sayısında Uluç Akin'in yazısı "Bir Oyun: Milliyetçilik".

"Ben eskiden bir Turancıydım, ama hem bir kişiden doğrudan etkilenmiş, hem de faşist etiği almamış olmam nedeniyle bir ülkücü değilim. Eski emperyalist devletlerin kurdukları kolonilerin daha sonraları bağımsızlıklarını kazanmalarının neden olduğu ülke sayısı çokluğuna duyduğum tepki beni bir şeyler kurgulamaya itti.

Bu, sömürülmüş ulusların kendi yazgılarını çizdiği, etnik yapıların birbirini ezmesini ya da emperyalistlerce kolonileştirilmesini ortadan kaldıran bir ütopyaydı. Din farklılıklarının ulusun birleşmesini engelleyecek bir önemi yoktu. (Hindistan-Pakistan-Bangladeş gibi). Bu federal yapılarla ülke sayısı azalıyordu ve bu durumda da Nasyonel Enternasyonel kavramı olumlanıyordu.

...Beni şu anda rahatsız eden bu yalanın hala revaçta olması. İşin tehlikeli yanını ülkücüler değil, milliyet kavramını içselleştirmiş olan liberal, demokrat, ve hatta devrimci insanlar oluşturuyor, çünkü bu bela şu anda in olmuş du-

rumda ve kimse de kolay kolay out olmasını beklemesin...."

Ya da aynı sayıda, Memet Eren'in "Bi-Taraf Değilim, bir Tarafım" başlıklı yazısı: "...İşte gündelik, sıradan ilişkiler içinde dilimizden kolaylıkla dökülö-veren, sık sık kullandığımız bu keli-

me ('tarafsızlık'), belli bir bağlamda ve -veya bir sıfat olarak kullanıldığında bütün 'masumluluğunu', 'sıradanlığını' yitiriyor; ve bir aldatmacaya dönüşüyor. Haber başlıklarını bile 'yorumsuz' atmayan, ama (gazetenin) adının altına 'Tarafsız Siyasi Gazete' ibaresini eksik etmeyen gazeteler bunun bir örneği.

...Özetle 'tarafsız' olmak mümkün değildir. Çağından sorumlu her insan gibi gazeteci de bir 'taraf'tır. Tarafıllığı dünya görüşünde, toplumsal konumunda, topluma, olaylara bakışındadır."

Aralık 92 Hatuk Oral... Mastürbasyon, hayal ve kol gücünü geliştirir. Uykusuzluğa birebirdir. İşten yorgun dönen ya da başı ağrıyan, eşinize alternatif oluşturur....

İkili ilişkilerini siyasal bir yatırım olarak görenler, yatakta hangi ideolojinin propagandacılığını yapmaktalar acaba? En iyisi 'bireysel anarşizm' MASTÜRBASYON!!!!...

Bu işi sokakta herkesin ortasında yapabilirsiniz. Ama ait olduğunuz ülkenin rejimine bağlı olarak çeşitli cezalar alacağınız ortadadır.... Eğer bir rock yıldızıysanız, ününüze dahillik payesi bile eklenebilir böyle bir durumda. Sokaktaki adamsanız delilik payesiyle yetinebilirsiniz!"

EN ÇOK SATAN POSTERLER

Herkesin posterini kendine

Genç işadamlarının, Yuppie'lerin posterini başka, Anadolu delikanlısının başka.

Genç kızın, "tek tabanca" erkekinki de başka...

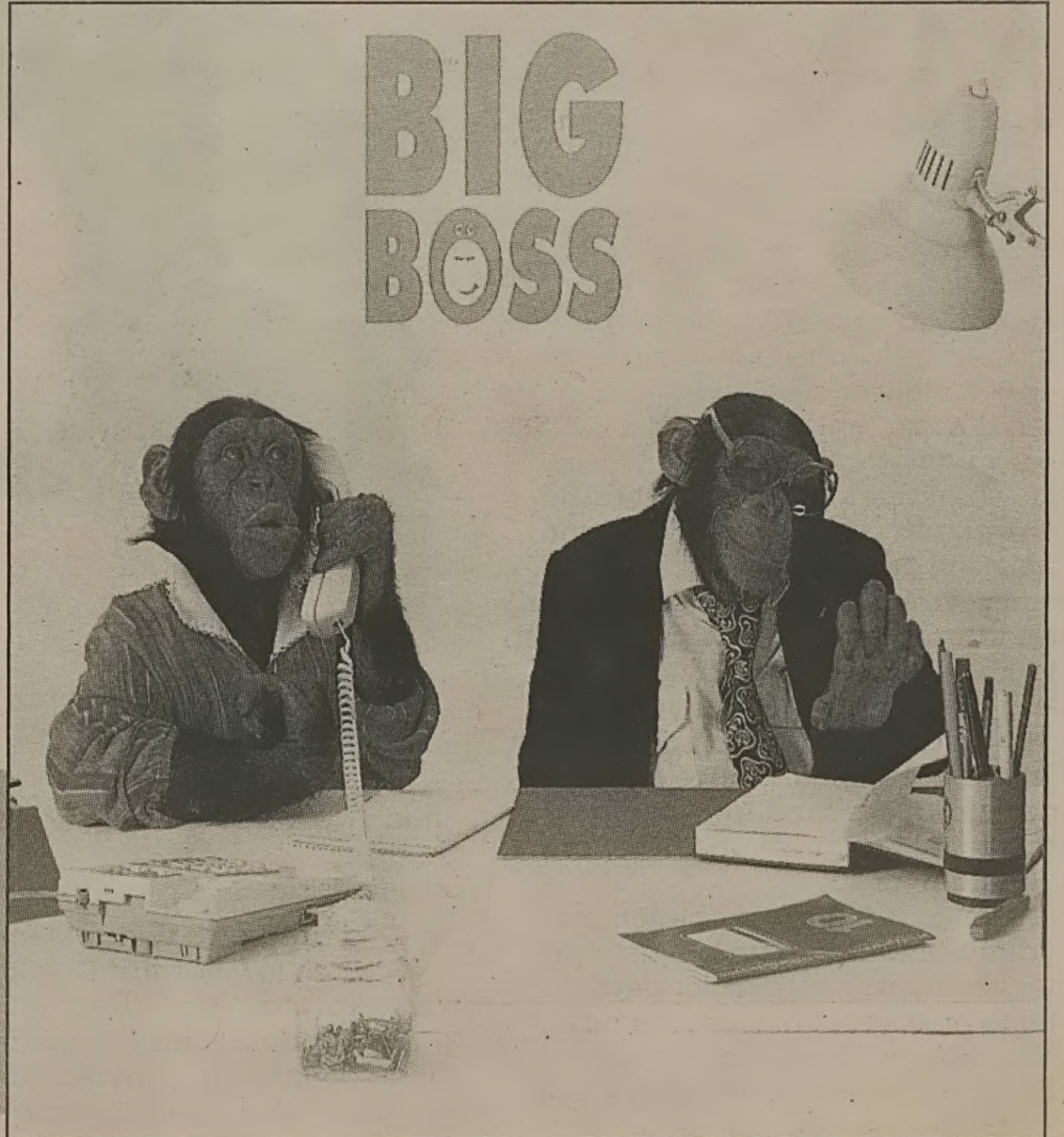
Imajlar denizinde yüzüyoruz. Aşağıdaki fotoğraflar, hayal dünyamızı ele veriyor: Adamın biri, Yılmaz Güney posterini satın alıyor. Çünkü... Ya da genç bir kız, bacaklarının arsına çocuğunu almış kadının fotoğrafını satın alıyor: "Anne olacak, çocuğu olacak... "Peki ama benim bacaklarım da bu kadar güzel mi?". İmajların fotoğraflarını satan esnaf arasında küçük bir araştırma yapan Express, bazı gerçekleri "olay yerinde" müşahade etti:

Orta yaşlılar daha çok manzara ve bebek posterlerini satın alıyor... Genel olarak asıl talebi, gençler oluşturuyor. Tercihler ise senenin modasına göre belirleniyor. Daha önce "nostalji" modasıyla siyah beyaz fotoğraflar ilgi görürken, bu sene arabada, ayakta, yatakta, kısaca her pozisyonda yarı çıplak erotik posterler süslüyor duvarları. Gençlerin eğitim durumları ve sosyal çevrelerine göre tercihleri farklılaşıyor. Öğrenciler çiftli erotik

posterleri alırken, çalışan ve gecekondu bölgesinde yaşayan gençler "tek tabanca" çıplakları tercih ediyor... Beyaz atlar, maymunlar, kedi ve köpekler, yani kısaca hayvanlı posterler en çok çocukların ilgisini çekiyor. Son günlerde en çok alıcı bulanlar, Atatürk posterleri. Uğur Mumcu'nun fotoğrafları ise Atatürk'ün ardından ikinci sırada. Bütün bu sosyolojik işaretler, "hayra alamet" mi, bilinmez. Bilinen o ki, şimdi bu imajlar revaçta...

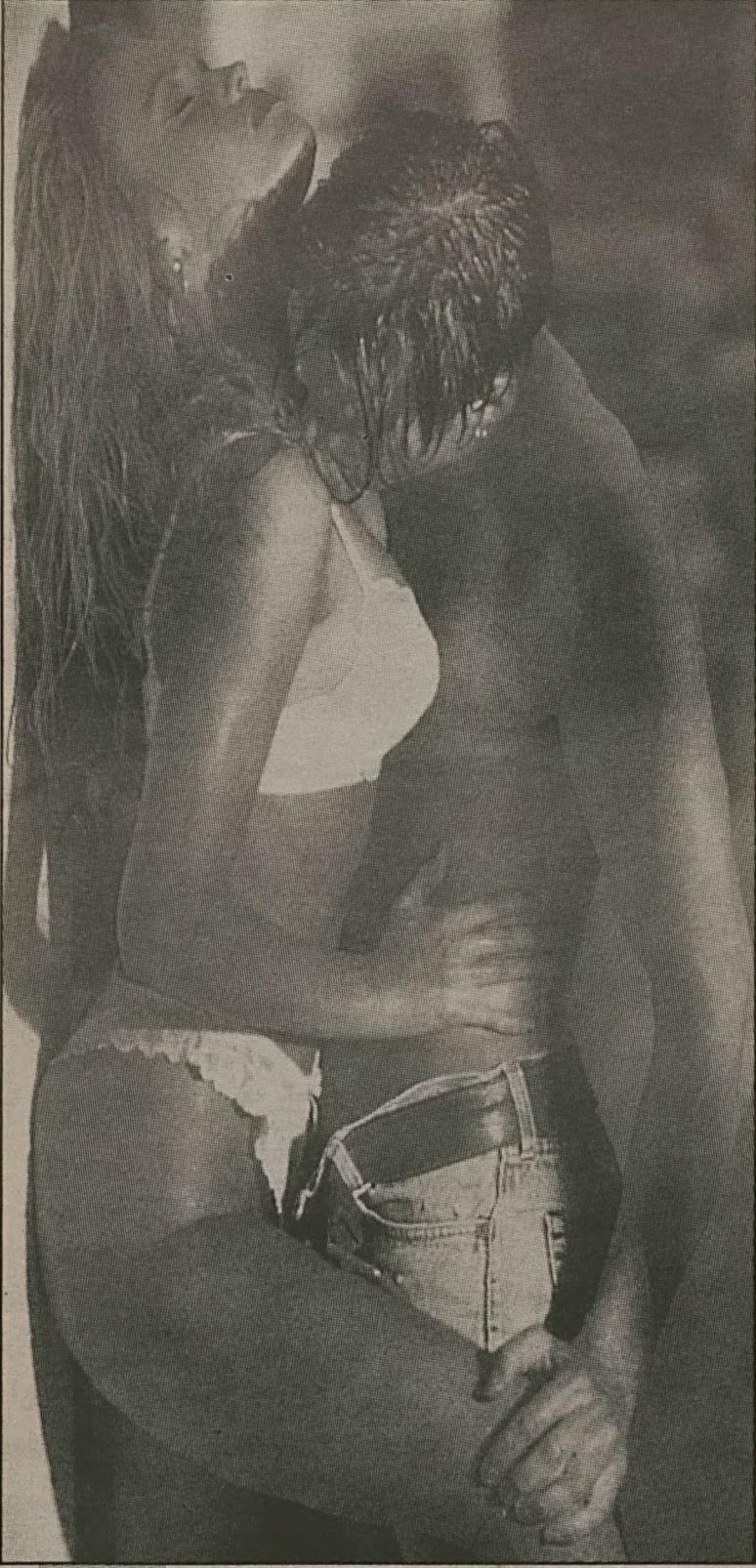

Güzel bacakların arasında bir çocuk. Poster klasiğimiz, "Ağlayan Çocuk" artık ortalıkta görünmüyor pek. Gözü yaşlı bir çocuk yerine, arada iki hoş bacak görmek, bugünlerde daha heyecan verici galiba. Seksi bacaklar altında seks de öğrencek bir çocuk. Hem seks, hem çocuk. Önce seks... Tedbir yoksa, çocuk kuvvetle muhtemel. Tehlikeli bir alaka var ikisinin arasında. "Poster esnafı"ndan öğrendiğimize göre üniversiteli genç kızlar alıyor bu posterini daha çok: "Evet ben de anne olacağım... Ama "çekici" bir anne... Tıpkı reklamdaki gibi: "Güzel, gerçek ve hür..."

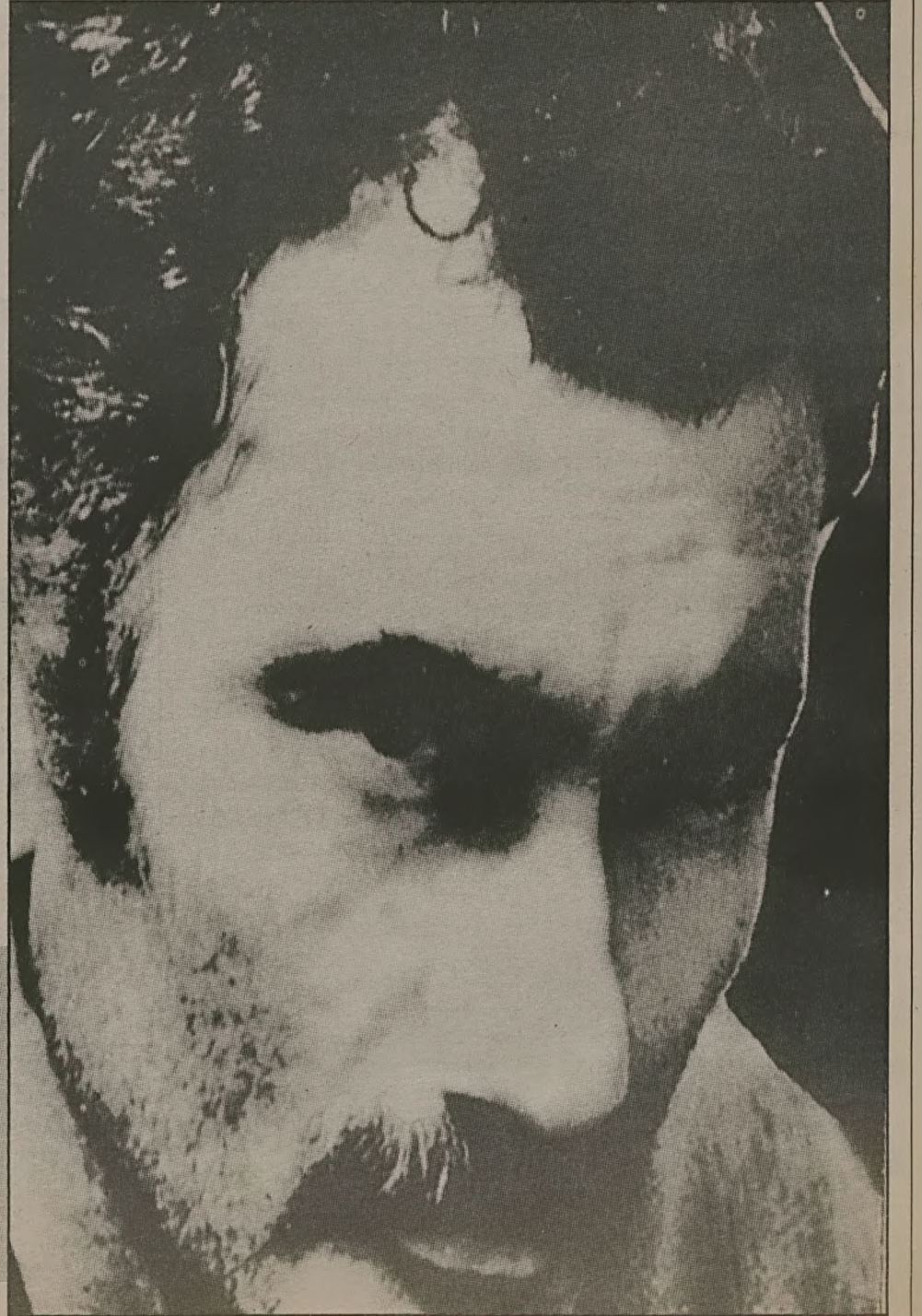
Boss, yani "patron"un İngilizcesi. Verilen bilgiye göre, daha çok, "genç işadamları", "Yuppie"ler alıyor bu posterini. "Kendi kendisiyle dalga geçebilme yeteneği" mi desek, "başka patronlarla dalga geçme isteği" mi? Herneyse... Express patronsuz dergi ama biz yine de büromuza koyduk bu posterini:

"Bütün patronlarla dalga geçme isteği".

Ne yalan söylemeli, biraz göbekli, hafif enlemesineyiz... Ama "mermer vücutları" asıyoruz odalarımıza: "Taş gibi bir hatun" ya da "üçgen" bir erkek istiyoruz artık. Hem de "bir yastıkta kocamak için". Oysa sonunda, bir imaja değil, "sahici birine" razı oluyoruz. Hayalimizdeki kahramanın fotoğrafını kaldırıp duvardan, koyuyoruz kapının önüne. Trenin önünde birbirine sarılma meselesine gelince... Evet o: Hayatın ta kendisi!

"Ayrılıyorken sarılıyoruz..."

Yine "esnaf"tan aldığımız bilgiye göre "Çirkin Kral"ın posterinin talebini lise ve üniversite öğrencileri oluşturuyor. Milli Tarih derslerinin çıkışında, sansürlü tarihin simalarını sokak tezgahlarından alıyorlar. İmaj biraz eski belki: Tom Cruise gibi "Baby Face" değil Yılmaz Güney, ama Türkiye'li bir öğrenci için ondan daha sahici. **Onu hala seviyoruz.**

Bitirimler semti Kasımpaşa'dan "mutena" Kadıköy'e... Devrimci ODTÜ'den Holdingler dünyasına...Kabadayılık, Fenerlilik, solculuk, yöneticilik... Kasımpaşalı Reşat'ın maceraları her hafta Express'te. 32 kısım tekmlili tefrika! Toplumsal hafızaya zapping:

Kahramanımız Reşat "kelime ekonomisi"ne pek itibar etmediği için, onu önce sosyolog arkadaşı H. K.'nın ağzından tanıyın istedik.

-Reşat: üst-orta sınıf bir profesyonel yönetici, diye özetlemek mümkündür. Ama bu, bir eğilimler, kimlikler

döneme "yeni bir kuvvay-i milliye hareketi" misyonu biçme patenti ona, "köseyi dönme" misyonu ise, "kategorize etme özürü" başkalarına nasip olmuştur.

Reşat'ı yaşamın her alanını yakalama gayretini yüreğinde hisseden, bazen elleri bomboş kalan 70'ler

Sorar sormaz, haberlerde yeni seçilen bakan biyografisini okumuş gibi devreye giriyor: "Evli, bir çocuklu, İngilizce bilir, koyu Fener'li." Evet koyu Fener'li.

ganı kalmaz. Çingene kavgaları, küfürün de üst düzeyde seyrettiği bir ortamdır; gün yüzü görmemiş küfürlerin üretim alanıdır. "Bubaan azına huniyle sıçayım" Reşat'ın ilk kez duyduğu ve içine alet-edevat takviye edilerek kuvvetlendirilmiş bir küfürdür.

şünür, bilinmez. Evin giderek pansiyon haline dönüştürüldüğü tesbitiyle önlem alan Reşat, 88'den bu yana evini halkın hizmetine kapayarak kendini rakip evlere atmıştır. Her hafta sonu, bir veya iki arkadaşının evine gitmeye başlar. Giderken de yanına iki büyük boy çanta dolusu vurgulu enstrümanlarını alır. Özellikle darbukası ile attığı soloları, önce misafir gittiği evin sempatisini, saatler ilerledikçe de komşuları da içeren büyük bir gürhunun nefretini kazanır; ve ufak ufak yok olma zamanının geldiğini hisseder. Darbuka-sı ile birlikte yeni nefretleri kazanacağı bölgelere uzanır. Darbuka O'nun bir uzvudur, gıdasıdır, akrabasıdır. Kasımpaşa yıllarında, çingene macuncuların, muthiş bir pazarlama tekniğiyle yanlarındaki klarnet, keman ve darbuka çalan çalgıcıları hayranlıkla seyreden Reşat, ilk feyzi burada kapar. Gecikmeden, annesine Eyüp'ten toprak bir darbuka aldırıp çalışmalarına başlar. Ama evdeki karakedinin darbukayı kırmasıyla, bu konudaki hamlesi yıllarca ertelenir. Ta ki üniversitede aldığı aliminyum darbuka ya kadar. Ne zaman bir karakedi görse, hayıflanır. Bir Güngör Hoşses veya Hüseyin ileri olamamı diye. Kendi için kotaramadığını kızı için gerçekleştirmeye niyetlidir. Minnacık yavru, küçük yaşta eline darbuka alır. Fakat anne, kızı ilkokula başlarken tembihler: "Kızım, okulda ola ki bir enstrüman çalıyor musun diye sorarlarsa sakın ha darbuka deme". Bunu duyan Reşat hayli sarsılır. Ama kısa süre içerisinde toparlanarak elindeki darbuka sayısını 8'e çıkarır. Bir darbuka ile dünyası kararar mahalleli, 8 darbuka hareketına karşı seferber olur ve Reşat'ı karakola şikayet eder. Komiser Erdoğan, Reşat'ın Kasımpaşa'dan küçüklük arkadaşı çıkınca, Reşat çalışmalarına zaman zaman Erdoğan'ın evinde de devam eder. Erdoğan 2 ay sonra tayinini ister ve Halic'teki karakollardan birine atanır.

Devamı haftaya:Reşat askerde.

KASIMPAŞALI REŞAT

mozayigi olan Reşat'ı anlatmaya yetmezdi. Reşat, Kasımpaşa'dan, Kadıköy'e, ODTÜ'den, holdingler dünyasına uzanan bir topografya-dan geliyor. Üstelik, "aidiyet duygusu"nun oldukça yüksek, Türk insanının vasıfları arasında pek yer bulamayan "toplumsal hafıza"sının güçlü olması, işleri daha da zorlaştırıyor. Hayatın; kabadayılık, Fenerlilik, solculuk, yöneticilik, iyi ama hafif kışkacı baba-koca düğmelerinden hangisine "zapping" yapacağı hiç belli olmuyor.

Aslında hepimiz benzer bir sürecin ürünü değil miyiz? Ama Reşat'ın bilinçaltını boşaltma cesareti, 4 saat uykuyla net 20 saat yaşama enerjisi, tanrı vergisi kuvvetinin Kasımpaşa'lılığı hayata geçirme olanağı vermesi, öyküsünü ayrıcalıklı kılıyor. "Döneklilik", "inkarcılık" gibi kavramlara tepkisi ona "simultane sentez" yapma gücü veriyor.

Acaba Reşat şu anda ne yapıyor? Bir yandan yurt dışındaki patronuna telefonda satış hasılatını rapor ederken, diğer yandan İslam Çupri'nin "Dreyfüs Rıdvan" yazısına göz atıyor olabilir. Muhtemelen, 5 dakika sonra sempatisini İslam Çupri'ye bir faksla iletacaktır. Ama koyu Fenerli Reşat, fakslı başta Hıncal Uluç olmak üzere Cimbomlu köşe yazarlarına salvolar göndermekte daha sık kullanır; bu arada tabii ki Engin Ardıç, Cengiz Çandar gibi "zerzevat Zevat"ı ihmal etmez.

Reşat faks, çağrı cihazı, tele-sekreter gibi teknoloji ürünlerinin olanaklarını hızlı yaşamını daha da tempolendirdiği için sonuna kadar zorlar. Birçok teknoloji ürününü 80'li yıllardaki "ihracat seferberliği" sırasında yurtdışı gezilerinde keşfetmiş; heyecanla evine taşımıştır. Bu

kuşağının heyecanlı bir temsilcisi olarak da nitelemek mümkün. Karl Marx'ın "insana dair ne varsa kabulüdür" sözü o yıllardan beri kulağından hiç silinmemiştir. Bu motivasyonla gündüzden, akşam izleyeceği TV programlarının dakika dakika çizelgesini çıkarır. Gene kuşağının "taraf" olma özelliğiyle, ço-

Reşat şu anda ne yapıyordur? Bir yandan yurt dışındaki patronuna telefonda satış hasılatını rapor ederken, diğer yandan İslam Çupri'nin "Dreyfüs Rıdvan" yazısına göz atıyor olabilir.

Muhtemelen, 5 dakika sonra sempatisini İslam Çupri'ye bir faksla iletacaktır. Ama koyu Fenerli Reşat, fakslı başta Hıncal Uluç olmak üzere Cimbomlu köşe yazarlarına salvolar göndermekte daha sık kullanır; bu arada tabii ki Engin Ardıç, Cengiz Çandar gibi "zerzevat Zevat"ı ihmal etmez.

günlükla "en küfre mazhar" programları yegler. Bu arada unutmayalım, karısı Neşe de gün boyunca son çıkan kitapları okumakta, dergileri izlemekte, TV programlarının kaydetmekte adeta Reşat'ın gününü 35 saate uzatmaktadır. (40 demiyorum; çünkü Neşe 4 saat uykuyu 2.5'a katlayanlardandır). Zihinsel etkinlikleri fiziksel etkilere tercih eden eşi için de, Reşat, "malı" iyi tanımak şartıyla, bulunmaz bir kocadır.

"Herkes tuttuğu takımın muhinde otursun kardeşim" şeklinde bir tezi var. Fenerbahçe'de oturuyor... Eşi ve kızı da aynı koyalukta taraftar. Kendilerine "Motorize Fener Ekibi" deniyor. Bagajda sarı lacivert bayraklar, şampiyonlukta ve abonesiyiz dedikleri Cimbom galibiyetleri sonrasında arabalarıyla ortalığı inletiyorlar. Allah'ına kadar şa-

Reşat bu edebiyatı çok sevmiş, sonraki yıllarda stratejisine göre geliştirerek kullanmıştır. Örneğin, cop, dipçik, kabza gibi aletleri uygun montajlarla karşı siyasi görüştekilerin, krampon, kale direği, top ve düdük gibi aletleri de yine uygun montajlarla rakip takım taraftarı ve hakemlerin hizmetine sunmuştur. "Hizmette kusur etmeyiz evimiz-

mata. Reşat'ın küçüklük yılları şamatanın içinde geçer. Hacı Hüseyin çingenelerinin her kavgasında Reşat seyirci kesiminde yerini ve doğal olarak da kavga esnasında nasibini alır. Tahrip olmayan or-

de" der Reşat 1988'e kadar. O yıla kadar evi her gece dostlarıyla dolar taşar. Ev çok kalabalık olduğunda çalan telefona "alo" bile demeden "Reşat'ın malikanesi, bu akşam doluyuz" der ve kapatır telefonu. Karşıdaki ne dü-

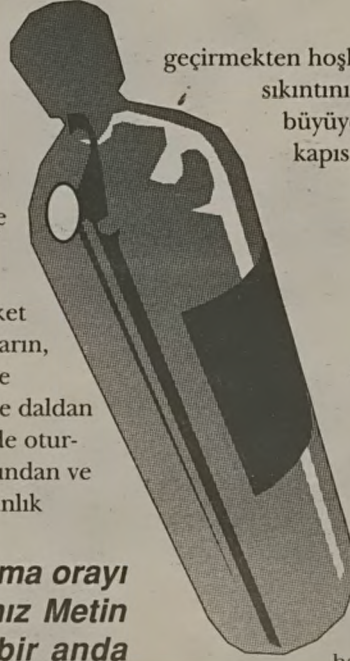
"Bar"lar aleminden, alemlerin merkezinden, Beyoğlu'ndan bildiriyoruz... Beyoğlu içkicileri birleşin!

Tele konmuş bir kuş gibi Geceyarısı
korusunda bir sarhoş gibi
Yolumu özgür bırakmayı
denedim.

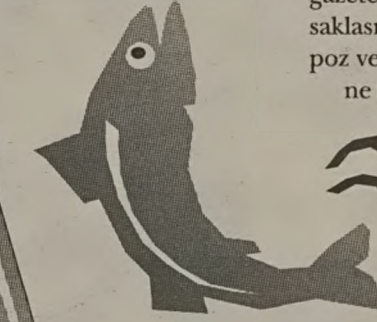
(Leonard Cohen/Like a Bird on a Wire)

Siz de şair gibi bir dize yazmak için
çeşitli barların taburelerine onar
dakikalığına tünemeye ihtiyaç duya-
bilirsiniz bir gece. Yapacağınız iş
"Beyoğlu'na bir çıkmak" şeklinde
özetlenebilecekken karşınıza size çok
uzak gelen, dünyevi bir sorun çıkabilir.
Çünkü Beyoğlu'nda kafanıza göre gez-
menin bugünlerde en belirleyici yanı

cebinizdeki para... "Bu eski-
den beri böyleydi." şeklinde
bir muhalefetle karşılaşma
tehlikesi içindeyiz, biliyoruz.
Ama yine de "Efendim, bun-
dan otuz sene evvel..." tipinde
cümleler kurup kendimizi
savunma taraftarı değiliz.
Konumuz bar kapılarını market
kapılarına çeviren yazar kasaların,
"gezme" standartlarının beline
vurduğu faullu tekmeler. Hele daldan
dala konan, durduğunuz yerde otur-
maktan, yoğun sigara dumanından ve
gürültü içinde saatlerce baygınlık

geçirmekten hoşlanmıyorsanız
sıkıntınız hissedilir derecede
büyüyebilir. Bir barın
kapısına seğirttiğinizde

sizleri
hemen Kırkpınar
havasına sokmaya

hibe etmemek için geriye bir tek yok
kalıyor. O da tabii ki en zor olanı;
body guardlarla fikir teatisine
girişmek. Genellikle uygulanan ve
gerçekten en can sıkıcı teknik "Ben
gazeteciğim" demektir. Çünkü -Allah
saklasın- piyasadaki dergilerde boy boy
poz veren ve body guard'lığın aslında
ne kadar erdemli bir meslek

olduğunu, sıradan insanlara
nasıl acıyıp da onların
ağzını burnunu
dağıtmadıklarını ballandıra
ballandıra anlatırken mesle-
ki şereflerini yükselttiklerini
sanan onca body guard

varken ertesi gün gazetenin ya da
derginin birinde "Vahşi body guard
muhabirimizi parçaladı" yollu bir
haberle bu tatlı mesleği sona erdir-
menin bir anlamı yok. Fakat kimlik
sormanın da bir yolu yordamı olduğu
için davanızda haklı olsanız bile yalan
söylemenizi pek tavsiye etmiyoruz. Bu
konuda tatlı espriler ve samimi bir
yaklaşım her zaman daha başarılıdır.
Uygun tanıdıklar her zaman belirli
kapıları açabilirler örneğin. En çok
tavsiye edileni, elinizde böyle bir
olanak varsa örneğin Kültür
Bakanlığı'nda danışmanlık yapan
enteresan bir şahsiyetle gezme
aslında. Ama yine de "Sizi alabiliriz
ama arkadaşınız para ödemek zorun-
da. diyen ve Nasrettin Hoca'nın "ye
kürküm ye" fıkrasını günümüze
uyarlayan çobanlıktan yetişme body
guardlara rastlamak da mümkün. Ama
böylece hitabet sanatında ilerlemeler
kaydetmek için antreman olanağı bula-
cağınız da bir gerçek. Böylece kendi-
nizde bulunan gizli yetenekleri ve
erdemleri de tanımadığınız insanlara
kanıtlayıp içeriye geçemeseniz bile bar
kapılarında deneyim sahibi olup hayatı
taniyebilirsiniz. Asıl yapılması gereken
bizce şu: Şu alelacayıp grupların boy
göstereceği etiketi olan barlara yalnızca
bir hafta boyunca gitmeyip protesto
etsek ve bunun yerine kıyıda kalmış
daha küçük barların yolunu tutsak,
giriş kapılarında para basan bunca bar
sahibi, bar sahiplerine yaltaklanmak
için içeriye kuş uçurtmayan body
guardlar, aceleyle kotarılmış eklektik
programlarıyla sarhoş kandıran
müzişyenleri salım kafayla dinlemek
olanağını bulduklarında "Acaba bu
verdiğimiz hizmet gerçekten bu kadar
para eder mi?" diye düşünmezler
miydi?

Murat Engiz

**Beyoğlu sadece bir alem değil, bir düşler alemi de, ama orayı
anlatmaya bir "aşık" gerek, "şiir" gerek. Arkadaşımız Metin
Kaçan, gazetemizin bu eksikliğini hiç beklenmedik bir anda
doldurdu, sağolsun!**

Sokağın Gölgesinde oynayan Perde

Gülme, bu düşler sokağında rastladığım kraliçe sözcük, müptelayım sana
ve o sulu-kuru karışık mahzun bakışına.

Gözlerime bağlanmış, alınma düğümlemiş üst kirpiklerimi dışarıda bırakan
Kurdela. Sokağın gece laciverdinde ki anlamlı sembolü yirmidört etnik
grubun folklorik kıyafetlerle dolaştığı küstah ve çekingen Kurdela!

Şimdi kırmızılar yeşil, sarılar ise eflatun oluyor, gecenin milyonlarca kılık
değiştirme şekillerinden yalnızca biri -Ah utangaç ve mahcup gece kim
giydirebilir bu yaldızlı kaftanı sana her gece.

Cinler, bu sokakta onlara ciklet satma görevi verilmiş. Şeytanlar, alımlı,
bakmalara doyamayacağımız homoseksüeller. Erkekler, uçayaklı çalışma
masaları gibi mağrur, dudaklarında geleneksel terbiye ile sarılmış üç kağıtlı
düşler. Kurdela, en uzak yıldız aşk nağmeleri fısıldayan gece kuşlarının
sokağı.

Kadınlar, papatyaların üzerindeki çiğ taneleri, deli goncanın yapraklarına dil
atan, karanlığı tekrar anlamlandıran, büyüğü güncelleştiren, ırmağın hep ters
yöne aktığını kanıtlayan, dokuz sayısını tarihteki yerine oturtan kediler, aşkın
tek kişiden doğduğunu, iki kişide hayat bulduğunu Kurdela'ya bağırarak
kediler.

Avantür bir film sokağın cumbalarına takılıyor, caddenin tam ortasını
aydınlatan gece lambası. Kendi diyalogunu aykırı bir eda ile veriyor: "Zaman
denen müsibet ömrüm boyunca seni aşkımdan uzak tutacağım" lamba
sallanıyor, sarısaçlı bir kadın bedenini yağmura ıslattırmadan koşarak evine
giriyor.

Perspektif dalgalanıyor, beş kişinin değişik açılardan üflediği duman
sokağın ortasında hortum yaratıyor. Yağmur yerini gök kuşağına bırakıyor.
Başörtüsünü hortuma kaptırmış kadın beş erkeğin arasına yuvarlanıyor.
Kanatlarını gök kuşağının mor halkalarına gizlemiş mitolojik aşk kadının
başörtüsünü alıp Kurdela'ya süzülüyor. Döngüsel zamanla, dijital zamanı
havada sallayan aşk zamanı Kurdela'ya indiğinde kadın beyaz kanatlı aşkın
üzerinde sokağın kuşbakışı haritasını çıkartıyor.

Binalar, karşıdan karşıya asılmış çamaşırlara bakıp gülüyor, sekiz silindiri
amerikan mandası pistonların arasına sıkışmış zaman kavramını yok etmeye
çalışıyor, gece olunca, esmer minyon tipli kadın dolunaya karşı ıslak
saçlarını tanyor.

Aynı kadın gündüz dükkanlar açılmadan kapıların önüne nar koyup
uzaklaşıyor. Dükkanları açmaya gelenler kapıların önünde nar, keman,
makas ve aşk buluyorlar.

Metin Kaçan

çalışan body-guard'ların husumet dolu
bakışları yazar kasaya dikiliyor ve sanki
bu adamların yazar kasanın sesini duy-
madan rahat edemeyen saplantılı
insanlar olduğu duygusuna kapılıyor-
sunuz. Hele bir de yeni Kemancı'nın
kapısındaki gibi çubukla oranızı
buranızı yoklayıp metal parçaları
arayan yakışıklı bir delikanlıya rast-
larsanız "Bütün bunlar niye?" diye
düşünmekten kendinizi alamıyor-
sunuz, "Bir içki içip çıkmak için mi,
yoksa içeride gizli bir toplantı mı var?"
İşin gerçeği şu ki bar kapılarında
bekleyen body guard'lar genellikle
duyarlı insanlar değiller. Zaten kendi-
lerinden beklenen de duyarlı olmaları
değil. Çıkabilecek olayları ve olay
çıkabilecek insanları o mekandan
uzak tutmayı başarabilirlerse ne ala...
Ya başaramazlarsa? O zaman onların
sertliklerinden şüphe duyanlar o barın
kapısını komşu kapısı yapabilirler gibi
bir korku içinde olmaları da doğal.
Yani olay tamamen bir kendine güven
probleminin tezahürü haline getiriliyor
ne yazık ki... Ancak biz body
guard'ların sertliğinden şüphe duy-
muyoruz vallahi. Bütün derdimiz
akşamımızı daha renkli hale getirmek
ve ertesi gün hava atacak birilerini
bulduğumuzda "bar bar dolaştık be
kardeşim" şeklinde hafif elektrikli cüm-
leler kurmak... Bu nedenle barların
kapılarında bilet almak için elimizi
cebimize atmamız mümkün değil.
Zaten elimizi cebimize atsak da genel-
likle oralarda sesleri dibine kadar
açılmış boktan müzik tesisatlarından
yayılan "sarhoş kandıran" müziklere
katlanmamız mümkün değil. Ve
böylece cebimizde alın terimizle
kazandığımız parayı bar sahiplerine

Express uyandırıyor: **1994 Kafka Yılı**

"Seks, yalanlar ve video"nın yönetmeni Steven Soderbergh'in gözüyle "Kafka"

Çekçesi Kafka. Türkçesi Alakarga 1882-1924

Bir savaşın tasviri

İşte bir içgüdüdür ki, doğruca bilimin, ama bugün üzerine eğinilenden bir başka bilimin, bilimlerin en sonuncusunun hatırı için özgürlüğü herşeyden üstün tutmama yol açtı. Özgürlük! Doğru; bugünkü durumuyla çilız ve kuru bir bitki. Ama ne de olsa özgürlük, ne de olsa bir varlık elde.

Bir köpeğin araştırmaları.

Kapıda beni durdurup sordu: "Nereye?"-"Bilmem", dedim, "buradan uzağa işte, buradan uzağa, hep uzağa buradan, ancak böylelikle hedefime ulaşabilirim."-"Demek hedefinizi biliyorsunuz?" diye sordu uşağım. "Evet", diye cevapladım, "söyledim ya. Buradan uzağa işte hedefim."

Yola çıkış

Yasalarımız bilinmez herkesçe, bizi yöneten o küçük soylular grubunun elinde bir sırdır. Bu eski yasalara tıpatıp uyulduğundan kuşumuz yok hani, ama bilinmeyen yasalara göre yönetilmek gene de enikonu rahatsız edici bir şey.

Yasalar sorunu üzerine

Bütün mecazların anlattığı, hani kavranılmayanın kavranılmazlığıdır ki, bunu da zaten biliyoruz. Oysa bizi her gün uğraştırıp duran sorunlar apayrı.

Bunun üzerine biri şöyle dedi: "Ne diye diretiyorsunuz?"

Mecazların ardından yürüdünüz mü, siz kendiniz de mecazlaşır, dolayısıyla günlük yaşamın miynetlerinden kurtulursunuz."

Bir diğeri de şöyle söyledi: "Bahse girerim ki bu da bir mecaz."

Birincisi cevap verdi: "Bahsi kazandın".

İkincisi dedi ki: "Ama ne yazık sadece mecazi olarak."

Birincisi cevap verdi: "Hayır, gerçekten; mecazi olarak kaybettin."

Mecazlar üstüne**"Alakarga" burcundayız**

Milletçe (72.5) Kafka'nın 70. ölüm yıldönümünü idrak ediyoruz, Ama, Express'in 1994'ü "Kafka yılı" yılı ilan etmesinin sebebi yalnızca bir "yıldönümü idrakı" değil. Milletçe (Türk, Kürt, Laz, Çerkez,vs.) "transfomasyon"a uğradık; kimimiz bir sabah" hamamböceği" olarak uyandı, Gregor Samsa misali. Kimimiz de "Samsa"laşma kabusu görmeye başladı. Ama, artık yıl 1994. Savaş" başlıyor!..

Bir geceyarısı ansızın tutuklanışın, kapalı otoyol bilinmeyen bir askeri havaalanına gidişin, ulusal arması olmayan bir uçakla gene bilinmeyen bir yöne doğru kalkışın ve deniz manzaralı, göz alıcı, saray gibi bir villaya gelişin ardından, henüz nerede olduğunu bilmeden, yarı devlet konluğu, yarı tutuklu olarak yaşarken Georg Lukacs şöyle der:

"Kafka gerçekten gerçekçiymiş..."

Oysa, aynı Lukacs, Marksist (zaman zaman da Marksist-Leninist) bir düşünür, bir teorisyen sıfatıyla, Kafka'nın gerçekçi olmadığını, dolayısıyla da, "yanlış" bir noktada durarak bütünü göremediğini söyleyip durmuştu. Ne var ki, Oscar Wilde'in "hayat sanatı taklit eder" sözünü doğrularcasına, Kafka'nın "Şato"sunu, "Dava"sını bizzat yaşamıştı Lukacs.

Kafka'nın bir başka öyküsü de, Türkiye'de yaşıyor. Hayat, sanatı taklit ediyor: Gregor Samsa misali "değişim"e uğramak, bir sabah hamamböceği olarak uyanmak, herkesin başına gelebiliyor. Lukacs haklı galiba: "Kafka gerçekten gerçekçiymiş..."

Ama, Express'in 1994'ü Kafka yılı

ilan etmesinin sebebi bu değil.

"Bizim hikayemiz", Kafka'nın sanatının kötü bir kopyası gibi. Asıl güncellik de burada galiba.

Değişim'in, Dava'nın, Şato'nun

Kent'inde yaşıyoruz. Milan Kundera'nın tarif ettiği "site" de:

"... Belleği olmayan bir kenttir. Bu kent kendi adını bile unutmuştur.

Orada kimse birşey anımsamaz, hatta Joseph K bile geçmiş yaşamı konusunda birşey bilmiyor sanılır. Orada hiçbir şarkı geçmişle bugünü bağlayacak, doğum anını anımsatacak bir şarkı işitilmez... Kafka'nın romanının yaşandığı zaman, sürekliliğiyle bağını yitirmiş bir insanlığın dönemidir.

Öyle bir insanlık ki, hiçbir şey anımsamamakta, adları olmayan kentlerde oturmaktadır. O kentlerin, sokakların adları yoktur, ya da bir gün öncekinden başka bir ad taşımaktadır. Çünkü ad, geçmişin bir sürekliliğidir ve geçmiş olmayan insanlar da adsız insanlardır..."

Kundera'nın yabana atılmayacak birkaç sözünden biridir: "Unutmaya karşı verilen mücadele, iktidara karşı verilen mücadeledir..." Kafka'nın meselleri, bu mücadelenin, bu savaşın "temel ilkeler"ini en iyi tasvir eden metinler galiba:

TOM WAITS

Kara Süvari

Bir zamanlar ormanın birinde yaşlı bir oduncu yaşarmış. Oduncunun bir karısı ve bir de kızı varmış. Kızını evlendirmeye zamanı gelince, ormancı kızına damat adayı olarak bir avcıyı seçmiş. Çünkü oduncu, artık iyice yaşlanmış ve kendi mesleğini sürdürebilecek bir varis istiyormuş. Ama kızı başka birine aşık olmuş ve bu adam ne yazık ki bir avcı değilmiş, bir memurmuş ve de oduncu kızını ona vermeye razı değilmiş. Ama kız, aşık olduğu adamla evlenmeye kararlıymış ve sevgilisine şöyle demiş: "Eğer bir avcı olarak nişancılığını kanıtlarsan, babam evlenmemize izin verir".

Ve bunun üzerine memur ormana gitmiş ve nişan aldığı herşeyi iskalamış. Yalnızca bir akbabayla geriye dönmüş. Baba evlenmelerine izin vermemiş. Durum umutsuz görünüyormuş ama memur da kararlıymış. Böylece ormana ikinci kez gitmiş ve şeytanla karşılaşmış. Şeytan ona bir avuç dolusu büyülü mermi vermiş. Memur bu mermilerle istediği herşeyi gözükapalı bile avlayabilmiş. Ama şeytan, "bu mermilerin bazısı senin, bazısı da benim içindir" diye

uyarmış. Düşün günü yaklaştıkça memur endişeye kapılmaya başlamış. Çünkü bir atıcılık yarışması yapılacaktı. Ve daha fazla mermiye ihtiyacı olduğunu düşünüyormuş. Şeytanla pazarlık yapmanın aptalların işi olduğunu bile bile ormana gitmiş. Ve şeytan yine karşısına çıkıp ona bir büyülü kurşun daha vermiş. Düşün günü memur tahta bir güvercine nişan almış. Ve şeytanın bakışları altında kurşun misafirlerin çevresinde dönmüş ve tahta güvercini bulmamış, gelini, memurun biricik aşkını vurmuş. Ve memur delirmiş, bir tımarhaneye kapatılmış. Ve şeytanın karnavalında diğer çılgınların yanında yerini almış.

Son

Kara Süvari, yani The Black Rider, Tom Waits'ın son albümünün adı. Şarkılar Thalia Theatre'ın 1990'da sahnelemeye başladığı aynı adlı oyun için yazılmış. Robert Wilson'un yönettiği oyunun metinlerini William Burroughs yazmış. Albüm'de yazar da şarkı söylüyor. Oyunun konusunun temelini ise August Apel ve Friedrich Laun "Serbest atış" adlı halk masalı ve Thomas de Quincey'nin ölüm-cül nişancı adlı yapıtları oluşturmuş. Burroughs bugün 80'inin üzerinde, Amerika'nın ücra bir kasabasında yaşıyor. Her sabah atış talimleri yapıyor. Gençliğinde kansının başındaki bardağı nişan almış ama iskalamıştı. Kurşun kansına isabet etmişti.

"Bizim listemiz Muhafazakar Parti'nin üyelerinden oluşuyor."

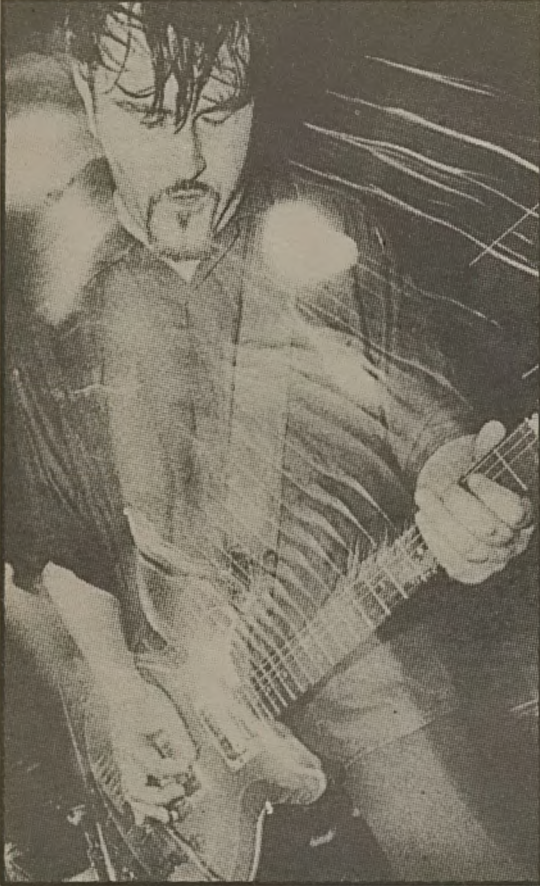
İngiliz Punk (ya da "New Wawe of New Wawe") grubu S.M.A.S.H. kurulduğu 1991 yılından beri rock sahnesine punk müziğin "isyanını" geri getirmeye çalışıyor. Şöyle demişler Melody Maker'a: "Birini Öl-

dür" adında bir şarkımız var. Bizim listemiz Muhafazakar Parti'nin üyelerinden oluşuyor...Sosyalizmin asıl problemi insanlar için çekici olmamasında değil. Sosyalizm zaten dünyayı daha yaşanılır

bir yer yapmaya ilişkin can sıkıcı şeylerle alakalı. Fakat muhafazakarlara oy vermemiş ya da henüz vermiş genç insanlar muhafazakarlara ne kadar kötü olduğunu anlamak zorunda."

Bir 68'liye asla güvenme!

never trust a hippie

THERAPY?

Therapy?'nin "Nurse" albümünden sonra yeni bombası "Troublegum" yakında piyasaya çıkıyor. İlk single "Nowhere" şimdiden rock sahnesini sarsmış durumda. Indie çıkışlı grup Therapy? entellektüalizme pek pirim vermeyen bir grup. Bakınız şarkı adı*. "Saygın" müzik dergisi Melody Maker onları pek beğenmiyor ama, her türden rock dinleyicisi üzerinde etkisi kolay silinemeyen bir bağımlılık yarattılar şimdiden. İyiler iyi, hemde çok iyi. Lokum gibi şarkı "Nowhere".

* James Joyce fucking my sister.

MÜZİK DÜNYASI**NIRVANA**

nın gitarist ve vokalisti Kurt Cobain iki albüm daha yaptıktan sonra grubun dağılacığını açıkladı. Gerekçe, grubun fazlasıyla yorulmuş olması ve elemanların kendi solo projelerini gerçekleştirme arzuları. Cobain açıklamasında, yeni albümlerinin, alışılan sounddan farklı akustik bir çalışma olacağını da belirtiyor: "...akustik, REM'in son albümü gibi. Eğer onlar kadar iyi şarkılar hazırlayabilirsem tabii, nasıl bu kadar iyi olabilmeyi ba-

şardıklarını anlayamıyorum... çok iyiler."

SUEDE, İngiltere'de "eşcinselliğe rıza yasının" onaltıya indirilmesi için verilen mücadeleye basın toplantılarıyla destek veriyor. Biz, solistleri Brett'in eşcinselliği bir reklam aracı olarak kullandığından kılınıyoruz ama gitaristleri Simon Gilbert'in basın toplantısında söylediği çok akademik: "Kampanyayı desteklemek eşcinsel olmak anlamına gelmiyor. Ben eşcinsel değilim, ama onların hakları için mücadele etmek önemli". Voltaire'i

anımsatıyor.

MICHAEL STIPE ve **NATALIE MERCHANT** Boston'da Reebok İnsan Hakları Ödülleri'nde "We Shall Overcome"ı söylemek için PETER GABRIEL'le biraraya geldiler. "Bir zamanların marşına" yeni bir ruhla destek ya da başka bir şey. Express'in yorumu kimseyi bağlamaz Amerika'lı grup **B'52** beş konser için yeniden bir araya geliyor. İki televizyon şovu ve üç konser: Poughkeepsie, New York, Athens. Athens, REM'in şehri.

Tindersticks (This Way Up).

Adına bakıp ta keresteci sanmayın. Tindersticks ekibi kesinlikle güzel insanlardan kurulmuş. Zaman zaman biraz fazla duyarlı olmanın dışında, dokundurabileceğimiz herhangi bir nokta mevcut değil. Aksine bir zamanlar, "Asualt Ribbons" adıyla müzik icra eden Tinderstick ekibi, kanımızca Indie tarzı içinde egemen olan iki akımdan birinin başını çekiyor. Sound itibarıyla son derece kompleks bir o kadar da depresif olmayı becerebilen Tinderstick için, Flying Burrito Bros. grubundan etkilendiği (ek olarak Lee Hazelwood) söyleniyor. İngiliz müzik yazarları Tindersticks ekibini Nick Cave'in İngiliz hali olarak tanımlıyorlar. Bu grubun ol-

dukça talihsiz bir geçmişi var. Daha önceleri iki kez iki ayrı Indie plak şirketiyle birer albüm yayınlamışlar. Ancak her iki vaka da şirketlerin iflası sonucu hüsrarla sonuçlanmış. Açıkça görüldüğü gibi Tindersticks tıfıfası artık yırttı. En azından Suede'den daha iyiler.

B. D.

SAATLİ CETVEL**NME dergisine göre****Amerika'da en çok dinlenen single'lar**

- 1.Hero.....Mariah Carey
- 2.All For Love...Bryan Adams, Rod Stewart, Sting
- 3.All That She Wants...Ace Of Base
- 4.Again.....Janet Jackson
- 5.Breathe Again.....Toni Braxton
- 6.Gangsta Lean.....DRS
- 7.I Said I Love You...But I Lied
.....Michael Bolton
- 8.Whoomp!.....Tag Team
- 9.Can We Talk.....Tevin Campbell
- 10.What's My Name.....Snoop Doggy Dogg

...en çok dinlenen albümler.

- 1.Doggy Style.....Snoop Doggy Dogg
- 2.Music Box.....Mariah Carey
- 3.VS.....Pearl Jam
- 4.Janet.....Janet Jackson
- 5.The One Thing...Michael Bolton
- 6.Bat Out Of Hell II.....Meat Loaf
- 7.So Far So Good.....Bryan Adams
- 8.Diary Of A Mad BandJodeci
- 9.Greatest Hits.....Tom Petty and Heartbreakers
- 10.Get A Grip.....Aerosmith

İngiltere'de en çok dinlenen Independent single'lar

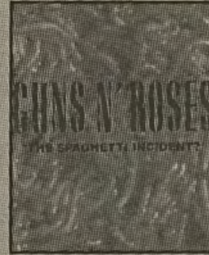
- 1.Saturn 5.....Inspirat Carpets
- 2.Your Ghost.....Kristin Hersh
- 3.In Your Room.....Depeche Mode
- 4.Rat.....Blessed Ethel
- 5.Readers' Wives.....Cornershop
- 6.Where I Find My Heaven...Gigolo Aunts
- 7.Bazaar Club Grooves...Strawberry Bazaar
- 8.On.....The Aphex Twins
- 9.Jenny Ondioline.....Stereo Lab
- 10.I Was Born On Christmas Day
.....St.Etienne

Expresso Logic- Chris Rea

Canı sıkıldıkça stüdyoya girip albüm kaydeden Chris Rea, bugüne kadar vasatın altına hiç düşmedi. Yeni yayınlanan Expresso Logic'i dinlediğimizde onun en iyi albümlerinden biriyle karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Albüm, Rea'nın slide gitarının başrolde olduğu turistik bir yol filmi. Akdeniz ve Brezilya etkili melodiler, gayda ezgileri, bazen de çöşkulu blues'lar... "Expresso logic", "Soup of the day", "Summer love", albümün en iyi şarkıları.

New Miserable Experience- Gin Blossoms

Türkiye'de oldukça geç yayınlanmış bir albüm bu. Ama Amerika ve Avrupa'da da hak ettiği yeri almakta biraz gecikmiş bir grup Gin Blossoms. Arizona'nın Tempe kentinden gelen beşlinin gerilim dozu yüksek modern rock yorumları, kısmen REM'i hatırlatıyor. Tüm albüme, sert gitarların arasında çeşitli folk enstrümanlarının belli belirsiz seçildiği bir müzikal yapı hakim. En çok "toprak kokan" şarkı, kapanıştaki "Cheatin". Gin Blossoms için "numune" teşkil eden şarkılar ise, "29" ve "Found out about you".

The Spaghetti Incident- Guns'n Roses

Punk estetiği ve yaşam biçimiyle pek alakası olmayan bir grup Guns'n Roses. Son albümleri "Spaghetti Incident"ı oluşturan şarkıları, birkaçı hariç, The Damned, UK Subs, Sex Pistols gibi punk gruplarının çalışmaları. Guns'n Roses ise yalnızca "icracı". Şarkıları Axl söylediği müddetçe mükemmel yaklaşan albüm, başçı Duff vokale geçtiği zamanlar hafif değer kaybediyor. "Meşhur canı" Charles Manson'un bestesi olduğu iddia edilen son şarkıdan, albüm kapağında bahsedilmeyor bile.

RAP...

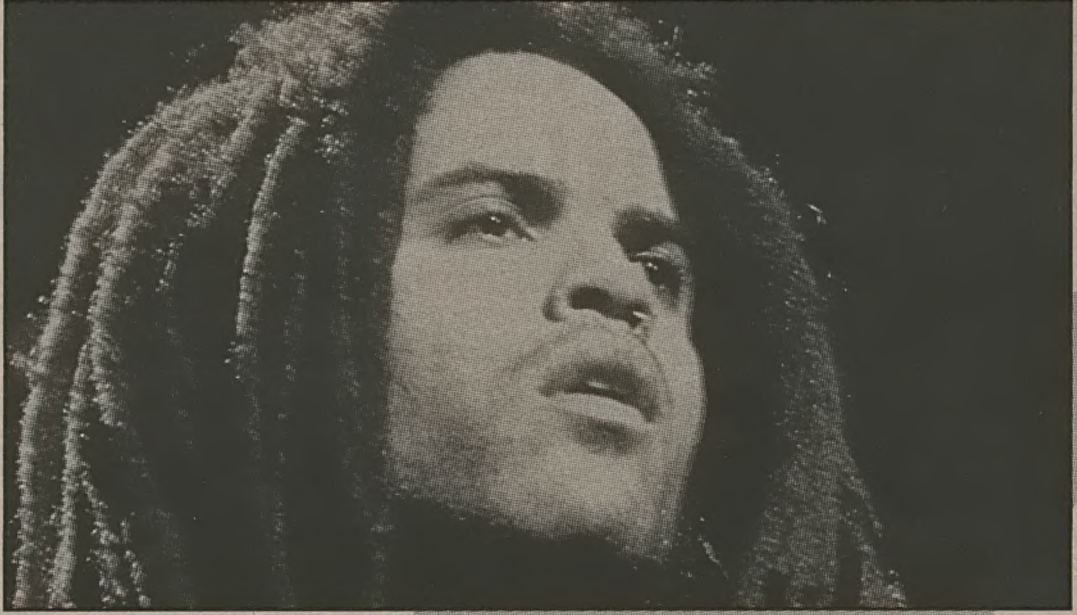
Türkiye'de rap müziğin depolitize bir müzik olduğu yönünde garip ve boş bir inanç var. Tümünü boş bir inanç. Aslında bugünün en politize müziği Rap Amerika'da. Amerika'lı rap grubu AD'nin vokalisti Anthony De More'yi dinleyelim: "Rap toplumumuzu yansıtıyor. Bir çok genç kardeşimiz isyanlarını yansıtıyorlar Rap müziğinde. Neye isyan ediyorlar, isyanlarını tam olarak tanımlayabilirler mi? Bilmiyorum. Ama bundan ötürü Rap müziğini suçlayamazsınız. Sorun toplumumuzda ve her kim AD'yi dinliyorsa bilmeli ki, biz yalnızca entellektüalizmi değil, yüreği ve duyguyu da geri getirmek istiyoruz."

The Charlatans...

THE CHARLATANS üçüncü albümleri "Up to our Hips" in kaydını geçtiğimiz günlerde bitirdi. İlk single "Can't Get Out Of Bed". Bu arada grubun keyboardcısı Rob Collins, hakkında verilen sekiz aylık mahkumiyet kararının dört ayını tamamlayarak gruba geri döndü. Collins'in bir soygununda yer aldığı iddia ediliyordu. Neyse, iki 'release' bir arada.

İngiliz "isyankar kadın hareketi" "Riot Grrl" gruplarından Voodoo Queens'in "Shopping Girl Maniac" albümünden iki dizeyi alıyoruz buraya: "Beyin tümörümle bir tüketiciyim ben ve bunu seviyorum / Bu mağaza gösterisinde herşeyi istiyorum." Şöyle diyorlar: "Rock'n Roll'un ruhun acılarını çıkarmaya yönelik bir müzik olduğu mitinden nefret ediyoruz. Bu herşeyden önce eğlenceye yönelik, popüler bir müzik. Ama ciddi şeylere ilişkin, günlük politikaya ilişkin şeyler yazmayacağımız anlamına gelmiyor bu".

KEREVİZ? Kalsın.

İmaj, sanayi toplumunun en fazla tüketilen ve tüketildikçe değişik versiyonları üretilen unsurlarından biridir. Endüstrinin bütün alanlarında olduğu gibi popüler müzik piyasasında da satılmak üzere yeni imajlar "icat" edilir. Ancak sürekli "yeni" pompalandıkça, durum karşısında sıkılanlar da düşünülerek, arada bir eski bohçaları açmakta fayda görülür. Dolayısıyla bu yeni imajların arasında "nostalji" servisi de yapılır. Bu servis genellikle iki türdür. Ya bir dinazor bulunur ve küçük imaj değişiklikleriyle sunulur ya da yeni bir isim bulunur ve "yeni rockçılarda bir numara yok. Şöyle Hendrix gibi bir adam daha çıkmıyor" diyenlere bu yeni isim bildik endüstri taktikleriyle satılır.

Lenny Kravitz isimli zat, yukarıda bahsettiğim ikinci kategoride sunulmaya çalışılan, fakat asla "Aahh o eskiler" türünden bir çağrışım göstermeyen, ancak bir yandan da milyonlarla ölçülen rakamlarda albüm satan birisi. İlk iki albümünde sıradan bir başarıya ulaşan Kravitz, üçüncü albümünde endüstri için çok hayırlı sonuçlara ulaşan bir icraatta bulundu. "Dinniri din din"dan mütevellit, "Are you gonna go my way" adında bir şarkı yaptı. İçerisinde yenilik, ruh, ucundan da olsa müzikalite gibi unsurların hiçbiri bulunmayan bu şarkının tek özelliği, teen kültürü için üretilen ya da daha doğru tabiriyle türetilen bir "nispeten dayanıklı tüketim maddesi" olmasıdır. Bahsi geçen tüketim maddesinin nispeten de olsa "dayanıklı" olmasının nedeni de, yapılan bu nostalji servisi. Yani Bob Marley, Jimi Hendrix, Led Zeppelin hatta Beatles gibi birbirleriyle ilgisiz stillerin bugünkü tek temsilcisi olarak lanse edilmesi.

Mütemadiyen taklit ederek. Ama imaj oturtamama korkusundan cover yapacak cesareti de gösteremeyerek, imitasyon rockın ön cephelerinden bir isim olan Kravitz, 1989 yılından bu yana piyasada! İlk iki albümünde, gospel, caz, blues, klasik müzik gibi önüne gelen hemen her türlü müziği başsansız bir kolaj ya da bulamaç halinde sunan Kravitz, son albümünde kolaj mevzuundaki beceriksizliğini farketmiş olsa gerek ki, her şarkıda bir başka müzisyeni taklit yoluna gitmiş. Yazıyı Kravitz'in taklit dökümüne dönüştürmemek için birkaç örneği yeterli görüyorum: Eleuthere ile Bob Marley'i, My Love'da John Len-

non'ı, Is There Any Love'da ise Led Zeppelin'i (kendisi bu duruma etkilenme diyor).

Kravitz'in bir başka özelliği de, "multi-enstrumantalist" yani, "eline ne alsa çalışıyor abi" ünvanına sahip oluşu. Bir çok enstrümanı gerçekten de çalabiliyor olması, fakat birini olsun ruh yoksunluğu ve teknik eksikliği sebebiyle ortaokul müzik dersi düzeyinin ötesine götürememesi ilginçtir.

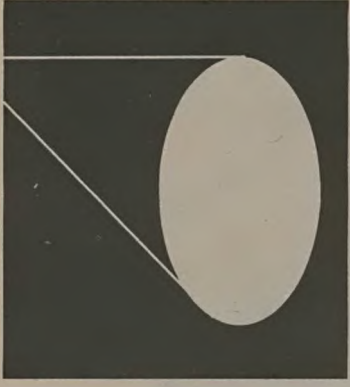
Kravitz gibi bir "endüstri ürünü"nün endüstrinin sunduğu yenilikleri sadece kayıt stüdyolarında reddediyor olması da bir başka tuhaflik. Her fırsatta dijital kayıtlara olan nefretinden bahseden ve bütün kayıtlarının analog olmasıyla, "hava" atan Kravitz, böylece eskiyi taklitte bir alanda daha, bu sefer nispeten dürüst ama sebep-siz bir başarı göstermiş oluyor.

Bu arada Kravitz'in tutarsızlıkları silsilesi, müzikal ya da sahnesel imaj(lar)ıyla bitmiyor. Kravitz, doğal hayat ve insan şovenizmi üzerindeki derin bilgilerini ve duyarlılığını medya aracılığıyla eksik olmasın bizlere de aktarıyor. Fena halde wild life savunucusu, "hayvan dostu" gerçek bir vejeteryan olduğunu her fırsatta söylüyor. 80'lerde "in"

olan "etyemez" ama "pet besler" cinsinin en tipik örneği olarak evinde bir burma pitonu ve iguana besleyen Kravitz, iguanasının da kendisi gibi bir vejeteryan olduğunu ama pitonunun (ne yazık ki) haftada bir kaç canlı tavşanı "götürdüğünü" söylüyor. Tabi bütün bunlar batı medyasında "adam hayvan dostu yahu" türünden yorumlarla yayınlanıyor. Bir yandan durum karşısında sinirlenenler de var elbette. Örneğin, Hollanda'da yayınlanan anarşist-underground bir rock dergisinde, Kravitz için "Piton girsin kaçına" manşetini kullanırken, altında "Manitu, hayvanları Kravitzlerden korusun" başlıklı bir yazı yayınlanıyor.

Siyah gözlükleri, deri elbiseleri, Bob Marley saçlarıyla müziğin eski olmak koşuluyla hemen hemen her türünde çıkardığı, akılda kolay kalmasının dışında hiç bir özelliği bulunmayan tuhaf seslerle Kravitz, medya onu sıvazladığı sürece malı götürmeye devam edecek gibi. Ancak bu popüler müzik dünyasında en fazla Dr. Alban kadar önemli şahsiyetin bir çok yerde günümüzün John Lennon'ı, Bob Marley'i hatta Hendrix'i olarak anılmasına fena bozuluyorum.

Metin Solmaz

"Şarküteri" de çeşitler hep Amerikan!

Şarküteri kimilerince Fransız Sineması'nın geleceği olarak gösterilmişti.

“Şarküteri”, Hollywood'da son on yılda olan iki önemli akımın, yani çizgi roman estetiği ile sinizm dolu bir gelecek tasarımı çizen kurgu-bilim akımının bir çeşit pastiche'iydi (edebiyatta başka bir yazarı taklit eden ama belirli bir artistik değer taşıyan eserlere verilen bu tanıma sinema için de kullanabiliriz). Yüksek sanat ile kitsch arasındaki farkların yok sayıldığı bir dönemde çekilmiş “Şarküteri”, özgün mekan tasarımı ve sınırsız hayalgücüne karşın “iyiler kötülere karşı her zaman kazanır” türünde özetlenebilecek bütün çocuk masallarının bir tekrarından başka bir şey değil aslında.

Masal şöyle: Yiyecek kıtlığı çekilen bir ülkede, bir apartmanda yaşayan insanlar çareyi insan kasaplığında bulurlar. Gazeteye verdikleri ilanlarla yeni kiracı ararlar ve sonra da yeni kiracıyı kesip yerler. Ama ilana uyup gelen son kiracı sevimli bir palyaço olunca işler değişir ve film bir iyi-kötü mücadelesine dönüşür... “Şarküteri”nin bütün parlaklığı eski mesel'e yeni bir masal uydurması. “İyilik, güzellik, duygusallık her zaman kazanır” adlı o pembe palavra özellikle finaldeki o ironik happy-end ile bize “yutturuluyor”.

İşte bu sevimli pastiche Avrupa sinemasının geleceği olarak gösterilmişti. Belirli açılardan da haksız sayılmazlar. Avrupa bir “Blade Runner”ı, bir “Terminator 2”yi küçümsemekte zorluk çekiyor artık. İngiltere’den (Alan Parker, Ridley Scott, Terry Gilliam) ya da Avrupa’nın diğer ülkelerinden Hollywood’a giden yönetmenlerin orada da kendi yaratıcı kişilikleriyle varolabildiklerini görüyoruz. Daha önemlisi Avrupa Sanat Sineması diye lanse edilen “tür”ün de, Hollywood’u ikinci elden taklit eden aksiyon filmlerinin de rekabeti zorlayamadığı ortada. Ama sadece işaret ettiğiniz yer önemli değil, kendi ölçütlerinizi de koymanız gerekiyor.

Bu hayranlığın altını kazıyınca

altından yakın dönem Hollywood sinemasının bazı eğilimleri çıkıyor ortaya. Hatta bazı yönetmenler... Ridley Scott (Blade Runner, Alien, Thelma ve Louise vb), Alan Parker (The Wall, Angel Heart, Birdy, The Commitments vb) ve Terry Gilliam (Brazil, Baron Munchausen, Time Bandits)... Bu üç yönetmen birçok noktada birbirlerinden ayrılırlar da sinema anlatımı açısından çok temel bazı noktalarda buluşuyorlar. Üçü de hızlı kurguyu, çarpıcı

ideolojik bir Spielberg olarak niteleyebileceğimiz Terry Gilliam’ı istisna tutarsak yukarıda saydığımız yönetmenler, Oliver Stone gibi ütöpik (ve muhalif) liberallere hiç benzemiyorlar. Dünyaya, Spielberg gibi muhazakar bir yerden de bakmıyorlar. John Ford gibi eski baba yönetmenlerin mirasıyla hiçbir ilgileri yok. Aile, din, devlet vb. gibi kurumlara karşı sempati duymadıkları da ortada. Başkalarının elinde cansıkıcı bir hal alan hızlı kurgu, görsel şok si-

ton’un oynadığı karakter-imge: Eli silahlı bir ölüm makinesi, dişiliğinden arınmış gibi gözükken ama temelde feminen bir içgüdüyle savaşan bir anne. Yıllar önce aynı şeyi, Sergio Leone’nin western türüne de uygulayıp “spagetti western”i icat ettiği söylenebilir. Ne var ki bu yönetmenlerin sinemasının bir yol, bir artistik metod olarak benimsenmesi biraz anlamsız. Parker, Scott ve Gilliam ekollerini Avrupa’da da uygulamaya çalışanların çok fazla ileri gide-

üretimine devam eden sayısız Avrupalı sinemacıyı gereksiz yere küçümsüyorlar hem de kendi kendini çok iyi ifade eden bir filmi yanlış yorumluyorlar. Ayrıca tek tek filmler, temelde bir sanatçının düşünce modeli olarak ele alınmalı. Taşdığı yoğun hayalgücü itibarıyla tek bir film, değil bir kıta sinemasına, başka herhangi bir filme bile model olamaz. Ama üslup hariç herhangi bir anlam biçimi elbette model olarak alınabilir.

Zaten alanlar da var. Mesela yine Hollywood’da çalışan Jim Jarmusch’un Bresson ve Wenders’in filmlerinden birer düşünce modeli olarak etkilenmesi gibi. Ya da Woody Allen’in 60’ların Avrupa sinemasından bir bütün olarak etkilenmiş kadraji, montajı gibi... Ve son bir örnek. Godard dahil tüm anlatım ustalarının sinemasını dikkatle gözden geçirdiği belli olan Martin Scorsese... Yaratıcılık sıkıntısı çekenlere ille de gösterilecek bir yol varsa, bu üç yönetmen çok daha isabetli seçimler. Hem Avrupa sinemasıyla yüzleşmişler hem de kendi kültürel coğrafyalarına bağlı kalabilmişler. Üstelik üçü de görkemli prodüksiyonlarla çıkmıyorlar karşımıza. Pekala bir Avrupalının da bulabileceği küçük bütçelerle çektikleri filmler, bazen tüm dünyayı dolaşabiliyor. Jarmusch, Woody Allen ve Scorsese örneklerinin de gösterdiği gibi Avrupa sineması tüm geçmişleriyle, Amerikalılar dahil kullanabilenler için geniş ve bereketli bir toprak (Scorsese’in yeni filmi “Masumiyet Çağı”nda yüzünü Visconti’ye döndüğünü de hatırlatalım). Ama bu mirastan yararlanabilmek için herşeyden önce sanatçı bir kimliğe sahip olmak gerekiyor. Avrupa sineması geleceğini tartışmaya devam ederken, bu tartışmalara “Hollywood’u taklit edelim” gibi parlak fikirlerle katılanlar ise “Şarküteri” gibi kendi halinde sevimli, alçakgönüllü teknisyen filmlerini gerçek sanatçıların filmlerine karşı çıkartıyorlar.

Selim Ergun

İşte Hollywoodvari teknoloji bu.

ışık düzenlerini, zaman zaman hareketli kamera tekniklerini, kısaca video-klip ya da reklam estetiği dediğimiz görsel imaj bombardımanlarını, işitsel şokları seviyorlar. Gilliam muhteşem setler kurdurup pahalı özel efektlere başvururken, Parker ve Scott ise bu tür suni dünyalardan uzak durmaya dikkat ediyorlar. Neticede üçü de popüler kulvara rahatlıkla girebilen bir anlatıma sahip.

Bu yönetmenlerin es geçilemeyecek kadar ortak özellikleri var. Avrupa kültürü almış non-

neması onların elinde, içlerine attıkları nefret ve öfkenin garip bir dışavurumu haline geliyor. “Thelma ve Louise”in feministleri bile ürküten anarşist tavrını, “Blade Runner”ın insan-robotunun finaldeki hüznünlü ifadesini ve “Birdy”deki sınırsız kurum nefretini düşünün... Daha olmadı, sadece “Angel Heart” ve “Alien”i unutulmaz birer kübik kabus haline getiren göstergeleri düşünün... Ve daha somut bir örnek, “Terminator 2”de tuhaf bir bilinçdışının simgesi olarak Linda Hamil-

meyeceğini tahmin etmek pek zor değil. Bir “Alien”, bir “Angel Heart” gibi filmler medyatik medeniyetin beşiğini sallayan insanların yaşadığı bir ülkede dibe itilmeye çalışılan bilinç dışının özel yansımalarından ibarettir.

Kaldı ki Parker ve Scott, o filmleri tekrar etmeyip daha Avrupalı yollara girdiler son yıllarda.

“Şarküteri”yi içerdiği yoğun hayalgücüyle Avrupa sinemasının geleceği olarak görenler hem 80’li yıllarda hiç yıkılmadan

Germinal: Öfkeyi, hüznü, mide bulantısını ve çaresizliği duyumsamak

“Tabii ki dünya değişiyor ama...”

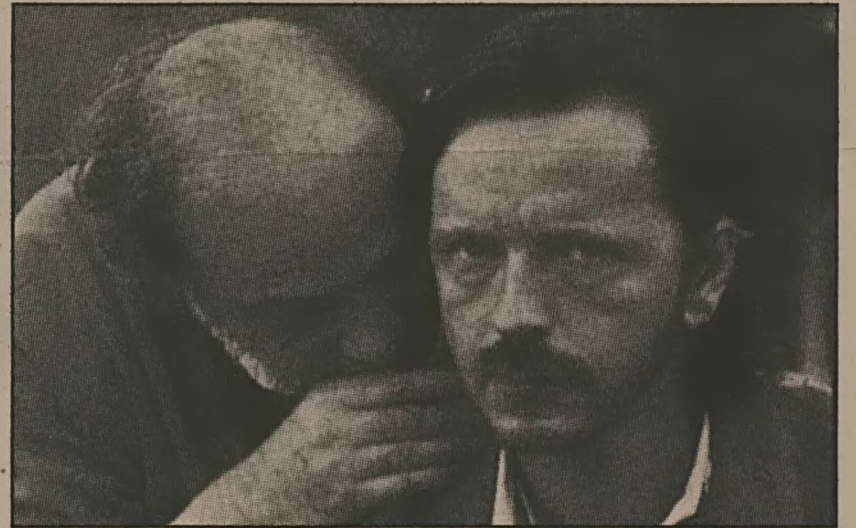
**Karanlık galerilerde yaşamlarını tüketiyorlardı.
Hayatlarında ekmek ve verem vardı. Bir de öfkeleri...**

Filmin ilk dakikalarından itibaren demirden bir el kalbinizi kavırıyor ve sıkıya başlıyor. Elin dokunuşlarıyla; öfkeyi, hüznü, mide bulantısını ve çaresizliği duyumsuyorsunuz. Bu eli böylesine maharetli kulan görkemli dekorlar ve üstün oyunculuk değil yalnızca. Film gücünü gerçek yaşamdan alıyor. Yönetmen Claude Berri'nin dediği gibi, “Adaletsizlik, yoksulluk, işsizlik sürüyor. Tabii ki dünya değişmekte, ama bütün bu sorunlar hala güncel ve daha uzun süre devam edeceğe benzer.” Claude Berri, 19. yüzyıl Fransa'sının kömür havzalarında geçen Germinal adlı filmde, zengin burjuva yaşamının “şatafatlı” dünyası ile yoksulluğun soğuk öfkesini filmine adeta yedirerek, yaşamın katı gerçeklerini sergilemiş. Yönetmen bu filmi çekme sebebini açıklarken, “babama, kızkardeşime, köpeğime...” gibisinden ithaflardan kaçınarak, kendince nedenleri çok açık bir dille ifade ediyor: “Ben bu filmi ‘babam için’ yaptım, çünkü ben babamın oğluyum ve geçmişimi solumak istedim. Çoğu Fransızın hissiyatına, geçmişlerini selamlamasına aracılık etmek istedim.” Filmde Fransız madencilerinin “açlık veya açlık” seçimine karşı, öfkeli ve onurlu direnişlerinin dokunaklı işlenişinin yanı sıra detaylar ve zıtlıklar da seyirciyi yakalıyor. Filmin aktörleri, maden işçilerinin yaşadığı mahallenin sakinleri. Bu aktörlerin zorlu yaşamlarına, yoksulluk, işsizlik ve acı sinmiş. Miou-Miou, madenin elinden aldığı çocukların annesi Maheude rolünde muhteşem. Boğuk haykırılarıyla, bu sessiz toplumun acılarını dile getiriyor. Aynı şey, iriyarı baba Maheu rolünde Gerard Depurdieu için de geçerli. Maheu, madencilerin insan yanını temsil ediyor; onun ortaya çıkmasıyla cesaret diriliyor adeta. Ve o ne zaman düşüyor, cesaretin yerini dram alıyor. Chaval rolündeki Jean-Roger Milo, “pislik” olmayı doğrusu iyi becermiş. Renaud ise silüeti, yüzü ve bakışıyla Etienne Lantier rolü için biçilmiş kaftan. Bir de Souvarine var, anarşist: Maheu ve Lantier'nin tüm çabalarına bıyık altından gülüyor. Madencinin, gün ışığını görmeden yaşamın bir lamba alevine bağlı olduğu korkunç koşullarda nasıl çalıştığını düşünmeye daldığınız sırada, aniden

Her şeye rağmen...

pazar günü kurulan panayırıdaki renkli yaşamla yüzyüze geliyorsunuz. Panayırıdaki kalabalığın her dalgalanışında, ocakların karanlığına ve monotonluğuna karşı yaşam ve hareket fişkırlıyor. Bir günlük ışığın yer altında geçen tüm haftayı aydınlatabileceğini hayretle izliyorsunuz. Ve danslar, ocaktaki onca ağır ve güç kaybettiren hareketlerle alay edercesine hafif ve enerjili dolu. Karanlık ve gergin yüzler, nasıl da neşeli ve aydınlık olabiliyor... Sonra, bıçağın kemiğe dayandığı, açlık ve yoksulluğun had safhaya ulaştığı anda, patronların ziyafet masalarını “zoom”luyor kamera. Sülün, pasta, karides gibi insanın içini gıcıklayan yemek manzaraları ve etrafında gülümseyen pudralı yüzler... Parasızlık yüzünden peşkeş çekilen çelimsiz bedenler ve bembeyaz çarşafalarda parfümlerin büyüğü eşliğinde yenge-kuzen sevimlileri... Soğuğu engellemekten aciz soluk giysileri içinde çocuklar ve rengarenk, kat kat temiz giyimli hanımlar. Köşkler ve klübeler, yaşam, hastalık ve ölüm; açlık ve tokluk birarada... Bu karşılaştırmalı detaylarla bir an için madencinin öfkesine kapılmamak olası

Gözler herşeyi anlatıyor

değil. Dünya üzerindeki adaletsizlik ve yoksulluklara karşı onlarla birlikte başkaldırmak geliyor insanın içinden. Yaşanan onca çaba ve acıdan sonra herşey sanki “nihayete” eriyor: Teslimiyet. Bu teslimiyet ise filmin kahramanı Lantier gibi sizi de düşlerimizden uyandırıyor. Lantier'in bir gece yazdığı “Yepyeni bir dünya doğuyor. Akılmanın zayıfı ezdiği ve sırtından geçindiği. Sanırım çözüm yok!” cümlesi, bugünkü dünyayla örtüşmüyor mu hiç? Ya da

anne Maheude'ün, “Biliyorum, madene ilk ineni boğazlarım demiştim. Ama kendi kendimi boğazlayacak halim yok ya. Çocukların madene inmesi 5-6 yıl sürer. 6 boğazı başka nasıl besleriz. Yaşamımız bu bizim” cümleleri yaşamı birer yazgı olarak kabullenişlere benzemiyor mu? Peki, anarşist Souvarine'nin sabotajı bu yazgıyı kabullenişe karşı kişisel bir haykırış değil mi?

YAVUZ HARANI

Photo CD sistemi 35 mm'lik resimleri tarıyor ve digital olarak kompakt disklere kaydediyor. Daha sonra da foto CD okuyucusu ile video ekranına yansıtılabiliyor. Sistem bir tarayıcı, bir bilgisayar ve bir disk yazıcısından oluşuyor.

At kaç?.. Solat kaç?..
Solat kaç?..

STOCKHOLM
MYCKET KLOCKAN
HUR
SVESCE
İ

Tarih Bazı eski kitap isimleri, meraklısına. Yüzbaşı Hüsni Efendi, 1871, Usul-ü Fotoğraf Risalesi; Ahmet Rasim, çeviri, Fotoğraf, 1885; Ahmet İhsan, Nev - usul Fotoğraf 1889; Fuad Ahmed, 1190 sayfa, Fotoçinkografi, 1890/ Fotominyatür ve Boyalı Fotoğraf, 1894; İzmitli Mehmet Cemal, Fotoğraf üzerine yağlı boya, 1895.

Jean Genet Hayır, hayır, sanat yapıtı, çocuk kuşakların geleceğine adanmaz. Sanat yapıtı, sayısız ölümler alemine sunulur. Onu ister benimseyen, ister reddeden ölümlere. Ama bahsettiğim bu ölümler, hiç bir zaman sağ olmamışlardır. Ya da unutulmuş. Bir zamanlar sağ olduklarının unutulması için yeterince sağ kalmışlardır; hayatları - bu diyardan - tanıdık bir işaret bekledikleri o sakın kıyıyı aşmayı gerektirdiği için.

Ertelemek "Hayır" demektir.

ANLAŞILMAK: Eğer insanlara birşey iletmek istiyorsam, hemen kendimi anlaşılabilir kılmak zorunluluğuyla karşılaşırım. Ama kendimi nasıl anlaşılabilir kılarım? Elimden geldiğince açık anlatmakla.
AÇIKLIK: Anlatacağınız şey bütünü ile beraber durmalıdır. Ayrıntılar içinde kaybolup gitmemeniz gerekir.

AMAÇ: Amaç, kavranması en kolay bir biçim yaratmaktır. Tıpkı Beethoven'in senfonilerinde olduğu gibi.
AÇLIK: Gerçekte Bach her türlü beste yapmıştır, düşünceyi besleyen herşeyle ilgilenmiştir.
AN: Yakın zamandaki son olayları anlaşılabilir kılmak çok zordur.
ANLAMAK: Anlaşılabilirlik yasaların en üstünüdür.

Bütünlük onun içindedir. Bütünlüğü sağlamanın araçları da onun içindedir.
ASIL: Yaşamış olduğumuz herşeyden bahsetmek çok zor.
AĞIRLIK: Bağlılık sıkıdır, çoğu zaman da taşınması ağır bir yükür, ama kurtuluş ondadır!
ABANMAK: Uzun, sevindirici mektubunuzu cevaplandırmakta bu kadar geciktiğim için çok üzgünüm. Sakın darılmayın;

tümüyle çalışmalarına kapanmıştım.
AYKIRI: Bakın, bahsettiğim herşey artık otuz yıllık oldu! Ve de hala endişeleniyorum! Sanki "dünyada ilk defa" yapılan şeyler bunlar. Hiç olmazsa sonunda biraz anlaşılabilsem!
AŞMAK: Ancak şimdi dizi dışında hiçbir şeye bağlı kalmadan serbest düş gücüyle beste yapma imkanı doğmuştur.

EKİM - OCTOBER

Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
24/31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

NİSAN - APRİL

Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

KASIM - NOVEMBER

Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
28	29	30	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27					

MAYIS - MAY

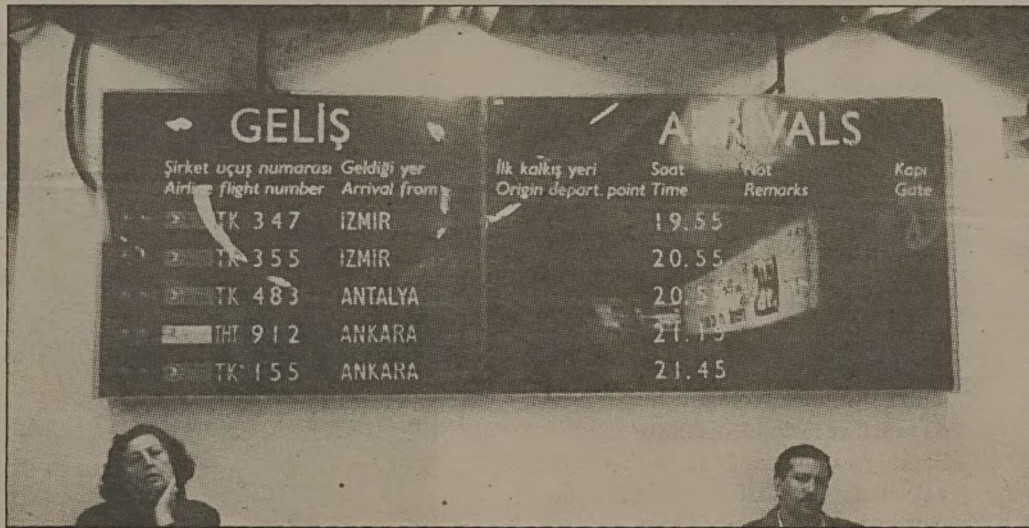
Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
23/30	24/31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29				

ARALIK - DECEMBER

Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
26	27	28	29	30	31	
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

HAZİRAN - JUNE

Pazart	Salı	Çarş	Perş	Cuma	Cumart	Pazar
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26					

Che Guevara'nın
ölümü, Marksizme
hiçbir yakınlık
duymayan
insanlara keder ve düş
kırıklığı verdi. Giderek
büyük güçlerin iş
lişkilerine teslim olan
bir dünyada
kahramanlığı,
şövalyeliği ve serüveni
temsili ediyordu
Che'nin varlığı.
Bizim için ise zaferin
her zaman büyük
müfrezelere alt
olmayabileceği
umudunun ifadesiydi.
Onu yargılamak
üzere mahkemeye
çıkartmaktan
korkmuşlardı.
Nasıl sevildiğini
herkesin görmesinden
korkmuşlardı.
Ama bu korku, onun
efsanesinin dilden dile
dolaşmasına ya da
edecek.
Efsaneler, bildiğimiz
gibi, kutsalın görünüşü.

Graham Greene